

PH
3351
.V43Z87

ANTIQUÁR KÖNYVKERESKEDŐ
HOROVITZ
FÜLÖP.
BUDAPESTEN

THE LIBRARY OF CONGRESS
1800

Révai Miklós.

VERSEGI FERENTZNEK
TISZTASÁGGAL KÉRKEDŐ
TISZTÁTALAN MAGYARSÁGA.

MELLYET
NYILVÁNVALÓ EGYENES OKOKKAL
TISZTÁN MEGMUTAT

RÉVAI MIKLÓSNAK
HÍV TANÍTVÁNYA, 'S IGAZ JÓ BARÁTJA,
VILÁGOSVÁRI
MIKLÓSFI JÁNOS.

PESTEN,
TRATTNER MÁTYÁS' BETŰIVEL.
1805.

Veritatis ignoratione vulgi opiniones in maxima inconstantia versantur.

Cicero de Nat. Deor. Libr. I.

O magna vis veritatis! quae contra hominum ingenia, calliditatem, solertiam, facile se per se ipsa defendat.

Idem Cicero pro Coelio. §. LXIII.

NAGYSÁGOS

WENKHEIM FERENTZ

GRÓF ÚRFINAK.

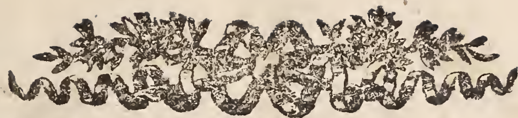
A' KÖZÖNSÉG JAVÁRA,
NEMZETÜNK ÖRÖMÉRE, ÉS DITSŐSÉGÉRE,
BIZONYOS REMÉNYSÉGGEL
NEVEKEDŐ JELES HAZAFINAK.

KIT MINDENEKKEL
MÁR IS IGEN MEGKEDVELLTET
AZ ISTENI FÉLELEM,
BOLDOGÚLT ATYJÁNAK PÉLDÁJÁRA
A' FEJEDELEMHEZ
KORÁN VISELTETŐ IGAZ HÍVSÉG,
A' BUZGÓ HAZASZERETÉS.
A' NYOMORÚLTAKON SZÁNAKODÓ,
ÉS GYORSAN SEGÍTŐ JÓ SZÍV,
EMBERSÉG, NYÁJASSÁG, KEGYESSÉG,
EGY SZÓVAL
MINDEN EGYÉB SZELÍD ERKÖLTS.
GONDOS OKTATÓJÁRA
HÍVEN HALLGATÓ FIGYELEM,
MÉLTÓ TISZTELET,
HÁLÁLÓ NEMES INDÚLAT.
A' SZÉP, ÉS HASZNOS TUDOMÁNYOKBAN
ÖRÖMEST FOGLALATOSKODÓ,
ÁLLHATATOS, NAGY SORGALOM,
'S ENNEK MEGFELELŐ
DÍTSÉRETES ELŐMENETEL.

A' KI AZONKÖZBEN
A' MENNYEI MAGYAR NYELVET IS,
NEMZETÜNK FÖ KINTSÉT,
'S MEGKÜLÖMBÖZTETÖ EGYIK SAJÁT JEGYÉT,
NAGYRA BETSŰLI,
'S MINDENNAPI KEDVES GYAKORLÁSSAL
IGEN ÉRTE VAGYON,
HOGY AZT TISZTÁN, ÉS TÖKÉLLETESEN,
MEGTANÚLHASSA.
BÖ ADAKOZÁSSAL IS KÉSZEN JÁRÚL
DŰLÖ VAGYONUNKNAK
OLTALMÁRA, ÉS FELEMELTETÉSÉRE.

MIND EZEKRE NÉZVE,
NEVEZETESEN A' JÓ TÉTEMÉNYNEK
FENMARADÓ EMLEKEZETÉRE,
NYILVÁN KEDVESKEDIK
AZ IGAZ ÖSI TISZTA MAGYARSÁGNAK
VÉDELMÉRE KÉSZŰLT
IME' KISDED MUNKÁJÁVAL

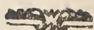
ALÁZATOS HÍV SZOLGÁJA,
VILÁGOSVÁRI MIKLÓSFI JÁNOS.

BÉVEZETÉS.

Versegi Ferentznek utóbbik Munkája, a' *Tiszta Magyarság*, szép tzím alatt, nem tsak hibás, hanem még gonoszúl is törekedő ellenkezés: mellyel ő Révai Miklósnak a' Magyar Nyelv mellett buzgodó megbetsülhetetlen Jeles Fáradozásit minden részről nyilván kisebbíti; hogy a' Nyelvnek, ezen mostani, 's a' közelebb múlt időkben reája ragadott szeplőiből, *Igaz Tisztúlásra* felsegíttetett emelkedését gyanuba hozhatná; 's azt, roszúl kelt, és tsavargó okoskodással támogattatott *Tisztátalan Magyarságának* bétolatásával megakaszthatná.

Meszsze terjeszkedik Verseginek a' nemes jámbor szándékot mindenfelűl megtámadó, mindenestűl lerántani, és eltiporni igyekező mozgása: de, szorosabb foglalással, tsak ugyan még is három tárgyra néz főképen. A' régiségeket ö ugyan betsüli, a' mint mondja, de az ékes

ſzóſzeretésben (*philologiában*) semmi haſznokat sem látja; 's azokból, az ö állatása ſzerént, a' nyelvtanításban (*grammaticában*) semmi példákat sem vehetünk törvényül. Tovább mind azon haſzontalanság, 's enyelgés, a' ragaſztékoknak (*affixumoknak*) megfejtegettetett jelentésök. Végtére a' harmadik forma az ígehajtogatások (*coniugatiók*) között éktelen Tótos nyelvrontás. E' felett hellyel közzel sérti motskolódásokkal is, mind magát Révait, mind pedig annak Hív Tanítványit, 's Jó Barátit.

Révai már eltökéllette magában, hogy senkivel sem ſzáll különös perbe, 's nem vetekedik különös írásokban. Üzi tárgyát minden háborgatás nélkül: hogy a' Ditsö Nemzet mennél elöbb mind együtt láthassa, öſzvetartó, és egymást támogató derék okait; 's ezekkel a' Magyar Nyelvet is örömmel ſzemlélhesse annak saját kebeléböl ſzépen kinyilatkozó igaz ösi tiſztaságában. Tsak azokban is elég vagyon már, a' miket ö ez ideig közre botsátott; több fordúl elö azokban, a' miket nagy réſzént elkéſzített ugyan, de a' megkívántató költségnek nem léte miatt késöbben fog kiadni; és így végtére az egéſz munkában mind meglеſzen: a' minek, al-

kalmas, és elegendő segedelmével, a' réſzre nem hajló, 's józanon okoskodó Hazafi, teljes meggyőződésből, a' valóságot megesmérheti; 's akármelly ellenkező félnek tsavargásaira magától is untig megfelelhet.

Mí azonban, kik Édes Tanítónknak, példa nélkűl való haſznos fáradozásival halhatatlanságot érdemlő, Nagy, és még eddig Egyetlenegy Révainknak, Hív Tanítványi, 's Igaz Jó Baráti vagyunk, mivel e' közös ügyben igen megsértettünk, tsak ugyan felelünk, még pedig több réſzről, ha mindjárt futólag is: hogy lássa nyilván a' Tudós Magyar Világ, nem tekíntetből, és tsak vakon, hanem igazán belső meggyőződésből lett magunk megadását, 's jó okon elindúlt állhatatos követésünket; azután a' gyengébbek is megerősödjenek eſzökbe juttatott nyomosabb tanúságinkra.

Úgy forgolódunk pedig ezen megtzáfoló igyekezetinkben: hogy kiki közűlünk mind a' három tárgyon veſződő hitvány okokból némellyeket felfogjon, 's megrázzon, de jelesben tsak egyet feſzegessen; 's e' mellett Verseginek fogyatkozásiról se hallgasson, a' mellyekből illy képteleu firkálásokra vetemedett; söt ezekből

is vehesse fő feltételét, 's azt a' három tárgyon rágódó tsak némelly ſzínesebb okoknak meghányatásokkal világosítsa. Ezek pedig Verseginek ime' ſzerentsétlen munkájából kitetſző jelesebb fogyatkozásai: a' vakoskodó, és tsavargó okoskodás, megáltalkodott vakmerőség, negédeskedő hívság, nem igazat mondás, illetlen motskolódás, 's a' motskolódással magát elárúló írígykedés.

Hogy magamról ſzólljak, munkátskámnak homloka nyilván jelenti, mit vettem fel főképen: a' tiſztasággal kérkedő *Tiſztátalan Magyarságot;* melly, több más fogyatkozásoknak rémítő jeleikkel, legnevezetesebben mutatja magát a' Harmadik Formát rontó Igyekezetben.

A' MEGHATÁROZTATOTT FELTÉTEL.

A' HARMADIK IGAZ MAGYAR FORMÁT
AZ ÍGEHAJTOGATÁSOKBAN
VERSEGI,
A' MAGA GYALÁZATJÁRA,
TÖBB OKTALAN, ÉS VÉTKES KÉPTELENSÉGGEL
MONDJA TÓTOSNAK,
ERŐSZAKOSAN BÉTOLAKOZÓ
TISZTÁTALAN MAGYARSÁGÁNAK
SZEGÉNY VÉDELMÉRE.

A' MEGBIZONYÍTÁS.

Ezen vetekedésben, úgy látom, fő dolog az ígehajtogatásnak harmadik formája. Mert Versegi, a' mint nyilván kitetſzik, egyedül azért vetemedett a' többi éktelenségekre, mozgásának más két fő tárgyaira: hogy a' tiſzteletre méltó régiséget mindenestül megvetné; a' ragaſztékok-

nak valóságos jelentésöket nem igaznak, és az e'fele fejtegetéseket híjába való enyelgéseknek hirdetné. Révai az ő Jeles Munkáiban Versegit sohol sem nevezi egyébütt, alattomban sem érdekli: hanem tsak egyedül ezen formának jó okon épült védelmében. E' tehát a' sérelem, mellyért Versegi boſzſzút akar állani. A' jó ösi formának megútáltatására a' Tótosságnak reáfogatását gondolta legalkalmatosabbnak a' gyáva tudatlanokra nézve. Evvel meg nem elégedvén rontania kellett a' régiségnek tekíntetét is: mert ezen állapik a' formának valósága. Nevetségessé kellett tennie a' ragaſztékoknak megfejtetett jelentésöket: mert ezzel erösödik az *ik* névmásának (*pronomennek*) ſzemélyt jelentö valósága; mellyet Versegi okoskodó nagy eſzével meg nem foghat. Lássuk, mennyire mehetett mind ezekkel.

I. SZAKASZ

A' TÓTOSSÁGRÓL.

Versegin soha még esküit ellensége sem tehetett volna nagyobb gyalazatot, mint maga tett magán: hogy Tótosnak merte mondani, olly hangosan, 's olly meſzſze terjedö béfoglalással, a' harmadik Igaz Ösi Magyar Formát az ígehajtogatásokban. A' mostani Tudós Magyar Világ már is fejére mondja kemény ítéletét; azont teſzi bizonnyal a' jövendö is, nemzetségröl nemzetségre,

míg tart a' Tiſztább Magyarság: hogy ugyan azon kevély megáltalkodás, (*) mellyet leakarna magáról rázni (a' 174 lapon), megſzédítette velejét, 's vakmerö oktalan ſzót mondatott vele. Valamennyien vagynak az egéſz Magyar Hazában, pedig igen is felesen vagynak, 's bizony jóval meghaladják a' másik felekezetet, kik gondosan megtartják a' harmadik formát, vagy keverve is a' ſzerént ſzóllanak, és írnak, ezek, a' mint ö fogja reájok, együl egyig mind a' Tótos formát követik. Erdélyben is, az eredeti nyelv mellett tiſztábban megmaradó Székelyek, és Magyarok, kik ezen formához, híven, állhatatosan, és közönségesen ragaſzkodnak, azzal, a' mint ö

(*) Eram in his depromendis paulo acrior; vt exagitarem illam etiam latentem superbiam, cum indigna coniunctam pertinacia: qua nonnulli has obiectiones non ponunt propterea, quod de veritate ambigerent; sed ne se hactenus errasse faterentur. Nomen suum libris iam editis celebre, iactatam patrii sermonis peritiam, perennare volunt cum ipsius linguae detrimento. Corrumpatur lingua sincera intermixtis eorum vitiis, nil pensi habent: modo integra sit excitata de iis opinio. Tam longe absunt isti ab indole hominis ingenui, bonique ciuis officio: qui errorem fateri non putat probrosum esse; sed perseuerare in errore malitiam; impium vero errorem tuendo, rem communem, et charissima quaeque inferiora habere. *Elaboratioris Grammaticae Hungaricae Vol. II. Tom. I. pag. 952.*

mondja, az ő Orſzágjokba is bétsúſzott Tótos hibát tudatlanúl védelmezik. Azonképen a' Teljes Magyar Régíség, mellynek elejét a' fen maradott írások ſzerént hat egéſz ſzázadig felemelhetjük, gondolatlanúl a' Tótos forma után tévelyedett. E' már bizonnyal igen is nagy ſzörnyűség.

I. §. A' TÓTOSSÁGNAK ELSŐ FŐ OKA.

Halljuk okát mondásának. A' Tótoknál az ígék első egyes ſzemélyekben mind *m* végezetűek. Ezek, Tanítóik lévén tudatlan Eleinknek, nyelvökből általhozták a' miénkbe ott is, a' hol nem kellett volna, azon *m* végezetet.

A. ELSŐ ÉSZREVÉTEL.

Tsak ennyiből áll annak a' tsúfos nevezetnek olly méréſzen harsogó elſzóratása. De ezt, úgy tartom, tsak egy éſzrevételem is egéſzen megrontja. Tsodálatos dolog, hogy a' Tótok, olly különös megválaſztással, egyedül az *ik* névmásával megbővült gyökerű ígékben hozták által ezt az *m* végezetet, még pedig olly állhatatossággal, és azoknak igen is nagy ſzámokban olly ſzoros törvényt tartó hasonlósággal (*analogiával*): hogy az e' féle ígék a' többi puſzta gyökerűektől világosan megkülömböztetnének, 's egy különös nemre hozatnának az ígehajtogatásokban.

Sokat mondott Versegi. A' Tótok e' napiglan hibáznak a' puſzta gyökerű ígékben: *látom* egy aſzſzonyt a' piatzon, tseresnyét *árúlja*, majd *veſzem* töle egy garason. Vallyon a' másik forma

is, a' mutató, mellyröl azt tartjuk már, hogy annak úgy kell lennie, nem jött e hozzánk a' Tótoktól? A' formákat öſzveſzorító Újítók ezt a' gyanut tovább mozgathatnák: jó volna a' nyelvet könnyebbé tenniek, hogy tsak egyetlenegy ígehajtogatások lenne, a' puſzta gyökerü. Ha amazokban, a' közönségesen megállapodott, 's rendſzerént való ígehajtogatás ingadozóvá lehetett: elsül itt is, tsak kezdjenek hozzá, kezökben vagyon a' nyelv, ſzabadok vele.

Nem de nem e' tsak enyelgés? A' Tótok a' mutató formát olly bizonyos ſzabásokkal meg nem határozhatták, a' millyenekkel bír: valamint amazt sem, az az, a' megbövült gyökerü formát, a' mint már jelentém tsak imént. A' Magyar Nemzetnek saját dolga volt ez: a' nézte ezekben, a' közönséges jó ſzokáson megállapodó, és különös nemekre oſzló hasonlóságot. Bizonyosan a harmadik forma is olly igazán Magyaros, mint az elsö, mint a' második: egyik sem Tótos.

B. MÁSODIK ÉSZREVÉTEL.

De menjünk tovább. A' történetek eléggé adják tudnunk: hogy Eleinknek legelsö Tanítóik nem voltak egyedül tsak Tótok: voltak Németek is, Olaſzok is. Valamivel utóbb voltak már Magyar Hazafiak e' ſzent hívatalban, és hová tovább mind inkább nevekedett ſzámok. Közép idö tájban, söt elöbb is, írtak ezek Magyarúl, 's tölök maradtak reánk a' megbetsülhetetlen kézírások. Írtak utóbb a' Püspökök, az Érsekek; ír-

tak az Orfzág Nagyjai. A' vallásbéli megfzakadás után felesen írtak az Atyafiak. Írtak alatsonyabb rendü Jámbor Hazafiak. Ne kérkedjünk tudományunkkal: a' régieknek is volt sok fzép tudományok. Tsodálkoznunk kell rajta, hogy a' lelki dolgok között mi helyesen írtak sok világi dolgokról is, némellyek amazoktól megválva egyedül imezekröl. Ezek a' mí idönktöl jól felesnek, két fzáz, három fzáz, közel négy fzáz efztendövel. A' halotti befzédet, azt a' különös ritkaságot, teljesen hat fzáz efztendösnek mondhatjuk.

Már tegyük fel, a' mint Versegi akarja, hogy elejentén nem volt nálunk a' megkülömböztetett harmadik forma: utóbb fzakadtak ide az elsö forma fzerént hajló igék, nevezetesen az *ik* névmásával megbövült gyökerüek. Itt méltán kívánhatnók töle, hogy határozná meg ezen jeles változásnak az idejét akármi tágasan. Hirtelen meg nem lehetett, azt jól tudjuk: fzázadokkal járt, és nem könnyü meghódoltatással. Én nagy terjedéssel vefzem ezt az idöt, 's el nem hallgathatom éfzrevételemet; mellyet az okos megvisgálás nyújt a' dolognak termélzet fzerént való menetelèböl.

Elöfzör is a' kevés Tót Tanítók mi tsodálatos bájolással vefzthették meg az egéfz Magyar Nemzetet: hogy fzámos helységekben, egéfz vármegyékben, kiváltképen a' mellyek e' napiglan is tifztábbak a' Tótoktól, meg nem maradhattak volna a' nép között ezen közönséges fzokásnak

világos jelenségei, mind a' pufzta gyökerű, mind pedig a' megbövült gyökerű ígékben, azon egy forma fzerént való hajtogatásnak megegyező felesebb példái? Azután mi gondolatlanak lehettek az igaz Magyar Tanítók, a' köz rendű Papok, és egyebek, a' Püspökök, az Érsekek, az Orfzág Nagyjai: hogy ezekre ne vetették volna figyelmezésöket? Ezek bizony nálunknál hevesebben buzgódtak a' Magyar Nyelv mellett. Mert, hogy azon írjanak, abban ök példa nélkűl elsők voltak: mí sok példa után késön fogtunk hozzá. Lehetetlenség, hogy olly sok Íróink közűl, kik olly külömböző vidékekből valók, legalább is némellyek, kiváltképen a' régiebbek, azokat az ígéket, azon hajtogatással, fel ne kapták volna jó fzámmal. Azonban mí e' félékből ugyan ezeknél, úgy, a' mint Versegi befzéll, semmit sem lelünk: úgy pedig, a' mint mí Kedves Tanítónkkal azon régiségekből bizonyítjuk, a' halotti befzédnek idejétöl fogva a' közelebb múlt fzázadig, mindenkoron megegyező fzámtalan példákat mutathatunk.

Bizonnyal tehát igaz Magyar forma ez: és mivel az Íróktól olly állhatatosan megtartatott, úgy volt az egéfz nemzetnél is; mert ennek közönséges fzokásából jött amazoknak tollaikba.

És hogy ezt tsak most, olly késön ébredő, 's minden okoskodásával félre tsapó, egy emberke vakmeröen még is Tótosnak hirdeti; azok a' Nagy Lelkek még hamvaikban is bizony megren-

dülnek, 's kedvök ellen háborgattatnak; hogy tsak a' jelesbeket nevezzem idejök ſzerént, két ſzázadból; kik Révai előtt méltán vagynak különös tekíntetben, nagy tárgyak körül forgolódott nemes igyekezetök miatt; 's nem tsak egyedül, mint Versegi tsúfolódik ezeket megvető gögösségében, az Imádságos Könyvekben, Szenteknek Életökben kegyesen foglalatoskodott Hajdani Jámborok: Komjáti Benedek 1533 eſztendőben; Pesti Gábor 1536; Erdősi János 1541; Draskovits Görgy Pétsi Püspök 1561; Heltai Gáspár, a' Magyar, és Erdély Orſzágnak Törvényes Könyvében 1571, a' Magyar Krónikában 1574; Telegdi Miklós Eſztergami Prépost 1578; Károlyi Gáspar 1589; Pétsi Lukáts 1598; Lépes Bálint Nitrai Püspök, Udvari Magyar Cancellarius, 1616; Draskovits János Tárnok Mester azon eſztendőben; Káldi György 1626; Pázmán Péter Eſztergami Érsek, az Orſzág Primása, azon időben; Molnár Albert a' Legfőbb Jóról 1630.

Ezek, 's a' többiek, a' fenmaradott Igaz Ösi Magyarságnak tiſzteletre méltó Régi Oſzlopai, kiket itt teljes ſzámmal elő nem hozhatok, ha megjelennének tsak álmában is Verseginek, az oktalan, és illetlen megtsúfoltatáson való kedvetlenségökben, hogy Tótosságot fog reájok: nem tudom, ijedtében mi érhetné háborgó fejét ennek a' hijába való tsátsogással kikelt hangos vitéznek. Ha őket, 's közöttök főképen a' Nagy Papokat, kortsos formájában megáltalkodott eſze után találná

lálná engefztelni, minthogy ezt másképen nem is tehetné: „ihol a' mély tiſztelet, mellyel az egy-„házi ſzemélyekhez, nem tsak *tartozok*, hanem „*viseltetek* is (a' 11 lapon) *esedezek, reményke-dek* nektek (a' 169 lapon):“ az illyen ſzörnyű-ségekre, füleket sértö tsápásokra, bizony ö veſzt-hetné el valamelly viſzſzarúgó tsodával még a' legſzükségesebb fogait is; a' millyen fenyege és-sel ö ijeſzti, az igaz ügy mellet bátran ſzólló, 's árnyékától meg nem ijedö, Jámbor Révait, *Tiſz-tátalan Magyarságának* tsúfos végezetén (a' 175 lapon).

II. §. A' TÓTOSSÁGNAK MÁSODIK OKA.

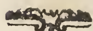
Ezt a' formát Tótosnak kiáltja Versegi: hogy azt, a' mint már feljebb jelentém, annyival is inkább megútáltassa a' tudatlanokkal. Nintsen egyéb oka. Szint adott mondásának az elsö egyes ſzemélyre nézve: de azt már eltörlöttem egéſzen, mert valóban ſzín volt, nem valóság. Hátra va-gyon a' harmadik egyes ſzemély, mellyet az *ik* névmása formál mindenütt a' többi idökben is, mindenik módban, tsak egyedül a' második múlt idötöl megválva. Ezt is rontja Versegi teljes ere-jéböl. Az útáltató ſzínes okot, a' Tótosságot, mel-lyet ö ezen harmadik formára fog, ide is terjeſzti. A' *k* betüvel végezödö harmadik egyes ſzemélyek a' többi idökben mind Tótosak. Tót írta, úgy mond ö, a' régi halotti beſzédet; abban vagynak az illyen végezetü harmadik egyes ſzemélyek.

A. ELSŐ FELELET.

Arról a' halotti beſzédről, a' Magyarságnak, nem tsak régiségére, hanem ſzollása módjára is nézve, legdrágább kintséről, akármit mondjon Versegi, a' nyelv visgálásban vele együtt vakoskodó többi gyáva emberkékkel: mások ugyan, a' jobban látó Tudós Férfiak, arról mind tiſztelettel ſzóllanak, 's azt belső meggyőződésből igazán Magyar Maradéknak tartják. Mert bizonyosan, nyomos okokkal, 's nyelvünk alkatását világosan mutató fejtegetésekkel botsátotta azt a' Világ elejébe a' mí Kedves Révaink; nem pedig minden törvény nélkűl való enyelgésekkel, akármint eſzébe jutott betű hányással, vetéssel. Megvagyon a' betű tserélés, elrejtés, hasonló, és közép hang követés, 's több e' féle változás, minden nyelvekben, kiváltképen a' napkeletiekben; és a' nyelvekben történt minden változásnak ez a' fő oka. Törvényt is tart elég nyilván, mellyet a' ſzólló eſzközök hoztak (*organa locutoria*), és legbizonyosabban megfejtenek. Tsak hogy a' nyelv menetelét megvisgáló nagy tapaſztalás, éles elme, józan okoskodás, kemény megítélés kivántatik hozzá. Igen esméretesek Révainak ezen jeles tehetségei: azokon tsak ollyan emberkék rágódhatnak, de mind hijában, a' kik tudatlanok; vagy, ha bélátók, írígylik a' hervadhatatlan ditsőséget.

De hagyjuk reá, legyen úgy: Tót írta a' régi halotti befzédet. Vallyon a' maga nyelvéből hozta e által a' miénkbe a' harmadik egyes fzemélyekben a' *k* végezetet? Ezt a' jámbor nem tehette. Mert a' Tótoknál a' *k* végezet, nem tsak ezen harmadik fzemélyekben nem hallatik, de a' többiekben sem. Tehát más valamelly példájának kellett lennie: mert a' nélkül fel nem kaphatta. Hol kapta fel? Minden bizonnyal a' Magyarok között, a' kiknek nyelvöket tanúlta, hogy őket taníthatná. Ott hallotta, ott tanúlta: és mi igen jól tanúlta meg! Teljességgel az ígéknek megkülömböztetett hasonlóságok fzerént: a' mellyek már akkor is megvoltak olly fzoros törvénnyel, a' millyennel hat fzázadokig fentartattak, e' napiglan is fentartatnak az igaz Magyaroknál.

Ha Verseginek olly jó feje lehetett volna, mint ime' Tótnak volt, a' külömböző hasonlóságoknak éfzbevételökre: nem volna most olly *Kortsos Magyar*, 's nem tolná mocskólodo erőfzakoskodással a' Tifzta Magyarokra *Tifztátalan Magyarságát*. De mentségére is kell valamit fzóllanom. Könnyű volt akkor a' Jámbor Tótnak az ígéknek külömböző hasonlóságaikat, az egyaránt megállapodott közönséges törvény fzerént, efzébe vennie, 's híven megtanúlnia, hogy sem most Verseginek a' nagy zavarodásban; a' mellyben ő, sem mély okoskodásával, sem ékes fzófzeretés-

béli derék okaival (*principiis philologicis*), nem jöhet a' tiſzta valóságra.

Ugyan az *ik* végezetű ígék, a' mint mí mondjuk, a' megbövült gyökerűek, *eſzik*, *haragſzik*, megkülömböztetett hasonlóságok, 's tulajdon formájok ſzerént, azon *ik* végezetet, igazán a' névmását, a' többi idökben is, nem tsak a' jelen valóban, megtartották ebben a' régi halotti beſzédben: *eneik*, a' miböl a' magánhangzóknak öſzve forradássokkal lett utóbb *ennék*, vagy akkor is úgy lehetett egymást váltva, mivel öſzveforradás vagyon már a' többi két példában, *evék*, *haraguvék*, az *eveik*, *haraguvaik*, elsö formából. Azonképen a' puſzta gyökerű igék is, *mond*, *enged*, *irgat*, *kegyed*, *ád*, megkülömböztetett hasonlóságok, 's tulajdon formájok ſzerént hajlottak: *monda*, *engede*, *irgasson*, *kegyedjen*, *adjon*. Ez a' Tót Író, a' Magyar nyelvet nem tudó ſzegény emberke, a' millyennek tartja Versegi, mért nem rontotta meg azon tudatlanságával ezeket az ígéket is, mint amazokat: *mondék*, *engedék*, vagy *mondaik*, *engedeik*, azután *irgassék*, *kegyedjék*, *adjék*?

Valóban ezen gondos megkülömböztetés, különös hasonlóságokra nézö figyelem, igaz Magyarnak mutatja az Írót: kit elöbb tsak játſzó reáhagyásból magam is Tótnak, de Magyarúl helyesen megtanúlt Tótnak, mondottam. A' teljesebb hitelre még ennél is erösebb bizonyítás tovább, a' mivelö igéknek híven megtartatott má-

sik hasonlóságok, 's tulajdon formájok, a' mutató ígékkel való hibátlan élés; mellyet ugyan a' Tótok leginkább ſzoktak megrontani: *torkokat megſzakaſztja vala; boltsássa, oldja ö bünét; ſzabadítsa, vezesse ötet; imádjuk Urunk Isten kegyelmét; kinek testét temetjük.* A' Magyar Író azon időbéli Magyarság ſzerént adja elönkbe a' többi igazán Magyar hajtogatásokat is, a' mellyek nem férnek az okoskodó Verseginek fejébe. De erről másutt más Társunk fog ſzollani.

Most elég volt megmutatnom annak valóságát: hogy az *ik* névmását is, ezt az igazán jelentö Magyar ſzavatskát, az igaz Magyarok, 's nem Tótok, ragaſztották az ígékhez ezen megkülömböztetett, és ſzembe tünö hasonlóságon megállapodott, igazán Magyaros formában, a' harmadik egyes ſzemélynek nyilván való jeléül, a' többi idökben ís, nem tsak a' jelen valóban, a' második múlt idöt kivévén.

Tsak ezekböl is világosan megtetſzik Verseginek több ágú tsúfos vétke, mellyet a' feltételben jelentettem, azután hellyel közzel már nyilván megneveztem, és itt béfejezöképen újolag hozok elö: oktalanúl kiáltozó nagy ſzava, képtelen vakmerösége, megáltalkodásból ſzármazó ellenkedése, utáltatást támaſztó kárhozatos ſzándéka; mikor ö a' kellemetes igaz Magyar Ösi Formára fogja a' Tótosságot.

II. SZAKASZ.

A' KÉT NEMŰ IGÉKET EGYÜVÉ SZORÍTO HIJÁBA VALÓ OKOKRÓL, 'S A' VILÁGOSAN MEGKÜLÖMBÖZTETETT HÁROM IGAZ FORMÁKRÓL.

Azt kell már megvisgálva kitennem, mi győző okai vagynak az okoskodó Verseginek: hogy ö az *ik* végezetü ígéket az elsö formába ſzoritja, 's azoknak különös saját formájokat egéſzen megveti. 'S ugyan itt tovább, ezen harmadik formának a' zavarodásból jó okon lett kivétele után, elö kell adnom mind a' három formát minden megkülömböztetéssel, és különösen a' harmadikat ſzembe tünö erös meg bizonyodásával.

I. §. A' HIJÁBA VALÓ OKOK.

Nem tsak bámúl, hanem méltán boſzonkodik is rajta az értelmes jó ſzívü ember: hogy Versegi, a' ki annyira kérkedik mély okoskodásával, még is olly tsekélyen jár, olly hijába való, 's nem igaz okokon kapdos, a' harmadik formának elnyomatására.

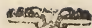
A. AZ ELSŐ OK.

Azt hiſzi Versegi, hogy az *m* végezet az ígékben mindég mutató, söt a' tárgyas esetet is (az *accusativust*) magában foglalja (a' 101 lapon). Azért tehát az *m* végezetü ígék mind mivelök, vagy ha közép nemüek is (*neutra*), ollyanok még is, hogy némelly esetekben mivelö az

értelmök: a' többi közép nemüek, és kiváltképen a' szenvedők, a' mellyeknek nints mivelö jelentésök, nem is lehet, az *m* végezetet nem vehetik magokhoz, mert tárgyat nem mutathatnak.

1. Ezen vélekedés másokat is eltsábit, annyira is viszen: hogy ezt az *m* végezetet az ígékben már egyenesen tárgyas esetnek tartják. Bámúltam az illyen mondáson: *m, verborum terminatio, est accusatiuus.* Ha ennyire megyünk, a' mutató ígékben a' többi végezetek is mind tárgyas esetek: a' *d*, az *a*, *e*, *i*, hasonlóúl a' többes számúak, az *uk*, *ük*, *átok*, *étek*, *itek*, *ák*, *ék*, *ik*; mert ezek is úgy foglalják magokban a' tárgyas esetet, mint az *m* végezet, a' feljebb adatott értelem szerént: *tsodálom*, *ditsérem*; *tsodálod*, *ditséred*; *tsodálja*, *ditséri*; *tsodáljuk*, *ditsérjük*; *tsodáljátok*, *ditséritek*; *tsodálják*, *ditsérik.* E' már igen is nagy képtelenség volna. A' mí nyelvünkben tsak egy a' tárgyas esetnek végezete, a' *t*, igazán *et*, a' magánhangzónak illö változásával, *at*, *ot*, *öt*, 's valójában jelentö szó ez is, *tárgy*, *obiectum.* Azután a' tárgyas esetet formáló ragaszték a' nevekhez járúl, nem az ígékhez: az ígék, ha mivelök, tsak magok mellé veszik, az így formáltatott tárgyas esetet.

2. De Verségivel szóllok. Roszúl mondja ö, hogy az *m*, 's a' többi *d*, és *a*, *e*, *i*, azután az *uk*, *ük*, *átok*, *étek*, *itek*, *ák*, *ék*, *ik*, végezetek, vagy is a' mutató forma, melly ezen végezetekkel jár, 's külömböz a' határozatlan formától,

magában foglalja a' tárgyas esetet, kétség kívül ezekben a' végezetekben, és tsak a' megmutattatott tárgyas esetet. Mí bizony, Kedves Révainknak velős oktatása után, hálá Istennek! itt is tifztábban látjuk teljes valóságában a' nyelv titkát.

Nem foglalja magában a' mutató forma a' tárgyas esetet, tsak mellette érteti, alattomban, hogy a' befzéd rövidebb legyen.

Azután az illyen végezetű ígék mutatóknak neveztetnek, nem azért, mintha magok mutatnának, hanem hogy mellettek vagyon, vagy tsak alattomban értetik, a' megmutattatott tárgyas eset. Ebben az esetben, vagy ezzel vagyon a' mutató, az az, a' mutató név mása: *az*, *ez*, *ő*, *'s amoz*, *imez*, *'s azon*, *ezen*; *hallom a' harangfzót*, *ama' réfzt vefzem magamnak*, *azt hallom*, *ezt értem*, *ötet is látom*, 's a' többi; *jól tudom*, *mit akar*; *megírom*, *hogy eljövök*; *arra kérem*, *hogy hallgasson*; a' melly példákban az ígék mellett értetik az alattomban való mutató, *jól tudom azt*, *meg írom azt*, *arra kérem ötet*. Azonképen a' birtokos névmása mutató erövel: *ur-am-at várom*, *tifztelem barát-od-at*. Hasonlóúl a' tulajdon nevek, a' többiektől megkülömböztetett voltok miatt: *megdorgálom Pétert*, *Pált pedig megditsérem*. Tsak ennyit mond Révai, a' hol erről fzóll (*Ant. Lit. Hung. Vol. I. §. 91.*): 's azt a' helyet Versegi ne tsigázza többre, az ő félre tsapó állatására. Azt ugyan Révai nem vallja.

Más az, *magdban foglalja*; az is mást teſzen, *tsak mellette érteti az alattomban valót.*

Az igékben az elöhozatott végezetek tsak ſzemélyt jelentenek, semmit sem egyebet. Hogy ezek a' megmutattatott tárgyas esettel járnak, különös törvénye ez egyedül tsak a' mi nyelvünknek, mellyet még a' napkelteti nyelvekben sem tapaſztalunk. Kitetſzik, hogyan tanúlta Versegi a' napkeleti nyelveket: mikor ezt napkeleti jegynek (*characteristicának*) mondja (azon 101 lapon). A' mi nints, azt költi bennek a' tudatlanok elött: 's a' mi pedig valósággal megvagyon, 's a' Nyelvtanítók világosan magyaráznak; azt nem látja, napkeleti nyelvünk mivoltához tartozónak nem esméri, 's abban megáltalkodott tagadással tsúfolódva ellenkedik. Mind névmása az, következöképen jelentö ſzavatska, a' mi az ígékben ſzemélyeket jelent. Mí ugyan e' mellett maradunk teljes meggyözödésböl.

Már a' többi végezetektöl megválva, mivel az *m* végezet tsak ſzemélyt jelent, mi akadály lehet benne: hogy, valamint a' mutató ígékben, úgy ſzínte egyéb megkülömböztetett nemű ígékben is ne jelenthetne ismét tsak ſzemélyt? Ezt nyelvünk ſzokása úgy hozta magával a' második múlt idöben: *házat vettem*, egyenesen: *a' házat megvettem*, mutató képen ſzollván. Úgy hozta bé sokkal nagyobb terjedéssel az *ik* végezetö ígékben: *gondolkodom*, *gondolkodám*, *gon-*

dolkodtam, *gondolkodjam*, *gondolkodnám*, *gondolkodandom* erröl a' dologról; *megmenekedem*, *megmenekedém*, *megmenekedtem*, *megmenekedjem*, *megmenekedném*, *megmenekedendem* a' nagy gonofztól.

3. Megrögzött Verseginek fejében a' feljebb elöhozatott hamis vélekedés: hogy az *m* végezetü igék nem lehetnek egyebek mutató ígéknél. Azért rontja ö a' többi *m* végezetü ígéket, ha mutatókká nem lehetnek, 's azokat az elsö formának hasonlóságára (*analogiájára*) tsigázza. Ékesfzófzeretö Nagy Tudósunk fzüntelenül emlegeti a' hasonlóságot, 's keveset tud annak több ágakra való ofzlásáról, a' mellyröl tsak imént fzollottam már elég világosan. Szegény nyelvünk! vallyon tsak egy, vagy két hasonlóságot válafzthatott e magának, 's olly fzoros korlátba fogathatta e magát, kiváltképen az ígékben? Nem volt az *ik* végezetü ígéknek igen is nagy fzámokban elegendö oka ezen harmadik nemnek megkülömböztetett hasonlóságára? Bizony volt, el sem mulatta, 's ugyan ezekre nézve igen együgyü különös formát fzerzett. Megvolt nyelvünkben több fzázadoktól fogva ezen második, a' mint mí jobban mondjuk, 's nem harmadik, különös forma, ugyan az egyenes fzóllásra még az ide tartozó mivelö ígékben is, megvolt bizonnyal mindenkoron, állhatatosan, és közönségesen: megvagyon a' félbefzakadatlan fzokásból mind e' korig; Erdélyben ugyan sérelem nélkül, az igaz

ősi tiſztasághoz való hívebb ragaſzkodásból; Magyarorſzágban megkortsosodva, de olly állapatban még is, hogy több benne az épség a' rajta ejtetett sebeknél, 's elég ereje vagyon még, hogy tudatlan fojtóinak ellenök állhasson.

B. A' MÁSODIK OK.

Verseginek legfőbb oka tovább a' mostani jobb ſzokás. Ezt ö egyedül a' Tiſzamellékieknél találja. Születése helyén, Szolnokon, 's annak egéſz környékében, nem hallatik a' *ditsértessék* ige, hanem *ditsértessen* a' Jézsus (a' 104 lapon). Egéſz Vármegyéket jelent (a' 103 lapon), a' mellyekben semmit sem tudnak a' harmadik formáról. Nem nevezi a' Vármegyéket, de kétség kivül a' Tiſzamellékieket érti, 's a' határt Debretzen tájékáig viſzi, a' mint másutt ſzóll elég világosan. Elöhozza a' külömbözö ſzokást (a' 104 lapon). Mondják Magyarorſzágnak némelly réſzeiben a' harmadik forma ſzerént: *tessék* leülni; ne *aggódjék* kend ezen, *igyék* kend egy pohár bort, 's a' t. De más helyeken ezeket így mondják: *tessen*, *aggódjon*, *igyon*. Hallani némelly vidékekben, kiváltképen a' hol Tótok is laknak, úgy mond ö, az e' féle mondásokat: sokat *eſzem*, sokat *iſzom*, sokat *alſzom*, sokat *gondolkodom*, senkivel sem *barátkozom*, 's a' t. De több vidékekben hallani ezek helyett az egyenes formát: *eſzek*, *iſzok*, *alſzok*, *gondolkodok*, *barátkozok*. Éſzbevételi végtére olvasóival ezen kívül azt is, még pedig ſzorosan fogva: hogy tsak ott, a' hol

az *ik* végezetű ígéknek parantsoló módjokban a' harmadik ſzemélyt *ék* végezettel formálják, a' többi ſzabást tartó ígékben is ime' helytelen ragaſztékkal élnek: *vígyázzék* kend, hogy a' kerék a' fába ne *akadjék*; *adjék* kend egy kis kenyeret.

1. Az elsö réſzt veſzem elö. Ha reáhagyom is, Verseginek kedve ſzerént, hogy Szolnokon, annak egéſz környékében, 's egynéhány Tiſzamelléki Vármegyékben, állandóúl, és közönségesen úgy ſzóllanak: vallyon a' következhetik e belöle, hogy ez a' legjobb ſzokás, 's ezt kell a' többieknek is követniek? Ez a' vidék tsak tartomány (*prouincia*), 's annak ſzokása tsak különös tartománybéli ſzokás (*prouincialismus*): ennek pedig a' közönséges nyelvben nints annyi hatalma, hogy törvényt ſzabjon az egéſz Magyar Nemzetnek. Ide foglalom Erdélyt is, mert az is Magyar; és tsak ez egyedül igen felülmúlja azt a' Tiſzamelléki vidéket: mellyben uralkodik a' Versegi *Tiſztasága*, az az, a' képtelen erőſzak alatt nyögő ſzegény Magyarságnak *Kortsos Tiſztátalansága.*

2. De közelebb járok már, mind ezen elsö állatásnak, mind pedig a' többi elöhozásnak valóságához. Verseginek nyavalyája, a' kevély megáltalkodás, több vétkeket ſzül: ezek közűl való a' sok nem igaz mondás. Itt is azt követte el, hogy tapaſztalása, 's lelki esmérete ellen, nem igaz állatást hozott fel. Lehetetlenség, hogy ö is úgy nem vette volna éſzbe a' dolgot, a' mint

vagyon, 's a'mint mások is éſzbe vették. Mért nem mond igazat? Én is Tiſzamelléki vagyok, megfordúltam Szolnokon több ízben, jártam annak környékében, 's a' Tiſzamelléki Vármegyékben. Társalkodtam, most is társalkodom az odavalókkal; és, mivel vetekednem kell, tölök újra e' dolog felöl ſzorgalmatosan értekezem. Annyival is bizonyosabban tudom már a' dolog valóságát. Tudom egyébütt is, mi ſzokás uralkodik leginkább. Reám fér ezen tapaſztalás. Mert, hogy Révainak vagyok Tanítványa, régi dolog e már, azért nem tartathatom fiatal emberkének. Azzá lettem, minek elötte az Orſzáglás ötet Nyelvtanítová rendelte volna, 's a' vagyok az ótától fogva igen örömest: mert látom én is több másokkal, hogy ö jár a' legegyenesebb úton. Tudom teljes alkotmányának (*systemájának*) a' nyelv kebeléböl híven kiſzedetett igaz fö okait: azért hartzolok mellette, 's holtomiglan hartzolok, a' többi fiatalabb Tanítványokkal kezet fogván.

a. Szolnokon, annak környékében, 's a' Tiſzamelléki Vármegyékben, elegyesleg ſzóllanak. Hallatik a' *ditsértessen* íge, de még is többſzör, söt némelly helyeken egyedül a' *ditsértessék*. Az ösi ſzent ſzokás ugyan e' ſzent ígében fenmarad leginkább. Hallatik, még pedig sokkal gyakrabban, az elsö ſzemély *m* végezettel a' megbövült gyökerü ígékben: sokat *eſzem*, *iſzom*, *alſzom*, *gondolkodom*, senkivel sem *barátkozom*; ritkább

a' bomlott ſzóllás: *eſzek*, *iſzok*, *alſzok*, *gondolkodok*, *barátkozok*.

b. Egy Magyar Vármegye sints Orſzágunkban, a' hol nem hallatnék a' harmadik forma, ha mindjárt elegyesleg is. Tudnak tehát felőle mindenütt, nem ugyan nyelvtanításbéli világos megkülömböztetéssel, de igen ám a' vele éléssel. Ollyan állapatban vagyon, az egyenes, 's a' mutató forma is: a' mellyet hány ezeren nem tudnak ezen nyelvtanításbéli nevezettel megkülömböztetni; de igen is megkülömböztetik azt a' vele éléssel. Versegi itt ígen elvetette a' sulykot. Mindenütt, valahol Magyarok vagynak, ha mindjárt kevesebb ſzámmal is, hallatnak íme' mindennapi ſzollások, a' régi közönséges ſzokásból: *ehetném*, *ihatnám*; imezek is, *kenyeret eſzem*, *vizet iſzom*; *ehetnék*, *ihatnék* a' jámbor. Azonképen hallatnak a' többi e' féle ígék. A' ſzorgalmatos visgáló, az egéſz Orſzágnak ſzokását egybe vetvén, általán fogva nagyobb ſzámmal találja benne az illyen ígékkel való jó élést, kiváltképen a' jelenvaló időnek első ſzemélyében; a' többi időkben esnek inkább az elvétések, ott is hamarább a' harmadik ſzemélyekben.

c. Nem igaz, hogy kiváltképen ott hallatnak ezen ígék, *eſzem*, *iſzom*, *alſzom*, *gondolkodom*, *barátkozom*, a' hol Tótok is vagynak.

1) Tsalóközben nem laknak Tótok, ha laknak is igen ritka házakkal, ezek a' sok Magyarok között semmivé leſznek. És itt, kiváltképen

a' jelenvaló időben, az első ſzemély állandóúl *eſzem*, *iſzom*, *alſzom*, *gondolkodom*, *barátkozom*. Ha másképen mondatik, azonnal botránkozás. Noha ugyan a' többi időkben már elegyesleg is hallatik, mind ezen első ſzemély, mind pedig a' harmadik, és ez ugyan gyakortább.

2) Dunán túl, kiváltképen azon Vármegyékben, a' mellyek Balatavát környékezik, az ember keresve is alig akad Tótra: 's élnek ott is az e' féle igéknek *m* végezetű első ſzemélyeikkel; 's az *eſzek*, *iſzok*, *alſzok*, *gondolkodok*, *barátkozok*, bomlott igékre, mind annyi tsodákra, a' tiſztább helyeken egéſzen eliſzonyodnak. Néhol azonban, és inkább a' többi időkben, hallatnak elegyesleg is, főképen a' harmadik ſzemélyek, valamint Tsalóközben.

3) Legkevesebb a' Tót, a' mint közönségesen tartják, a' síkos földön lévő Tiſzamelléki vidékekben; Tiſzán túl Debretzen tájékáig, Szaboltsban, és Biharban: 's még itt is igen ſzokásban vagynak az e' féle igéknek *m* végezetű első ſzemélyeik. Ezt én jól tudom sok tapaſztalásomból: de a' mostani időkben íratott könyvekre is mutathatok.

a) A' Debretzeni Magyar Grammatica, főképen a' Tiſzamelléki ſzokást követvén, a' ſzenvedő, és az ide tartozó közép igéknek formájokban, az első egyes ſzemélyt, mindenik módnak mindenik idejében, állhatatosan *m* végezettel teſzi (115 lapon): *tsalódom*, *verődöm*, *zaratom*,

veretem, 's a' t. A' harmadik ſzemélyekben az elegyesleg való élésre hallgatott, de tsak egyedűl a' parantsoló, és ohajtó módban: *tsalódjon*, *tsalódjék*; *tsalódna*, *tsalódnék*; *verődjön*, *verődjék*; *verődne*, *verődnék*.

b) Besenyei Sándor, Debretzen és Várad között, a' Berettyő vizének folytában írta a' Viſzſzanyeretett Paraditsomot. Ebben ő *m* végezettel is mondja az illyen első ſzemélyeket: *munkálódnám*, azon *gondolkozom* (a' 259 lapon). De mondja *k* végezettel is: *igyekezek* te hozzád (a' 270 lapon); *megjelenjek* (a' 264 lapon); melly igének harmadik ſzemélyét jól mondja ő is *ik* végezettel, *megjelenik* (a' 252 lapon). Elegyesleg veſzi a' harmadik ſzemélyeket is: *emeltessék* (a' 246 lapon); a' Sátán az Új Bajnokkal *megmérkezék* (a' 256 lapon); alkalmatosság *ſzolgáltasson* (a' 254 lapon); bánatja *öregbedjen* (a' 272 lapon).

d. Következnek a' puſzta gyökerű igéktől az *ék* végezettel formáltatott harmadik ſzemélyek a' parantsoló módban; a' mellyekről mí is azt tartjuk, hogy mind azon éktelenségek, mivel idegen nemű, 's hozzájok nem illő formálóval vagynak: *jarjék* kêd ide; *menjék* oda; *vegyék* egy kanállal belőle; *hallgassék* a' ſzóra, 's a' t. De ezeket is hol hallja az ember legfelesebben? Mert másutt is hallja, tsak hogy ritkábban hallja. Ott, a' hol Versegi nem jelenti, a' hol nem akarná, a' hol a' megbővült gyökerű igéktől is örömest elvágatná teljességgel, ha lehetne, azonoknak ezen saját

ját formáló ragasztékjokat: Debretzen tájékától a' Tiszáig, a' Tiszamelléki vidékekben, 's onnat szinte Pestig. Hallja, nem tsak a' tanúlatlan köz néptöl, hanem még az elöbb kelö tudós férfiaktól is. A' mire bizony én is számtalanszor tsak elhültem, annyival is inkább; hogy Debretzen tájékáról voltak, a' kik elöttem így szóllottak. Hallottam a' Pesti piatzon, valahányszor azon megfordúltam; és ugyan Szolnok környékéböl való emberektöl is hallottam.

Hányja már elönkbe Versegi, a' Szolnoki, a' Tiszamelléki jobb szokást! Tudjuk, miböl áll igazán: merö zavarodásból, elegyült jóból, és roszból, a' meg választásban fenakadó bizonytalanságból, ha tovább nem mehetünk az ott uralkodó szokásnál. Még is ezen épít Versegi, olly vakmeröen, 's olly neheztelö indúlattal, hogy mások nem követik: vallyon nem fövenyen épít e? Eldül roszúl rakatott épülete annyival is hamarább; hogy kaptsoló vasa is, az *m* végezeten mindenütt mutató formával almodozó vélekedése, hijába való gyáva szer.

II. §. A' MEGKÜLÖMBÖZTETETT HÁROM IGAZ MAGYAR FORMÁK.

Zavarodás vagyon tehát az ígéknek formáikban. E' pedig a' személyeket formáló, igazán Magyar, 's nem Tótos, végezeteknek elkeveredésökböl lett; köztünk, 's általunk lett föképen, 's nem annyira, a' mint közönségesen tartják, a' közénk elegyedett idegen nemzetek által.

A' ki utána veti magát, ha jól okoskodó Ékesfzólzerető, 's tudja, a' mint illik, a' nyelveknek viszontagságaikat, könnyen észbe veheti a' zavarodásnak igaz okát: a' nemzet megrontotta, 's elfeledte, saját törvényét tudatlanságból, 's vígyázatlanságból.

Tovább is mehet. Mert, látván azon személyekben a' külömböző végezeteket, meggondolhatja: hogy a' nyelv valaha több hasonlóságokat követett az ígékben; 's azoknak megkülömböztetésök a' személyeket formáló ragasztékokban állott. Oda juthat azoknak bizonyos számokra, vagy tsak a' Magyarországi szokást is gondosabban megvisgálva. A' messze terjedő Nagy Hazában vagyon annak, több helyeken megegyezőbb, 's állandóbb járása. És ha a' nálunk megleletett szokáshoz veti az Erdélyi közönséges szokást tökélletes megegyezésével: ott vagyon már a' bizonyosan meghatároztatott számnál. Világosan megkülömböztetett három hasonlóságra talál, és ezeknél fogva három különös formákra. Ezekben végtére megerősödhetik, 's teljesen megnyughatik: ha felmegyen, a' mennyire lehet, a' nyelvnek legrégiebb szokására; mert ugyan ennek a' miénkkel több századokig mindenkoron megegyező közönséges allandóságára talál.

Elindúlt ugyan Versegi ezen az úton; de két hasonlóságnál többre nem mehetett. Veszödik, a' mint feljebb megmutatám, fejében rögzött hibás vélekedésével: és hogy megállapítsa *nyelv-*

rontó zavaros találmányát, a' mellett marad megáltalkodva; 's nem tsak a' mostani megegyezöbb ſzokásra semmit sem hallgat; hanem még a' tiſzteletre méltó régiséget is egéſzen megveti. Bámúl az ember a' ſzörnyű vakoskodáson, 's hallatlan vakmerőségen.

A' Magyar nyelv nem ma támadott. Közel ezer eſztendeig áll már tsak ezen boldog orſzágban. Ditsö Eleinkröl maradott reánk tsodálkozásra méltó ſzép tulajdonságaival, megállapodott világos törvényeivel: a' mellyekkel ugyan ök ékesítették fel, ök támogatták, 's ök tartották meg híven mind e' korig. 'S épen ezért nem lehetnek e ugyan ök a' mí legbizonyosabb vezérink? Az egéſz nyelvet tökélletes kéſzületével bizony tölök vettük által, 's azt tsak tanúlnunk kell, hozzájok viseltetö mély tiſztelettel, 's engedelmes figyelemmel; hogy a' mí lépéseket teſzünk a' nyelvben, annak terméſzete 's törvénye ſzerént tegyük. A' nyelvnek állapatja mind azon meglett dolog (*factum verum*): azt úgy kell elö adnunk, a' mint magában vagyon; 's nem pedig úgy, a' millyennek költi egy valaki ſzédelgö képzelödésében.

A' ſzóvisgáló fejtegetésekre, hogy miböl, miként, és mért lett valamelly ſzónak képe ollyanná, a' millyenben megállapodott, a' nyelv maga nyújt elég világos okokat, kifejtödésének, 's nevekedésének együgyű menetelében. A' ki ezeket által nem láthatja, 's magával ellenkezö állatása

mellett maradván tsúfolódik: vakoskodó tévelygésben botorkáz tsekély eſzével, akármi nagynak hirdesse azt, elbízott, 's magát mereſztö kevélységében. Menjen Versegi, a' hová indúlt, ha nem okúlhat.

Én, 's fiatalabb Társaim, a' kikkel méltán ditsekedem, mí tehát, úgy kell már mondanom, mert többen vagyunk, mí megegyezö Hív Tanítványok, tsak magunk mellett ſzóllunk, 's a' gyengébbeknek kedvökért, annak megbizonyodására: hogy ök mí velünk itt is jó úton járnak, 's jó okon írtóznak a' Tiſzta Magyarság neve alatt magát bétoló *Tiſztátalanságtól.* Azért is a' három formáról beſzéllek még nagyobb világossággal.

A. AZ ÍGEHAJTOGATÁSOKBAN EGYMÁSTÓL MEGVÁLASZTATÓ RÉSZEK.

Igazán három a' mí nyelvünkben az ígéknek formájok, vagy hajlások, azaz, három az ígehajtogatás (*triplex est coniugatio*). Mindenike megkülömböztetett hasonlóságon épül.

Az ígehajtogatást megfejtegetésünkben követjük a' magát formáló nyelvnek menetelét. Abban egymástól megválaſztató három nemü réſzek fordúlnak elö: a' gyökerek, azaz, a' puſzta ígék saját jelentésökkel; az idöknek, 's módoknak jegyeik; a' ſzemélyeket formáló névmásai. Segédül jönek e' felett a' mássalhangzóknak némelly ritkább megütközésökben a' ſzéphanggal foglaló, *a*, *e*, rövid magánhangzók.

A' jelentö módnak jelenvaló idejében egyenesen a' gyökérhez járúlnak a' ſzemélyeket formáló névmásai: mivel itt tsak a' kívántatik, hogy a' puſzta ígének jelentése ſzémélyhez tartozzék. Tovább pedig, mivel az íge jelentésének, múlt, vagy jövendö ideje ís, módja is megjelentetik: a' puſzta gyökerekhez járúlnak elöbb, az idöknek, 's módoknak jegyeik; azután, az így elkéſzült, már közelebb való gyökerekhez tétetnek a' ſzemélyeket formáló névmásai.

Ezeket az utóbbi kétféle réſzeket mind e' korig öſzve forradva vették a' Nyelvtanítók, nem lévén a' megválaſztásra elegendö bélátások: 's ebböl ſzármaztak a' sok tévelygések.

Az idöknek, és módoknak jegyeik mind a' három ígehajtogatásban azonok: a' ſzemélyeket formáló névmásai többnyire külömbözök, 's ezektöl függ az ígehajtogatás formáinak megkülömböztetésök.

1. AZ IDÖKNEK JEGYEIK.

A' mí nyelvünkben tsak három idönek vagyon különös saját jegye.

Az elsö múlt idönek jegye *a*, *e*, igazán *va*, *ve*, az eredeti nyelvnek jelentö ſzavatskája, *fuit*, *praeteriit: ad-a*, *ſzed e*, *ír-a*, *kér-e.* Az elsö múlt idöbéli réſzesülöben megtartatott lehelletével: *ad-va*, *ſzed-ve*, *ír-va*, *kér-ve.*

A' második múlt idönek jegye lett a' *tö*, *te*, ſzavatskából, mellynek, *plenum*, *perfectum*, *absolutum*, a' jelentése. A' ragaſztásban elöre esik

magánhangzója, 's a' *t* betűje is megkettöztetik erösebb hangozat kedvéért, *ott*, *ett*, *ött*; a' magánhangzónak kiſzorúlásával is puſztán marad a' *t*, a' miben a' ſzéphang ád törvényt a' könnyű kimondásra nézve: *ad-ott*, *ſzed-ett*, *ír-t*, *kér-t*, *ad-t-am*, *ſzed-t-em*.

A' jövendö idönek jegye a' foglaló módban, *and*, *end*, igaz jelentése *instans*, *imminens*, *futurum*: *ad-and*, *ſzed-end*, *ír-and*, *kér-end*.

2. A' MÓDOKNAK JEGYEIK.

Következnek a' módoknak jegyeik: a' mellyekből tsak kettöt ſzámlál nyelvünk.

A' parantsoló módnak jegye a' *j*, magánhangzójának elmaradásával, igazán *ej*, *hej*, a' ſzóllító ſzavatska. Süvölt, lehellö terméſzete miatt, a' süvöltö betükkel; a' *t* betüvel is, de olly törvénnyel; hogy, ha tiſzta a' *t*, azt is süvöltövé teſzi; ha pedig valamelly mássalhangzó vagyon elötte, nyílván, vagy titkon, akkor tsak maga süvölt: *ad-j*, *ſzed-j*, *ír-j*, *kér-j*; *mos-j*, *mos-s*; *hoz-j*, *hoz-z*; *fut-j*, *fus-s*; *ront-j*, *ront-s*, *tanít-j*, *tanít-s*.

Az ohajtó módnak jegye *na*, *ne*, jelentö ſzavatska, *desiderium*, *nisus*, *conatus*: *ad-na*, *ſzed-ne*, *ír-na*, *kér-ne*.

Az elsö múlt idönek jegye *a*, *e*, mivel magánhángzó, azonképen az ohajtó módnak *na*, *ne*, jegyében is az *a*, *e*, maganhangzó, öſzveforr a' ſzemélyt formáló névmásainak magánhangzóikkal.

B. A' HÁROM FORMÁK SAJÁT MEGKÜLÖMBÖZTETÉSÖKKEL.

Szükséges volt mind ezeket elöre botsátanom: hogy értelmesebb legyen a' formáknak meghatározó magyarázatjok, a' melly már itt következik.

1. AZ ELSÖ FORMA.

Az elsö formához tartoznak a' *puſzta gyökerü* ígék: p. o. *áll*, *jár*, *gyógyúl*, *épül*, *fojt*, *fejt*, *gondol*, *emel*, 's a' többiek: a' mellyek jelentésökre nézve legnagyobb ſzámmal mivelök, majd annyival közép nemüek; ide esnek együl egyig a' miveltetök; és mind ezekböl valamennyi tehetösök ſzármaznak (*actiua plurima*, *et neutra*, *factitiua omnia*, *et horum omnium potentialia*). És ugyan ez a' puſzta gyökér elsö jele a' hasonlóságnak ebben az elsö formában.

a. A' HARMADIK EGYES SZEMÉLY.

A' puſzta gyökér a' harmadik egyes ſzemély, minden névmása nélkül. Ollyan ez a' jelentö módnak jelenvaló idejében; *áll*, *jár*, *ír*, *kér*. Puſzta tovább is, mikor magához vette már, a' többi idönek, 's az ohajtó módnak jegyét, 's közelebb való gyökérré lett: *ír-a*, *kér-e*; *ír-t*, *kér-t*; *ír-na*, *kér-ne*; *ír-and*, *kér-end*; nem jarúl hozzá harmadik ſzemélyt nyilván mutató semmi féle névmása. Egyedül a' parantsoló módban, mivel ennek jegyével a' második ſzemély leſzen, 's az itt a' közelebb való gyökér, *ír-j*, *kér-j*, a' harma-

dik ſzemély megkülömböztetik az *ön* névmásával, *ir-j-on*, *kér-j-en*, 's ugyan azért már nem puſzta.

b. A' MÁSODIK EGYES SZEMELY.

A' második egyes ſzemélyeket két névmásai formálják.

Az elsö *eſz*, *aſz*, mikor a' gyökér végén kettös a' mássalhangzó: az egyes mássalhangzók után pedig a' magánhangzónak elmaradásával a' puſzta *ſz*. Helye vagyon a' jelentö módnak jelenvaló idejében, *ír-ſz*, *kér-ſz*: azután a' foglaló módnak jövendö idejében, *ír-and-aſz*, *kér-end-eſz*.

A' második *ál*, *él*, a' többi három idöben. A' második múltban egyenes ragaſztással, *ír-t-ál*, *kér-t-él*; az elsö múltban, és az ohajtó módban, a' magánhangzóknak öſzveforradásokkal: *ír-a-ál*, *ír-á-l*; *ker-e-él*, *kér-é-l*; *ír-na-ál*, *ír-ná-l*; *kér-ne-él*, *kér-né-l*.

Puſztán marad, a' mint feljebb mondottam, a' parantsoló módnak második egyes ſzemélye, megelégedvén ezen módnak jegyével, *ír-j*, *kér-j*; mellynek ſzóllító ereje egyébaránt is második ſzemélyt illet, és itt illy puſztán vétetve ugyan azt jelenti.

c. AZ ELSÖ EGYES SZEMÉLY.

Két névmásai formálják az elsö egyes ſzemélyeket is.

Az elsö *am*, *em*, egyedül a' második múlt idöben: *ír-t-am*, *kér-t-em*.

A' második *ék*. Magánhangzójának illö változásával, 's rövid hanggal, *ek*, *ok*, *ök*, a' jelentö módnak jelenvaló idejében, *ír-ok*, *kér-ek*; 's a' foglaló módnak jövendö idejében, *ír-and-ok*, *kér-end-ek*; azután *ak*, *ek*, a' parantsoló módban, *ír-j-ak*, *kér-j-ek*. Az elsö múlt idöben, 's az ohajtó módban *ék*, öſzveforradással, hoſzſzú hanggal, magánhangzójának épségével: *ír-a-ék*, *ír-é-k*; *kér-e-ék*, *kér-ék*; *ír-na-ék*, *ír-né-k*; *kér-ne-ék*, *kér-né-k*.

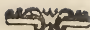
2. A' MÁSODIK FORMA.

A' második formához tartoznak a' *megbövült gyökerü* ígék, azaz, mind azok az ígék, mellyeknek puſzta gyökereikhez oda ragaſztatta az állandó ſzokás az *ik* névmását: p. o. *lép-ik*, *ſzok-ik*, *ſzün-ik*, *múl-ik*, *kevered-ik*, *háborod-ik*, *kér-et-ik*, *ír-at-ik*, 's a' t. Az illyenek között kevés ſzámmal vagynak a' mivelök, felesek a' közép nemüek, mind ide tartoznak a' viſzſzatérök, azután a' ſzenvedök, és mind ezeknek tehetöseik (*actiua pauca*, *neutra plurima*, *reflexa omnia*, *item et passiua*, *et horum omnium potentialia*). És ugyan ez a' megbövült gyökér elsö jele a' hasonlóságnak ebben a' második formában.

Együgyü törvényt tart ezen forma, 's azért igen könnyü. Mindenik ſzemélynek formálója mindenütt azon egy névmása.

a. A' HARMADIK EGYES SZEMÉLY.

A' harmadik egyes ſzemély azon *ik* névmásával olly tiſztán leſzen, mint a' jelentö módnak

jelenvaló idejében vagyon, *lép-ik*, *ſzok-ik*, a' foglaló módnak jövendő idejében is: *lép-end-ik*, *ſzok-and-ik*.

Másutt változik magánhangzója, 's hoſzſzú hanggal éjtetik, *ék*. A' parantsoló módban a' parantsolásnak hathatóságára: *lép-j-ék*, *ſzok-j-ék*. Az első múlt időben, és az ohajtó módban, hasonló, és közép hang követéssel lett öſzveforradással: *lép-e-ik*, *lép-e-ek*, *lép-é-k*; *ſzok-a-ik*, *ſzok-e-ek*, *ſzok-é-k*; *lép-ne-ik*, *lép-ne-ek*, *kép-né-k*; *ſzok-na-ik*, *ſzok-ne-ek*, *ſzok-né-k*. Egyedül a' második múlt időben megelégſzik ezen ſzemély azon időnek puſzta jegyével: *lép-ett*, *ſzok-ott*, *ſzűn-t*, *múl-t*.

b. A' MÁSODIK EGYES SZEMÉLY.

A' második egyes ſzemélyeket is mindenütt azon egy névmása formálja, az *ál*, *él*. Magánhangzójának illő változásával, 's rövid hanggal, *ol*, *el*, *öl*, a' jelentő módnak jelenvaló idejében, *lép-el*, *ſzok-ol*; a' foglaló módnak jövendő idejében, *lép-end-el*, *ſzok-and-ol*. Továbh a' második múlt időben, 's a' parantsoló módban, első képében, *ál*, *él*, egyenes ragaſztással; *lép-t-él*, *ſzok-t-ál*; *lép-j-él*, *ſzok-j-ál*. Végtere az első múlt időben, és az ohajtó módban, azon *ál*, *él*, öſzveforradással: *lép-e-él*, *lép-é-l*; *ſzok-a-ál*, *ſzok-á-l*; *lép-ne-él*, *lép-né-l*; *ſzok-na-ál*, *ſzok-ná-l*.

c. AZ ELSŐ EGYES SZEMÉLY.

Hasonlóképen az első egyes ſzemélyt is mindenütt azon egy név mása formálja, magánhang-

zójának illö valtozásával, *em*, *am*, *om*, *öm*. És ugyan az *om*, *em*, *öm*, a' jelentö módnak jelenvaló idejében, *lép-em*, *ſzok-om*; 's a' foglaló módnak jövendö idejében, *lép-end-em*, *ſzok-and-om*. Azután az *am*, *em*, az elsö múlt idöben, 's a' parantsoló módban; *lép-t-em*, *ſzok-t-am*; *lép-j-em*, *ſzok j-am*. Utóljára azon *am*, *em*, az elsö múlt idöben, és az ohajtó módban, öſzveforradással, és azért hoſzſzú hanggal, *lép-e-em*, *lép-é-m*; *ſzok-a-am*, *ſzok-á-m*; *lép-ne-em*, *lép-né-m*; *ſzok-na-am*, *ſzok-ná-m*.

Ez igazán ezen két formának megkülömböztetése, mellyet a' ſzemélyes névmásai teſznek tsak az egyes ſzámban: a' többesben nints semmi külömbség, mert a' ſzemélyeket mind a' kettöben azon egy névmásai egyaránt formálják. Elö adom azokat is.

a. A' HARMADIK TÖBBES SZEMÉLY.

Ön egyes névmásának a' többese, *önök*, formálja mindenütt a' harmadik többes ſzemélyeket: Magánhangzóinak illö változásokkal, *anak*, *enek*, 's ezen teljes épségével, a' kettös mássalhangzók után.

A' melly esett elöfordúl gyakorta a' jelentö módnak jelenvaló idejében is: p. o. *bánt-anak*, *sért-enek*. Egyébaránt az egyes mássalhangzók után elmarad az elsö magánhangzó az erösebb kimondás kedvéért: *ír-nak*, *kér-nek*, *lép-nek*, *ſzok-nak*.

Vifzfzatér állandóúl az ép ragafzték a' második múlt idöben, a' parantsoló módban, a' foglaló módnak jövendö idejében: *ír-t-anak*, *kér-t-enek*; *lép-t-enek*, *fzok-t-anak*; *ír-j-anak*, *kér-j-enek*; *lép-j-enek*, *fzok-j-anak*; *ír-and-anak*, *kér-end-enek*; *lép-end-enek*, *fzok-and-anak*.

Öfzveforradással esik, és azért hofzfzú hanggal, az elsö múlt idöben, és az ohajtó módban: *ír-a-anak*, *ír-á-nak*; *kér-e-enek*, *kér-é-nek*; *lép-e-enek*, *lép-é-nek*; *fzok-a-anak*, *fzok-á-nak*; *ír-na-anak*, *ír-ná-nak*; *kér-ne-enek*, *kér-né-nek*; *lép-ne-enek*, *lép-né-nek*; *fzok-na-anak*, *fzok-ná-nak*.

A' második múlt idöben váltva jár, még pedig gyakrabban a' másiknál, az *ö* egyes névmásának is a' többese, *ök*, a' magánhangzónak illö változásával, *ak*, *ek*; *ír-t-ak*, *kér-t-ek*; *lép-t-ek*, *fzok-t-ak*.

b. A' MÁSODIK TÖBBES SZEMÉLY.

Azon törvénnyel formálja mindenütt a' második többes fzemélyeket az *ed* egyes névmásának többese, az *etek*, a' magánhangzóknak illö változásokkal, *atok*.

A' jelentö módnak jelenvaló idejében: *bánt-atok*, *sért-etek*; *ír-tok*, *kér-tek*.

A' második múlt idöben, a' parantsoló módban, a' foglaló módnak jövendö idejében: *ír-t-atok*, *kér-t-etek*; *lép-t-etek*, *fzok-t-atok*; *ír-j-atok*, *kér-j-etek*; *lép-j-etek*, *fzok-j-atok*; *ír-and-atok*, *kér-end-etek*; *lép-end-etek*, *fzok-and-atok*.

Szokott öſzveforradással, 's hoſzſzú hanggal, az elsö múlt idöben, és az ohajtó módban: *ír-a-atok*, *ír-á tok*; *kér-e-etek*, *kér-é-tek*; *lép-e-etek*, *lép-é-tek*; *ſzok-a-atok*, *ſzok-á-tok*; *ír-na-atok*, *ír-ná-tok*; *kér-ne-etek*, *kér-né-tek*; *lép-ne-etek*, *lép-né-tek*; *ſzok-na-atok*, *ſzok-ná-tok*.

c. AZ ELSÖ TÖBBES SZEMÉLY.

Én egyes névmásának a' többese, *énk*, magánhangzójának illö változásával, *ünk*, *unk*, adja mindenütt az elsö többes ſzemélyeket.

Ezen épségével ugyan a' jelentö módnak jelenvaló idejében, a' második múlt idöben, a' parantsoló módban, a' foglaló módnak jövendö idejében: *ír-unk*, *kér-ünk*; *lép-ünk*, *ſzok-unk*; *ír-t-unk*, *kér-t-ünk*; *lép-t-ünk*, *ſzok-t-unk*; *ír-j-unk*, *kér-j-ünk*; *lép-j-ünk*, *ſzok-j-unk*; *ir-and-unk*, *kér-end-ünk*; *lép-end-ünk*, *ſzok-and-unk*.

Hasonló hang követéssel, *ank*, *enk*, és ſzokott öſzveforradással, 's azért hoſzſzú hanggal, az elsö múlt idöben, és az ohajtó módban: *ír-a-ank*, *ír-á-nk*; *kér-e-enk*, *kér-é-nk*; *lép-e-enk*, *lép-é-nk*; *ſzok-a-ank*, *ſzok-á-nk*; *ír-na-ank*, *ír-ná-nk*; *ker-ne-enk*, *kér-né-nk*; *lép-ne-enk*, *lép-né-nk*; *ſzok-na-ank*, *ſzok-ná-nk*.

3. A' HARMADIK FORMA.

Következik a' harmadik forma, közönséges, és alkalmas nevén a' *mutató*. Minden mivelö ígék, némelly középnemüek is, ha mivelö jelentéssel lehetnek, kiváltképen a' foglaltattak, mind az elsö, mind a' második formából, általmen-

nek erre a' harmadikra: mihelyt megmutattatott tárgyas eset vagyon mellettek, vagy tsak alattomban értetik. Az elsö forma ſzerént való példák egyenes mondással a' következök: levelet *ír*, és segedelmet *kér;* levelet *írſz*, és segedelmet *kérſz;* levelet *írok*, és segedelmet *kérek.* Ezek pedig, hasonlóúl egyenes mondással, a' második forma ſzerént valók: kenyeret *eſzik*, 's vizet *iſzik*; kenyeret *eſzel*, 's vizet *iſzol*; kenyeret *eſzem*, 's vizet *iſzom*; restűl *lépik*, hozzá *ſzokik.* Mind a' két forma ſzerént valók a' mutató formát veſzik magokra a' megmutattatott tárgyas esettel: *írja* már a' levelet, 's *kéri* a' segedelmet; *írod* már a' levelet, 's *kéred* a' segedelmet; *írom* már a' levelet, 's *kérem* a' segedelmet: *eſzi* a' jó sültet, 's a' legjobb bort *iſzſza* reá; *eſzed* a' jó sültet, 's a' legjobb bort *iſzod* reá; *eſzem* a' jó sültet, 's a' legjobb bort *iſzom* reá; *általlépi* az árkot, *megſzokja* a' ſzabad életet.

Ez is igen együgyü forma: mindenütt azon egy névmásaival leſznek benne a' ſzemélyek. Megkülömböztetése különös névmásaitól, saját ragaſztékjaitól, vagyon, mind az egyes, mind a' többes ſzámban. Az egyesben tsak nem tökélletesen megegyez a' birtokoshoz tartozó nevekkel: minthogy itt azon névmásaival bövül, igen keveset változó törvénnyel: a' többesben is azonok a' névmasai, a' második, és harmadik ſzemélyekben, tsak az elsöben külömbözö. Elö kell hoznom ezeket is a' formálásnak törvényeivel.

a. AZ EGYES SZÁMBAN.

1) A' HARMADIK SZEMÉLY.

A' harmadik egyes ſzemélynek formálója azon egy névmása mindenütt, az *ö*, *jö*, illö változással *a*, *ja*, *e*, *i*.

A' jelentö módnak jelenvaló idejében, 's a' foglaló módnak jövendö idejében, jár a' *ja*, és *i*, névmása; 's ugyan az elsöben a' *ja* névmása *j* lehelletét a' süvöltö mássalhangzók után hasonló hang követéssel azonképen süvölteti: *ír-ja*, *kér-i*; *mos-ja*, *mos-sa*; *hoz-ja*, *hoz-za*; *által-lép-i*, *meg-ſzok-ja*; *ve-ſz-i*, *e-ſzi*; *i-ſz-ja*, *i-ſz-ſza*; *ír-and-ja*, *kér-end-i*; *által-lép-end-i*, *meg-ſzok-and-ja*.

Tovább a' lehellet nélkül való puſzta *a*, és *e*, a' második múlt idöben, 's a' parantsoló módban: *ír-t-a*, *kér-t-e*; *által-lép-t-e*, *meg-ſzok-t-a*; *ír-j-a*, *kér-j-e*; *által-lép-j-e*, *meg-ſzok-j-a*.

Végtére azon *a*, és *e*, az elsö múlt idöben, és az ohajtó módban, öſzveforradással, és azért hoſzſzú hanggal; mellyben rejtezik ezen névmása, az elsö formának, ezen idejében, és módjában lévö harmadik ſzemélytöl való megkülömböztetésre: *ír-a-ö*, *ír-a-a*, *ír-á*; *kér-e-ö*, *kér-e-e*, *kér-é*; *által-lép-e-ö*, *által-lép-e-e*, *által-lép-é*; *meg-ſzok-a-ö*, *meg-ſzok-a-a*, *meg-ſzok-á*.

2) A' MÁSODIK SZEMÉLY.

A' második egyes ſzemélyeket is azon egy névmása formálja, az *ed*, magánhangzójának illö változásával, *ad*, *od*, *öd*.

És ugyan az *od*, *ed*, *öd*, a' jelentö módnak jelenvaló idejében: *ír-od*, *kér ed*; *által-lép-ed*, *meg-ſzok-od*; 's a' foglaló módnak jövendö idejében: *ír-and-od*, *kér-end-ed*; *által-lép-end-ed*, *meg-ſzok-and-od*.

Tovább az *ad*, *ed*; a' második múlt idöben, 's a' parantsoló módban: *ír-t-ad*, *kér-t-ed*; *által-lép-t-ed*, *meg-ſzok-t-ad*; *ír-j-ad*, *kér-j-ed*, *által-lép-j-ed*, *meg-ſzok-j-ad*.

Végtére azon *ad*, *ed*, az elsö múlt idöben, és az ohajtó módban, öſzveforradással, és ugyan ezért hoſzſzú hanggal: *ír-a-ad*, *ír-á-d*; *ker-e-ed*, *kér-é-d*; *által-lep-e-ed*, *által-lép-é-d*; *meg-ſzok-a-ad*, *meg-ſzok-á-d*; *ír-na-ad*, *ír-ná-d*; *kér-ne-ed*, *kér-né-d*; *által-lép-ne ed*, *által-lép-né-d*; *meg-ſzok-na-ad*, *meg-ſzok-ná-d*.

3) AZ ELSÖ SZEMÉLY.

Mind ezen törvénnyel formálja az elsö egyes ſzemélyeket is az *em* névmása, magánhangzójának illö változásával, *am*, *om*, *öm*: melly a' második formában is uralkodik, 's valamint ott, úgy itt is tsak ſzemélyt jelent, 's nem többet, a' miröl némellyek álmodoznak.

Az *om*, *em*, *öm*, a' jelentö módnak jelenvaló idejében: *ír-om*, *kér-em*; *által-lép-em*, *meg-ſzok-om*; 's a' foglaló módnak jövendö idejében: *ír-and-om*, *kér-end-em*; *által-lép-end-em*, *meg-ſzok-and-om*.

Tovább az *am*, *em*, a' második múlt idöben, 's a' parantsoló módban: *ír-t-am*, *kér-t-em*; *által-lép-t-em*,

tal-lép-t-em, *meg-ſzok-t-am*; *ír-j-am*, *kér-j-em*; *által-lép-j-em*, *meg-ſzok-j-am*.

Utóljára azon *am*, *em*, az elsö múlt idöben, és az ohajtó módban, öſzveforradással, 's ebböl következö hoſzſzú hanggal: *ír-a-am*, *ír-á-m*; *kér-e-em*, *kér-é-m*; *által-lép-e-em*, *által-lép-é-m*; *meg-ſzok-a-am*, *meg-ſzok-á-m*; *ír-na-am*, *ír-ná-m*; *kér-ne-em*, *kér-né-m*; *által-lép-ne-em*, *által-lép-né-m*; *meg-ſzok-na-am*, *meg-ſzok-ná-m*.

b. A' TÖBBES SZÁMBAN.

Különös törvény ez ebben a' mutató formában: hogy majd mindenik idöben, 's a' parantsoló módban, az egyes harmadik ſzemély a' többes ſzámban közelebb való gyökérül vétetik, nem tsak az idönek, 's a' módnak puſzta jegyével, hanem még a' ſzemélyt formáló ragaſztékkal is együtt, kivévén az elsö múlt idöt, 's az ohajtó módot. Ettöl vagyon ezen formának többes ſzámában a' sok öſzveforradás külömbözö törvénnyel, a' betü elnyelés, vagy kiütés, 's a' más hanggá változás.

1) A' HARMADIK SZEMÉLY.

A' harmadik többes ſzemélynek formálója az *ö* névmásának többese, az *ök*, magánhangzójának illö változásával, *ak*, *ek*.

És ugyan a' jelentö módnak jelenvaló idejében, 's a' foglaló módnak jövendö idejében, a' *ja* egyes névmásával öſzveforr az *ak* hoſzſzú hanggal; az *i* egyes névmásával is öſzveforr az *ek*, de amannak épségével, és rövid hanggal: *ír-*

ja-ak, *ír-já-k*; *kér-i-ek*, *kér-i-k*; *által-lép-i-ek*, *által-lép-i-k*; *meg-ſzok-ja-ak*, *meg-ſzok-já-k*; *ír-and-ja-ak*, *ír-and-já-k*; *kér-end-i-ek*, *kér-end-i-k*; *által-lép-end-i-ek*, *által-lép-end-i-k*; *meg-ſzok-and-ja-ak*, *meg-ſzok-and-já-k*.

A' második múlt idöben, 's a' parantsoló módban, azon *ak*, *ek*, öſzveforr a' puſzta *a*, *e*, egyes névmásával, hoſzſzú hanggal: *ír-t-a-ak*, *ír-t-á-k*; *kér-t-e-ek*, *kér-t-é-k*; *által-lép-t-e-ek*, *által-lép-t-é-k*; *meg-ſzok-t-a-ak*, *meg-ſzok-t-á-k*; *ír-j-a-ak*, *ír-j-á-k*; *kér-j-e-ek*, *kér-j-é-k*; *által-lép-j-e-ek*, *által-lép-j-é-k*; *meg-ſzok-j-a-ak*, *meg-ſzok-j-á-k*.

Hasonló öſzveforradással jár azon *ak*, *ek*, az elsö múlt idöben, 's az ohajtó módban, de tsak a' közelebb való puſzta gyökerekhez: *ír-a-ak*, *ír-á-k*; *kér-e-ek*, *kér-é-k*; *által-lép-e-ek*, *által-lép-é-k*; *meg-ſzok-a-ak*, *meg-ſzok-á-k*; *ír-na-ak*, *ír-ná-k*; *kér-ne-ek*, *kér-né-k*, *által-lép-ne-ek*, *által-lép-né-k*; *meg-ſzok-na-ak*, *meg-ſzok-ná-k*.

2) A' MÁSODIK SZEMÉLY.

A' második többes ſzemélyeket mind a' há-rom formában azon egy névmása formálja, *etek*, 's a' magánhangzónak illö megváltozásokkal *atok*. Itt még is külömbség vagyon benne, hogy elsö magánhangzója többire meghúzódik az öſzvefor-radás miatt.

Úgy épen, mint feljebb, a' jelentö módnak jelenvaló idejében, 's a' foglaló módnak jövendö idejében, a' *ja* egyes névmásával öſzveforr az

atok hoſzſzú hanggal; az *i* egyes névmásával az *etek* amazt épen hagyván, és rövid hanggal: *ír-ja-atok, ír-já-tok; kér-i-etek, ker-i-tek; által-lép-i-etek, által-lép-i-tek; meg-ſzok-ja-atok, meg-ſzok-já-tok; ir-and-ja-atok, ir-and-já-tok; kér-end-i-etek, kér-end-i-tek; által-lép-end-i-etek, által-lép-end-i-tek; meg-ſzok-and-ja-atok, meg-ſzok-and já-tok.*

Az elsö múlt idöben, és az ohajtó módban, azon *etek*, és *atok* névmása, ſzokott öſzveforradással jár a' közelebb való puſzta gyökerekhez: *ír-a-atok, ír-á-tok; kér-e-etek, kér-é-tek; által-lép-e-etek, által-lép-étek; meg-ſzok-a-atok, meg-ſzok-á-tok; ír-na-atok, ír-ná-tok; kér-ne-etek, kér-né-tek; által-lép-ne-etek, által-lép-né-tek; meg-ſzok-na-atok, meg-ſzok-ná-tok.*

3) AZ ELSÖ SZEMÉLY.

Már az elsö többes ſzemélynek formáló névmása ezen formában különös, és tsak ennek sajátja, az *ük*, *uk*, az eredeti nyelvböl való többese az *ék* névmásának, melly az elsö egyes ſzemélyeket formálja az elsö formában. Az egyesnek ott adott helyt a' mindenkori közönséges állandó ſzokás: itt pedig a' többesnek.

Ez is úgy, mint a' többi, a' jelentö módnak jelen való idejében, 's a' foglaló módnak jövendö idejében, az elkéſzült harmadik egyes ſzemélyhez ragad, de rövid hanggal; 's a' *ja* egyes névmásában az *uk* kiüti az *a* magán hangzót; az *i* egyes névmásával megegyez az *ük*, 's aztj mássalhangzóvá teſzi; söt a' jelentö módnak jelen-

való idejében a' süvöltö mássalhangzók után azt is süvölteti: *ír ja-uk*, *ír-j-uk*; *kér-i-ük*, *kér-j-ük*; *által-lép-i-ük*, *által-lép-j-ük*; *meg-ſzok-ja-uk*, *meg-ſzok-j-uk*; *ve-ſz-i-ük*, *ve-ſz-j-ük*, *ve-ſz-ſz-ük*; *e-ſz-i-ük*, *e-ſz-j-ük*, *e-ſz-ſz-ük*; *ír-and-ja-uk*, *ír-and-juk*; *kér-end-i-ük*, *kér-end-j-ük*; *által-lép-end-i-ük*, *által-lép-end-j-ük*; *meg-ſzok-and-ja-uk*, *meg-ſzok-and-juk*.

A' második múlt idöben, 's a' parantsoló módban, azonképen kiüti ezen *ük*, és *uk*, névmása az *a*, *e*, puſzta névmását: *ír-t-a-uk*, *ír-t-uk*; *kér-t-e-ük*, *kér-t-ük*; *által-lép-t-e-ük*, *által-lép-t-ük*; *meg-ſzok-t-a-uk*, *meg-ſzok-t-uk*; *ír-j-a-uk*, *ír-j-uk*; *kér-j-e-ük*, *kér-j-ük*; *által-lép-j-e-ük*; *által-lép-j-ük*; *meg-ſzok-j-a-uk*, *meg-ſzok-j-uk*.

Megmarad a' közelebb való puſzta gyökér, az elsö múlt idöben, és az ohajtó módban, ezen *ük*, és *uk*, névmásával is; az öſzveforradó magánhangzókban közép hang követés lett elöbb, azután az öſzveforradás: *ír-a-uk*, *ír-o-ok*, *ír-ó-k*; *kér-e-ük*, *kér-ö-ök*, *kér-ö-k*; *által-lép-e-ük*, *által-lép-ö-ök*, *által-lép-ök*; *meg-ſzok-a-uk*, *meg-ſzok-o-ok*, *meg-ſzok-ó-k*; *ír-na-uk*, *ír-no-ok*; *ír-nó-k*; *kér-ne-ük*, *kér-nö-ök*, *kér-nö-k*; *által-lep-ne-ük*, *által-lép-nö-ök*; *által-lép-nö-k*; *meg-ſzok-na-uk*, *meg-ſzok-no-ok*, *meg-ſzok-nó-k*. Magyarorſzágban tsúfoltatik, 's megvettetik, de tsak a' tudatlanoktól, ezen igaz ösi képe e' két ſzemélynek; de ſzép divatjában vagyon Erdélyben.

E' tehát a' három formának igaz megkülömböztetése. Nyilván adtam elö a' formálásnak min-

den törvényeivel: mellyeket tsak Révai mutathatott meg, a' nyelvnek magát kifejtö menetelében tétetett, éles elméjü, és mindent okosan megvisgáló, ſzorgalmatos éſzrevételeivel. A' ki teljes meggyözödést kíván, olvassa megbetsülhetetlen Munkáját (*Elaboratioris Grammaticae Hungaricae Voluminis I. Tomum II. Voluminis II. Tomum I.*) De ſzükségesnek látom még, a' külömbségnek könnyebb éſzbevételére, az ollyan táblát: a' mellyen ezen három formák egymáshoz ſzép renddel *(parallele)* volnának elhelyheztetve. Ettöl sem foſztom meg Drága Olvasóimat: láthatják azt ezen munkátskámnak végén Kedves Révainknak Példáiban.

Még egy jegyzést kell ide vetnem ezen megkülömböztetett formáknak nevezeteikröl, és rendjökröl. Az elsö formának közönséges neve *határozatlan (indeterminata)*, de helyesebb az *egyenes* név (*plana*). Ollyan a' második is, a' mivelö ígékre nézve, *határozatlan*, *egyenes*. Külömbség okáért, azt *elsönek*, ezt *másodiknak* mondja a' mí Kedves Révaink, de hasonlóságoknak is fö jelét hozzá veti: *elsö egyenes forma a' puſzta gyökerü; második egyenes forma a' megbövült gyökerü.* És mivel mind a' kettö *mutató*, *(demonstrans)*, vagy *meghatároztatott (determinata)* formává leſzen a' mivelö ígékben: jó okon adta ennek a' harmadik helyt. De ö a' másodiknak *ſzenvedö (passiua)* nevet is ád: mivel a' ſzenvedö ígék is mind a' ſzerént hajtogattatnak.

C. A' MÁSODIK FORMÁNAK, A' MEGBÖVÜLT GYÖKERÜNEK, SZENVEDŐNEK, MEGBIZONYODÁSA.

Az ígehajtogatásnak három formái között, a' második, a' megbővült gyökerű, a' ſzenvedő, nyelvünkben megvagyon e' napiglan, 's megvólt mindenkoron, közönségesen, állandóúl.

1. ELŐADJÁK AZT A' NYELVTANÍTÓK.

Ezen jelenlévő időben közrebotsáttatott Erdélyben Böjti Antalnak Jeles Munkája, a' *Magyar Nyelv Írásának, és Szóllásának Tudománya* (Maros Vásárhelyt 1794 eſztendőben). Gondosan kiteſzi ebben az Érdemes Szerző a' ſzenvedő, 's ide tartozó mivelő, és közép nemű ígékből vétetett több világos példákkal, ezt a' második formát, minden hiba nélkül. Söt igen jó okon ſzóll elég hoſzſzasan a' tudatlan *abajdotz* Magyarok ellen is: kik a' formákat zavarják, és ugyan ezt a' másodikat, a' megbővült gyökerűt, a' ſzenvedöt, éktelenül rontják (*A' Közép Ígéknek Terméſzetökről a'* 164 *lapon; Az Ígékről Közönségesen a'* 216 *lapon*). Ezekben ſzépen megegyeznek Szent Páli István, az Erdélyi Magyar Társaság, tsak hamar egymás után (1795, és 1796 eſztendőben) kiadatott Munkáikban.

Szomorú állapat, hogy Magyarorſzágban az utóbbi Nyelvtanítók ugyan itt együl egyig mind tétováznak, ki többet, ki kevesebbet. Kéntelenek vagyunk egy ſzázadnál is feljebb mennünk (1682 eſztendőre): hogy Pereſzlényi Pálra akad-

junk, ki ebben nem hibázott. Nem hibázott Molnár Albert jóval elöbb kiadatott Nyelvtanításában (1610 eſztendöben). A' ſzenvedö formát tökélletesen kitette Erdösi János (*Siluester*) minden saját megkülömböztésével (1541 eſztendöben). Ezt ugyan én is tsak most tudom bizonyosan, minek utánna Kazintzi Ferentznek, mindnyájunktól háláadást érdemlö, Hazafiúi Szorgalma ezt a' homályban hevert drága kintset világosságra hozta: az elött elhittem Kedves Révainknak okos éſzrevételére (a' 927 lapon.)

Ettöl tehát megválván, mi dolog, hogy Versegi legalább a' többiekröl semmit sem tudhatott, a' kik esméretesek voltak, és könnyen feltalálhatók? Ha kevélysége meg nem engedhette volna, hogy ezekböl tanúlna, mert régiek, 's Tótosok, az Erdélyiek is mind Tótosok: legalább megmenthették volna a' Tudós Világ elött kiejtetett bolond ſzótól. Tsúfolja Révait Németül kiadatott Nyelvtanításában: der Vater der dritten Form, úgy ſzóll ö felöle, Atyja a' harmadik Formának. Régi gyermek e' már, a' mindenkori közönséges állandó ſzokásnak a' gyermeke: Révai ennek atyja nem lehetett, 's avval ö soha sem kérkedett. Mindenkor megnevezte tiſztelettel, kik mentek már elötte ezen az egyenes igaz úton. Védelmezöjének mondhatta volna, az illik reá: 's így már nekünk sem volna neheztelésünk, a' Tudós Világ sem nevetné. Mert tsak ugyan felteſzi az ollyan Férfiú felöl, a' ki a' Nyelvtanítás-

ban Fő akar lenni: hogy tudjon valamit az előtte volt Jelesebb Nyelvtanítókról.

2. FENTARTOTTA AZT HÍVSÉGESEN A' MINDENKORI, KÖZÖNSÉGES, ÁLLANDÓ SZOKÁS, MELLY SZERÉNT ÍRTAK A' NYELVTANÍTÓK, A' TÖBBI FELES ÍRÓK.

Igen bizony a' mindenkori közönséges állandó ſzokásnak gyermekére néztek a' Nyelvtanítók: arra néztek a' többi, apróbb, és nagyobb Írók, valamennyien voltak a' zavarodás előtt; a' mikor még semmi íratott Nyelvtanítás sem volt, és a' mikor volt már, ſzükségtelen volt reájok nézve; mert azon egy törvény mélyen béoltatott ſzívökbe, a' mellyet mindnyájan közönséges megegyezéssel minden munkáikban megtartottak. Tsodálkozásra méltó bennek a' hívséges nagy vígyázat, a' megkülömböztető kéſz gondosság: hogy, a' mikor nem egy nemű több ígék fordúltak elő a' beſzédben, 's az elkeveredés könnyebben megeshetett volna; még akkor sem vétették el ennek a' többi közül kivált formának megesmértető saját jegyeit. Lehetetlenség a' dolgot nem úgy képzenünk, a' mint tsak ezzel is nyilván mutatja magát: hogy az egéſz nemzet, közönséges megegyezéssel, mindenütt úgy ſzóllott, 's megválaſztotta magától, az állandó ſzokás után, ezeket a' különös hasonlóságon megállapodott ígéket a' többi, ismét különös hasonlóságon épült, és saját formájok ſzerént hajló ígéktől. Az illyen nemzet

közűl kikelő számos Írók kétség kívűl nem szóllhattak másképen. Itt vagyon ezen különös formának teljes megbizonyodása.

Igen szembe tűnök ezt a' gondos megkülömböztetést híven mutató példák: 's ugyan azért ezen meghatározó magyarázatomat ollyanokkal fejezem bé, ha mindjárt hoszszadalmasabb leszek is, Szorgalmatos Révainknak a' meggyözésre szolgáló szép gyüjteményéből (*Elabor. Gramm. Hung. Vol. II. Tom. I. pag.* 889.)

A' MÁSODIK FORMÁNAK, HÍV, ÉS GONDOS MEGKÜLÖMBÖZTETÉSÉT MUTATÓ PÉLDÁK.

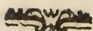
a. AZ ELSŐ SZEMÉLYBEN.

Károlyinál. Az Istenben *bízom*, semmit sem *félek* (Psalm. LVI. 11.) Én *lefekszem*, *elalúszom*, és *felkelek*, mert az Úr oltalmaz engemet (Psalm. III. 5.) Mikoron tsak *gondolkodom* is ő róla, *félek* töle (Job. XXIII. 15.)

Pázmánnál. Némellyeknek közönséges dolgokról *szóllok*, némellyeknek jelekben édesdeden *megjelenem* (Thom. Kemp. Lib. III. Cap. XLIII.) Te benned *ditsekedem*, és *örvendek* napestig (Ibid. Lib. II. Cap. XI.)

Káldinál. Ki ád nekem tollakat, mint a' galambnak, és *repülök*, és *megnyugszom* (Psalm. LIV. 7.). Mikor *megemlekezem*, *meijedek* (Job XXI. 6.).

A' kézzel íratott Régi Szent Írásban. Mikor beszéllene én velem, *megélemedém*, és *mondék* (Dan. X. 19.)

Károlyinál. *Gondolkodám* a' jónak követéséről, és semmiképen meg nem *ſzégyenülék* (Sirach. LI. 24.).

Káldinál. Nem *hallgaték* e? nem *nyugvám* e? (Job. III. 26.). Mikor ſzóllana velem, *megerösödém*, és *mondék* (Dan. X. 19.).

Komjátinál. Ott *megvídámúljak*, *megnyugodjam* (H. viij.)

Haller Grofnál a' Telemakban. Inkább *meghaljak*, hogy sem tőle háladatlanúl *eltávozzam* (pag. 103.).

Károlyinál. *Elrepülnék*, és *nyugodnám* (Psalm. LV. 6.). Meſzſze *elmenném*, és a' puſztában *lakoznám* (Ibid.).

Pázmánnál. Hogy illy gonoſz állapatban e' világból ki ne *múlnám*, kárhozatra ne *jutnék* (Libr. Prec. pag. 163.).

Káldinál. Most aluván *hallgatnék*, és az én álmomban *nyugodnám* (Job. III. 13.).

b. A' MÁSODIK SZEMÉLYBEN.

Telegdinél. Házat *építeſz*, de nem *lakol* benne (Part. II. pag. 761.).

Lépésnél. Semmit sem *félſz*, nem *törődöl* magadban, nem *folyamol* az isteni segétséghez (De Inf. pag. 322.).

Pázmánnál. Mindjárt *elfogyſz*, és *elsovanyodol* magadban (Thom. Kemp. Lib. III. Cap. X.).

Károlyinál. *Tselekedjél* jót, *lakozzál* e' földön, és *élj* hitnek általa (Psalm. XXXVII. 8.). *Ragaſzkodjál* az Úrhoz, és el ne *ſzaladj* (Sirach. II. 3.).

Maros Vásárhelyinél. Hogy ne *tévelyegj*, *gondolkodjál* Krifztus feleletéröl (pag. 17.) Ne *tsodálkozzál* az okáért, meg se *rémülj* (pag. 81.). *Bánkodjál*, keservesen *sírj*, és *ohajts* (pag. 259.).

Telegdinél. Tsak ö neki *fzolgálj*, és az ö nevére *esküdjél* (Part. III. pag. 678.).

Pázmánnál. Írj, olvass, énekelj, *fohászkodjál*, hallgass, *imádkozzál*, (Thom. Kemp. Lib. III. Cap. XLVII.).

Molnárnál. Ne *vesd* igen fel magadat, hogy le ne *essél*, és meg ne *fzégyenülj* (De Summo Bono pag. 181.). Jó ötsém! *örvendezz* immár, és *légy* jó kedvvel, *egyél*, *igyál*, *tsúfolkodjál*, és *nevess* (Ibid. pag. 330.).

c. A' HARMADIK SZEMÉLYBEN.

A' kézzel íratott Régi Szent Írásban. *Elmene* a' király az ö házába, és *elalvék* vatsorátlan (Dan. VI. 18.). *Imádkozék* Úrhoz, és *monda* (Jonae IV. 2.).

Telegdinél. A' míg *éle*, ingyen sem *éle*, hanem *vajuvék* (Part. III. pag. 551.). *Megmenekedék*, és *megfzabadúla* a' vefzedelemtöl (Ibid. pag. 531).

Heltainál. Egy tifztes inas oda *futamék*, és egy kést *ragada* (pag. 268.). Szent István Szent Mártonnak is *esedezék*, és nagy fogadasokat *fogada* neki (pag. 120.).

Károlyinál. Mihelyen ö fzót *ada*, ottan *megtsendesedék* a' föld (Psalm. XLVI. 6.). Mind ezekben semmit sem *vétkezék* Job, és semmi bolondságot nem *fzólla* (Job. I. 22.).

Lépesnél. Dávid, mihént *meghala* fiatskája, ottan *megmosdék*, és a' böjtöléstől *megſzünék* (De Inf. pag. 44.).

Maros Vasárhelyinél. *Eltsodálkozék*, és *monda* az ötet követőknek (pag. 99.).

Pázmánnál. Úgy *elfekélyesedék*, hogy tetétől talpig semmi épség nem *marada* benne (Libr. Prec. pag. 155.).

Káldinál. Az Úr elharaguván *megesküvék*, és *monda* (Deuter. I. 35.).

Telegdinél. Hivataljában *eljárjon*, és úgy *forgódjék* (Part. III. pag. 707.). Nyelve egyebet *ſzólljon*, keze külömbet *tselekedjék* (Ibid. pag. 548.).

Károlyinál. *Maradjon* házasság nélkül, vagy az ö férjével *békélljék* meg (I. Corinth. VIII. 11.).

Lépesnél. Maga házánál veſzteg *fekügyék*, fel ne *keljen* (De Inf. pag. 346.).

Pázmánnál. Egyedül te hozzád *fordúljon*, és te benned *nyugodjék* az én ſzívem (Thom. Kemp. Lib. III. Cap. XL.). Azért ne *háborodjék* a' te ſzíved, és ne *féljen* (Ibid. Cap. XXX.).

Tinódinál. Egyike ben *laknék*, Királyné Aſzſzonynak *ſzolgálna*, ott *forgódnék* (A. 4.).

Károlyinál. Várom vala, ha valaki én velem *bánkodnék*, és ha valaki *vigaſztalna* (Psalm. LXVIII. 16.).

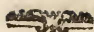
Lépesnél. Vígan *lakoznék*, katzagna, *tréfálódnék* (De Inf. pag. 320.). Mindenik *félne*, mindenik *irtóznék* (Ibid. pag. 405.).

Pázmánnál. Mikor úgy *tetszenék* az ő atyafiainak, mintha a' konyha *égne* (Libr. Prec. pag. 80.). Molnárnál. Hogy neki *tetszenék*, és kedves *volna* az épület (pag. 268.). Midön Pompéjus Tzézárra *támadna*, és az országlásért vele *tusakodnék* (pag. 70.).

III. SZAKASZ

A' MEGBIZONYODOTT IGAZ FORMÁRA TÁMADÓ, ERŐTELEN, FÉLRE TSAPÓ, HAMISAN SZÓLLO ELLENVETÉSEKKÖL.

Mondottam már, hogy sokféle fegyvere vagyon Verseginek: azt ö váltva veszi elö, a' mint alkalmatosabbnak gondolja. Itt ugyan tsúfolódással, 's nem igazat mondással, kezdi a' megbizonyodott igaz ösi jó formára támadó szegény ellenvetéseit. Kipusztítja Révai, úgymond ö (a' 165 lapon), a' legrégiebb halotti beszédtöl fogva egész a' múlt századbéli Szerzökig, a' régi könyveket, és nyelvtanításokat; hogy megbizonyíthassa, a' régi, és szüntelenül tartó szokást. Soknak látja Versegi a' bizonyító példákat: 's a' tsekély öszveszedegetést kipusztításnak kiáltja, mintha már semmi sem maradott volna a' régi könyvekben. A' halotti beszéd, minthogy igen rövid, 's abban tsak három illyen példa fordúl elö, igaz, hogy e' részében egészen kipusztúlt. De a' többi számos régi könyvekre, a' mellyek közűl Révai tsak némellyeket nevez, és sokakat meg

nem nevezhetett, nem illik a' kipuſztítás: mert mind ezekben annyi példa maradott még hátra; hogy ez a' kis gyűjtemény annak a' megſzámlálhatatlan soknak alig lehet tsak tíz ezered réſzetskéje. Azzal a' megſzámlálhatatlan sokkal, a' mellyre tsak mutat ez a' réſzetske, megbizonyodik világosan, fel nem bontatható erőséggel, az igaz ősi formát fentartó, régi, és ſzüntelenűl való jó ſzokás. De ezt is megtámadja Versegi némelly újabb ellenvetésekkel (ugyan ott a' 165 lapon, és tovább): a' mellyeket én bizony igen is erőtlen, tsak félre tsapó, és hamisan ſzólló fogásoknak tartok, és ezennel nyilván megmutatok.

I. §. AZ ELSŐ ELLENVETÉS.

Azt mondja legelőſzör is Versegi hatalmas ſzóval: a' régi, és mostani könyvek, és kézírások, mindöſzve nem bírnak annyi tekíntettel; hogy egy egéſz nemzetnek nyelvbéli törvényeket ſzabhassanak. Ennek okait, úgy hiſzi ő, hogy az Első Értekezésben elég böven, és értelmesen adta elő.

A. ELSŐ ÉSZREVÉTEL.

Abban az Értekezésben az ide tartozó állatások ingadozók, félre tsapók, és nem igazak. Én itt tsak kettőt fogok fel egy feleletben. Szép ugyan a' nyelvnek öſzvehasonlíttatása az emberi élettel; hogy vagyon annak is gyermek ideje, ifjú kora, férfi állapatja, és vénsége: de ennek a' változásnak meghatároztatásában nem igazat lát Versegi. Elkortsosúlt nemzetünknek ſzomorú

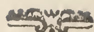
fogyatkozása, 's nyelvünknek azzal együtt járó hanyatlása, eredeti ſzépségétöl igen elhasonlott képe a' tsúfos ſzóformálásokban, éktelen zavarodása tsak az ígékben is, a' mellyet annak helyén világosan elöadtam, mind ezek, ha jól meggondoljuk, bizony annak elerötlenedö vénségére, 's talám úgy mondhatom, már haldoklására mutatnak. A' férfi kor elmúlt már. A' ki igazán ékes ſzóſzeretö okos visgálással nézi a' dolgot, minden bizonnyal úgy fogja találni: hogy ez a' boldog idö közel három ſzázadig tartott, Pázmán elött, alatta, és utána. A' feljebb esö ifjú kor is sokkal több épséggel bírt. Ezen állapatot mutató emlekezetes jeleknek, a' régi könyveknek, és kézírásoknak, vagyon tehát méltó tekíntetök: mert ugyan ezek mind azokban, a' mikben áll a' nyelvnek valósága, az az, a' ſzóformálásokban, 's a' ſzóhajtogatásokban, híven, és egyaránt mutatják a' megegyezést, azon egy törvényen megállapodott közönséges jó ſzokást. Ezekröl nem igazán ſzóll Versegi: 's a' teljes régiséget, mellyet ö kevélyen meg vet, úgy, a' mint illik, meg nem visgálta; az ö puſzta ſzavára egyedül a' tudatlanok indúlhatnak, a' tanúltak ellenben azon méltán boſzſzonkodnak éktelen vakmerösége miatt. A' helyesírásnak (*orthographiának*) dolga tsak apróság. Ha meg lehetne ennek is tökélletessége, ékesítené a' nyelvet, és igen ajánlaná: de, ha meg nem lehet, a' képtelenül viſzſzálkodó megáltalkodás miatt, annak belsö valóságát

nem rontja. Vagyon azonban erre is sok derék okunk ugyan a' régiségekben; 's megválaſztó igyekezetünket a' józan ſzóvisgálás bizonyosra vezetheti, 's a' mi réſzünkröl azt ugyan már oda is vezette; a' mellytöl mí el sem válhatunk, másoknak tétovázó, és magával ellenkező, oktalan állátásokra. Amazokra nézve, a' mikből áll a' nyelvnek valósága, mind azon tiſzta világosság terjed minden felűl: 's ha lankadságából még vénségében is, erőre, és épségre törekedő, zavarodásából tiſztúlásra emelkedő nyelvünkön segíthetünk, és igazán segíteni akarunk; ott kell az orvoslásnak, 's a' tiſztúlásnak, legbizonyosabb törvényét keresnünk. A' nyelv, ha egyéb akadályok nem hátrálják, 's kedvez elömenténék az Orſzáglás, ismét felkaphat, 's férfi korában lehet. Mert erröl, akármit beſzélljenek a' Tudósok ſzép hasonlításokkal, a' melly ſzerént nekem is velek kellett ſzóllanom, a' történetek tsak annyit bizonyítanak: hogy változó állapatban vagyon, most alább esik, most emelkedik, míg valami környűlállás egéſzen elnyomja. A' miénknek most történt főképen egyik nagy esése: de ollyan még is, hogy láthatjuk elöbbi felséges ép helyét, a' mellyben volt kifejtődése után lett megállapodásában; 's ha viſzſza akarjuk segíteni, oda kell azt segítenünk, jobb helyre nem tehetjük.

B.

B. MÁSODIK ÉSZREVÉTEL.

Térjünk viſzſza Verseginek hatalmas ſzavára. Ott ő az egéſz nemzetet emlegeti. Ha úgy fordúlt a' dolog, hogy az egéſz nemzet, közönséges megegyezéssel, változást tett a' nyelvben, 's már a'hoz ragaſzkodott állandó ſzokással: akkor a' régi könyvek, 's kézírások, tsak a' nyelv történetét mutatják; hogy miképen volt valaha, és miképen külömböz attól a' mostani. De a' mí ügyünkben hol vagyon az egéſz nemzet? Szolnok, 's a' Tiſzamelléki Tartomány még nem egéſz nemzet. Azon kívűl még ez is megſzakadott magában, zavarodásban vagyon: nagyobb réſze hajlóbb mindennapi ſzóllásábun az igaz ösi jó formához. Tovább is ment a' zavarodás, a' mint már megjelentettem: de az egéſz nemzetet még sem futotta el ártalmas özönével. Jóval nagyobb a' tiſzta réſz tsak Magyar Hazánkban is. Hozzá járúl egéſz Erdély. Ezek tehát, Ditsö Eleikről reájok maradott közönséges állandó jó ſzokásoknak megerösödésére, mért nem vehetnék elö azonoknak hasonlóúl közönséges állandó jó ſzokásokat, ugyan ezzel megrakatott hiteles régi könyvekből, 's tiſzteletre méltó régi kézírásokból? Ihol a' nyelvbéli törvényſzabás: ſzükségesképen következik, ereje vagyon a' lekötelezésre. A' miben a' mostaniak olly ſzámosan megegyeznek a' magokkal mindenkoron megegyezö régiekkel: el kell azt fogadniok a' többieknek is, kik zavarodásban vagynak. El is fogadjak minden

bizonnyal, a' kik jobban élnek eſzökkel, 's által- látják tsúfos tévelygésöket: nevetik azután, mert nem is érdemlenek egyebet, a' félre tsapó erö- telen híjába valóságokat; mikor a' dolog mivolta nyilván mutatja, mi igaz benne, és mi erövel bír a' belsö meggyözödésre.

II. §. A' MÁSODIK ELLENVETÉS.

Tsak nem mondhat igazat az igaz ösi jó formát mindenütt Tótossággal gyalázó Versegi. Nem értheti, vagy nem akarja úgy érteni, a' nyilvánvaló világos ſzavakat, 's úgy kapja fel, a' mint neki tetſzik. Illy hamis úton jártában azt gondolja tovább, hogy már gyözött: hangosan kiált, méréſz mondást hány ſzemére az igazán ſzóllónak. Maga Révai, úgy mond ö, Bövebb Nyelvtanításában (a' 928, 953, és 954 lapon) sok példát hoz elö a' Régi Magyar Nyelvtanítókból, 's egyéb Szerzökböl: mellyekben az *ik* végezetü ígék nem hajlottak az ö formája ſzerént. Miképen meri tehát mondani: hogy az ö formája mellett a' (*consuetudo perpetua*) ſzüntelenül tartó jó ſzokás viaskodik? Miképen meri mondani: hogy az ö formája tsak a' múlt ſzázadnak közepe táján kezdett megromlani? A' megjelentetett példák kétnemüek: azok ſzerént felelek tehát két oſztással, 's Versegit elragadó vétkes fogyatkozásoknak kitételökkel.

A. AZ ELSÖ FELELET.

Sok ezereket haladók, egy ſzóval ſzámtalanok, a' példák a' régi könyvekben, és kézírások-

ban, a' mellyek több ſzázadonként bizonyítják; hogy közönséges állandó ſzokásban volt a' megbövült gyökerü ígéknek különös formájok, a' többi megkülömböztetett két formákkal együtt, a' puſzta gyökerüvel, 's a' mutatóval.

Révai, a' ki igen hív, egyenes, és igazat mondó, az ö tanító hivataljában, elöſzör azt jelenti (a' 953 lapon): hogy egynéhány ígékben a' ſzokás nem keménykedett, azokat kétféle gyökerökkel vette, 's a' ſzerént mind a' két formára fogatta, kinek kinek kedvére hagyván a' velek élést. Illyenek ezek az ígék puſzta gyökerökkel, *omol*, *oſzol*, *bomol*, *romol*; megbövült gyökerökkel, *oml-ik*, *oſz'-ik*, *boml-ik*, *roml-ik*; ezekhez teſzem, mert ide való, a' következöt is, *hajol*, *hajl-ik*. A' ki azt puſzta gyökérrel vette, p. o. *omol*, a' puſzta gyökerü forma ſzerént hajtogatta, *oml-aſz*, *oml-ok*: más pedig, a' ki azt megbövült gyökérrel fogadta, a' megbövült gyökerü forma ſzerént változtatta, *oml-ik*, *oml-ol*, *oml-om*.

Tovább (a' 956 lapon) elbeſzélli a' ſzokásnak egy ideig tartott el nem határozását. A' *leſz-en* ígének hasonlóságára némelly ígéket, a' süvölte *ſz* betünek lehelletet követö természete, és elveſzése miatt, a' puſzta gyökerü forma ſzerént hajtogatta: *al-uſz-on*, *al-ſz-aſz*, *al-ſz-ok*; *fekſz-en*, *fek-ſz-eſz*. *fek-ſz-ek*; *e-ſz-en*, *é-ſz-eſz*, *eſz-ek*. De hajtogatta azonokat a' megbövült gyökerü forma ſzerént is: *al-ſz-ik*, *al-ſz-ol*, *al-ſz-om*;

fek-ſz-ik, *fek-ſz-el*, *fek-ſz-em*; *e-ſz-ik*, *e-ſz-el*, *e-ſz-em*. Végtére, elállván az elsö formától, állandóúl a' másodikra fogta.

Ezt az egynéhány ígét olly soknak mitsoda lelki esmérettel mondhatta Versegi: hogy Révai a' ſzüntelenül tartó ſzokást, a' második formára nézve, méréſzen, és roſzúl vitatja, mert ezek a ſzüntelen valóságot már félbeſzakaſztották? Mért' nem érti az egyenes beſzédet? Ronthatták e ezek az ígék a' megbövült gyökerü formát, mikor a' ſzerént is hajlottak megbövült gyökerökkel? És míkor puſzta gyökerökkel a' puſzta gyökerü forma ſzerént változtak, azzal már a' másikhoz nem tartoztak. De legyen úgy, a' mint Versegi akarja. Vallyon félbeſzakadott e azért a' megbövült gyökerü forma: a' melly ſzerént sok ezereket haladó más ígék állandóúl megtartották hajlásokat? 'S ezt az egynéhány kirúgó ígét nem lehet e inkább kivételnek mondani? Ha valahol, igazán a' Nyelyvtanításban megáll az a' közmondás: *nulla regula sine exceptione*.

Szaporítani akarja Versegi (a' 105 lapon), de igen tudatlanúl, az ollyan ígéknek ſzámokat: a' mellyek harmadik ſzemélyökben *ik* végezetüek, az elsöben még ís *ok* végezettel vagynak. Ide ſzámlálja azokat is, a' mellyekröl most ſzóllottam. Másokat is hoz elö, és hogy nagyobbnak tessék ſzámok, öſzvefoglaltatott képökben is oda írja, holott elég az elsö puſzta kép. Molnár Lexiconjában, Pápai Páriz Dictionariumában elö-

fordúlnak ezek az ígék elsö ſzemélyökben *ok* végezettel: *foly-ok*, *aſz-ok*, *máſz-ok*, *úſz-ok*, *tsúſz-ok*, *almod-ok*, *álmodoz-ok*, *dagadoz-ok*, *fáradoz-ok*, *futkároz-ok*, 's a' t. 'S millyen a' következés? Ebböl legalább világosan kitetſzik: hogy a' XVI. és XVII ſzázadbéli könyvekben, mellyekböl a' Lexiconjaikba való ſzókat öſzveſzedték, a' harmadik forma nem volt már olly állandó. Roſzúl beſzéll: nem olvasta a' régi könyveket. Ezek az ígék azokban a' ſzázadokban puſzta gyökerűek voltak; de még most is azok mind azoknál, kik a' jobb ſzokást híven megtartják. Ezekben megállott az ö saját formájok: a' megbövült gyökerű is állandó volt, mert ezek nem oda tartoztak, azt tehát nem is ronthatták. Ezekhez, és több illyenekhez, a' tudatlanságból ſzármazott új ſzokás roſzúl ragaſztotta az *ik* névmását: *foly-ik*, *aſz-ik*, *máſz-ik*, *úſz-ik*, *tsúſz-ik*, és így a' többiekhez. Szóll erröl Révai, 's állatását a' régiségnek tekíntetével bizonyítja ugyan ott azon a' helyen (a' 954 lapon): a' hol Versegi botorkázott: hogy Révai ellen valamit felkaphasson, 's félre tsavarhasson. De ezt ö ſzépen elmellözte: mert nem akar tanúlni a' régiségböl. Pedig bizony jó volna azzal közelebb megesmérkednie tsak azért is, ha már nem a' tanúlás kedvéért: hogy arra hamisat ne fogjon a' maga megaláztatásával.

A. A' MÁSODIK FELELET.

A' második nemü példákról ſzóllok már. Ezek tsak a' Nyelvtanítókból hozatnak elö, 's nem pedig a' Szerzökböl. Molnár Albertban tsodálja Révai, hogy az *eſzem* íge az *iſzom* ígével meg nem egyez mindenben. De erre maga Révai utóbb elég mentséget hoz elö: hogy a' ſzokás ezt az ígét két formára vette; 's azt valóban úgy hozza fel Molnár is (a' 136 lapon), *e-ſz-en*, *e-ſz-ik*. Pereſzlényi hibáját jelenti tovább: hogy egynéhány példát, a' pedig tsak négy (a' 124 lapon) roſzúl tsúſztat bé, egyedül a' jelenvaló idönek második idejében, *múl ſz*, *vál-ſz*, *botl-aſz*, *fényl-eſz*; mellyeket a' többi Szerzök, a' közönséges ſzokásnak hívebb fentartói, mind így ejtették, *múl-ol*, *vál-ol*, *botl-ol*, *fényl-el*. Komáromi Tsipkés György, a' ki ezek között volt idejére nézve (1655 eſztendöben), a' többi idöknek ſzemélyeikre mind jól teſzi az ide tartozó igaz ragaſztékokat: egyedül a' foglaló módnak jövendö idejében eltéved a' közönséges jó ſzokástól; a' melly mellett híven megmaradtak még itt is a' többi Szerzök. E' tsak két ember még. De engedjük meg, hogy többen is lehettek már: mi következik belöle? Valójában a' közönséges jó ſzokás meg nem bomlott még, az ö épségében vagyon. Mit tart egyebekben is a' józan ítélet közönségesnek? azt, a' miben sokan, vagy többen, megegyeznek. Megáll ez a' nyelvtanításban is azon erejében, 's ezt Adelung is ugyan ide jó

okon hozza által, a' kinek ſzavait elö adja Révai (a' 943 lapon): *Singularia horum vitia, quae habere debent, cum sint indiuidua singularia, facile possunt detegi comparatione plurium huiusmodi Scriptorum; neque labemur vnquam errore, si id, de quo est omnium, aut saltem potiorum consensio, pro vsu habeamus vniuersali, et optimo.* A' másik vádlással sem lehet Révait terhelni. Mert ö ennek az egynéhány régiebb embernek botlását nem vehette a' közönséges romlás kezdetének. Erröl ſzóll ö, igen is, a' közönséges romlás kezdetéröl; 's azt méltán arra az idöre veti, a' mint mondja, a' közelebb múlt ſzázadnak közepe tájára: mikor mind a' Nyelvtanítók, mind pedig a' többi Írók, már nagyobb ſzámmal tébolyodtak, a' jó ſzokásra figyelmezö gondosabb nyelvtanúlásnak megfogyatkozása miatt.

III. §. A' HARMADIK ELLENVETÉS.

Halljuk a' harmadik ellenvetést, min épül, és mi igazat mond. Révai a' régi könyvektöl minden egyéb tzikelyekben eltávozik, és a' mostani ſzokást követi, mivel a' nyelv megváltozott: nekünk is ſzabad tehát a' régi könyveknek Tótos formájoktól elállanunk, mihelyest a' rendes ſzabású formát, jobbnak, ſzebbnek, helyesebbnek tapaſztaljuk. Itt azután Versegi viſzſzaküldi Olvasóját Elsö Értekezésének némelly réſzeire. Erre kettö a' felelet, a' roſzúl öſzveſzövetett kettös hamis mondásért.

A. AZ ELSÖ FELELET.

Az igaz ösi jó formát hijába útáltatja Versegi a' fzüntelenűl nyelvén forgó Tótossággal: annak nem igaz voltát már eléggé megmutattam. A' mit tovább vetet éfzbe Olvasójával az Elsö Értekèzésből, a' sem igaz. Révai nem az egy halotti befzéden építi ezt a' jó, fzép, és helyes formát: hanem a' következö több fzázadnak közönségesen megegyezö állhatatos fzokásán. A' halotti befzéd annak régiségét mutatja. Nyújt azon kívűl derék okot a' harmadik fzemélynek igaz megfejtetésére, 's a' benne lévö réfzeknek fzóvisgáló helyes elválafztatásokra. De ezeket Versegi nem éri fel nagy efzével: és, hogy ennyire ne terjefzkedjünk, a' fzóvisgálásnak (*etymologiának*) foglalatoskodását kisebb határba fzorítja. Bizony pedig az Ékesfzófzeretö Nagy Férfiúnak, a' millyennek ö hányja veti magát, továbbra kell terjefzkednie tsak azért is: hogy a' ragafztékokat jól válafzfza el a' gyökerektöl. Megmutatja más buzgó Társunk, mi tsúfos zavarodást tefzen ö tsak ezekben is: mivel nem tudja, tudni sem akarja, igaz jelentésöket. A' fzégyenülés hány helyen éri még a' megáltalkodott büfzkeséget! Én ezt tsak futólag említem, 's béfejezem már ezen elsö feleletemet. Olly rendes fzabású, jó, fzép, és helyes, a' második forma is, valamint az elsö: 's ugyan azért, valamint ettöl, úgy amattól sem fzabad senkinek is elállania, az oda tartozó, nyilván megkülömböztetett, ígéknek fzemélyekre való változtatásokban.

B. A' MÁSODIK FELELET.

A' sem igaz, hogy Révai, ettől az egy formától megválva, minden egyéb tzikelyekben eltávozik a' régi könyvektől, és tsak a' mostani ſzokást követi. A' ki Jeles Munkáját ſzorgalommal olvassa, bizony többekre talál benne. Itt az igékről vagyon a' ſzó: az ide tartozó oktatásnak tökélletességére elő hozom tehát, hogy Révai a' többi formákban sem követi a' mostaniakat minden tzikelyekben. A' mutató formában, az első múlt időnek, és az ohajtó módnak első többes ſzemélyét, a' mostani abajdotz Magyaroknak ſzokások ellen mondja, írja, 's úgy tanítja, egyenesen a' régi ſzokás ſzerént; mellyet a' hasonlóságnak törvényével is erősít, és okos ſzóvisgáló éſzrevétellel világosít, tsak most említettem Jeles Munkájában (a' 664, a' 759, és a' többi lapon): *írók*, *kérők*; *írhatók*, *kérhetők*; *írnók*, *kérnők*; *írhatnók*, *kérhetnők*. Azután az első egyenes formában a' jelenvaló időnek második egyes ſzemélyében is, a' mostani ſzokás ellen, Verseginek, nem elég okon, tsak ſzőr ſzál hasogatással itt is ſzebbhangot kereső állatását megvetvén, egyedűl a' régieknek méltó tekintetökből, a' süvöltő betűk után tsak ugyan a' süvöltő névmását teſzi (a' 624, és a' többi lapon): magadnak vermet *ás-ſz*; *keres-ſz* minket; mit *futkos-ſz* olly igen; tenmagad *oroz-ſz*; haragot *kintsez-ſz* magadnak; nem pedig minden régi példa nélkűl, *ás-ol*, *keres-el*, *futkos-ol*, *oroz-ol*, *kintzez-el*. To-

vább ö ugyan abban sem egyez a' mostani nyelvrontókkal, 's ezek között Versegivel sem: kik, a' megbomlott ſzokást követvén, tsonkán, 's elharapja mondják, és írják, ezeket az ígéket, *leſz*, *teſz*, *veſz*, *viſz*, *hiſz*; és mind azon gyökereknek tartják, igen tudatlanúl, 's a' nyelv titkait által nem látható vakoskodással. Ezeknek gyökereik igazán ime' puſzta ígétskék, *le*, *te*, *ve*, *vi*, *hi*, vagy *hü*: mert ezekből leſznek a' tehetös ígék, *le-het*, *te-het*, *ve-het*, *vi-het*, *hi-het*; ezekből leſznek a' miveltetök is, *té-tet*, *vé-tet*, *vi-tet*, *hi-tet*; 's ezekben az élesen süvöltö *ſz* tsak lehellet. 'S ugyan ezeket Révai, a' harmadik egyes ſzemélyben, ezen lehellettel, és vele együtt járó *ön* névmásával mondja, írja, másoknak is úgy javasolja (a' 857 lapon), a' tiſzteletes régiségnek híven engedö állhatatossággal, *le-ſz-en*, *te-ſz-en*, *ve-ſz-en*, *vi-ſz-en*, *hi-ſz-en*. Be jó mindég tsak igazat ſzóllani: nem fél az ember, hogy hazug mondásának ſzégyenét pirúlva hordozza artzáján.

IV. §. KÜLÖNÖS ELLENVETÉS.

Hogy Révai a' ſzüntelenül való állhatatos ſzokást nem jól rebesgeti, az eddig elöhozatott, és már egéſzen eloſzlatott, gyáva, és hamis ellenvetésekkel akarta Versegi megmutatni. Által megyen Révainak, a' mint ö gondolja, második fö okára. Szokása ſzerént itt is tsúfolódik, félre beſzéll, igazat nem lát a' dologban. Révai a' Magyar nyelvet a' Latánra építi. Derék kalauz lehet egy régi napnyugati nyelv, millyen a' La-

tán, a' mostani napkeleti Magyar nyelvnek ékesſzóſzeretésbéli (*philologiai*) kidolgoztatására. Nints a' Magyar nyelvben *deponens* íge: mert nints sem a' Németben, sem a' Frantziában, sem az Olaſzban, és Anglusban. Helytelen ebböl a' következés, töle tanúlhatná meg Révai az ö ékesſzolzeretésbéli derék okait, nem igaz a' képtelenség. Meg kell ezt is hánynom több ſzakaſzokban, és több feleletekkel.

A. AZ ELSŐ FELELET.

Verseginek hamis mondását, hogy Révai a' Magyar nyelvet a' Latánra épiti, eléggé megtzáfolják ennek ugyan attól felhozatott ſzavai: *ea vero clare patebunt aliqua similitudine ante oculos posita de lingua Latina, cuius adminiculo, et comparatione, nostram docemus.* Az *adminiculum* segítség, a *comparatio* öſzvehasonlítás. Ezeket mint veſzi Révai, nyilván jelenti az Elöljáró Beſzédben is (a' 6 lapon): *Latino vtor sermone, communi adhuc scientiarum vehiculo.* Jelenti az öſzvehasonlítást Walchius mondásával a' Feltételek elött (*Propositiones Tentamini subiectae*) *Praecepta grammaticae — debent perspicue declarare, quomodo ea lingua, quam docent, cum illa, qua docent, conueniat; aut ab illa discedat.* A' Latán nyelvre olly igen nem építi a' Magyar nyelvet: hogy azt, a' mi abból tsúſzott bé a' miénkbe, a' ſzóllás módjában mindenütt nyilván kárhoztatja. Tsak várjuk el a' Szókötésröl (a' *Syntaxisról*) ſzólló Réſzét Betses Munkájának: ab-

ban fogjuk mind ezeket világosan látni. Úgy beszéll itt Versegi, hogy Révainak a' tudatlanok előtt minden tekíntetét megrontsa: nem dolgozik ö Magyar nyelvben az ékesszólszeretésbéli derék okokból.

De halljuk magát Versegit, a' ki a' napkeleti Magyar nyelvet úgy harsogja, a' Latánt, mint napnyugatit, abban kalauznak méltán nem esméri, még is mit tselekszik vakoskodó tudatlanságából! A' foglaló módnak jövendö idejében az *and*, *end*, ragasztékot a' Latánból húzza elö (a' 15 lapon), mint a' többi köz nyájból való Nyelvtanítók (*Grammatici de grege communi*); *am-and-us*, *leg-end-us*, ebböl vagyon nálunk az *olvas-and*, *szeret-end*: és azt tartja tovább felöle, mivel Latános, hogy a' nélkül ellehetünk. E' már két nagy képtelenség. Révai igen is tudja a' Magyar nyelvnek napkeleti természetét: 's ugyan azért napkeletröl veszi a' ragasztékoknak világosító magyarázatjokat, ezek között az *and*, *end*, ragasztékot is onnat származtatja; 's a' jövendö idöt, melly ezzel leszen, igaz Magyar szónak tartja, a' vele élést is jól tanítja (a' 764, és a' többi lapon). Napkeleti a' Magyar nyelv, Versegi is azt vallja, azt hányja: még is mire szorúlt a' Nagy Szóvisgáló tsak ezen szavatskával is! Azt egy régi napnyugati nyelvböl húzza elö. Homályosabb dolog ez: de ö még a' világosabbat is tsúfosan tagadja. Nem látja, a' mint már többször említem, az ígékben a' személyeket nap

keleti törvény ſzerént formáló névmásait: neveti, 's motskolja Révait, hogy ezekre napkeletről gyújtatott ſzövétnekkel világít Hazája Fiainak. Azonban ſzégyenét is vallja megáltalkodásának, vakoskodó, és tévelygő ellenvetésével. Azért nem láthatja az igaz ösi jó formának valóságát, 's éktelen zavarással veſzti a' Magyar nyelvnek eredeti saját Tiſztaságát.

B. A' MÁSODIK FELELET.

Nintsen az Europai nyelvekben *deponens* íge. Ezekben ugyan még ſzenvedő íge sints, mint a' miénkben vagyon, mint a' Latánban, az ígének ſzenvedő jelentését azon egy ſzóba foglaló röviddséggel, p. o. *amor, ſzeret-tet-em*; amazokban mind környűlírással, több ſzavakkal, esik a' ſzenvedő forma, ich werde geliebet, *je suis aimé*, *io sono amato*. A' miénkben vagyon, a' mint most mondám, különös ſzenvedő forma, mellyben a' ſzenvedő jelentés röviden azon egy ſzóban foglaltatik. Ollyan ez igazán, a' mint már többſzör is megmagyaráztam, saját megkülömböztetése vagyon, mindenik időnek, és módnak mindenik egyes ſzemélyeiben: az elsőben az *m*, a' másodikban az *l*, a' harmadikban a' *k* végezet, a' második múlt időtöl megválva.

Haſztalanúl tusakodik Versegi a' közönséges állandó ſzokás ellen: melly ugyan ezt a' megkülömböztetést már erösen meghatározta. Ékesſzóſzeretésbéli derék okaival se kérkedjék, ne küldje azokhoz az Ékesſzóſzerető Nagy Révait: mert

hijába valók, nevetségesek, vakoskodó, 's tévelygö okoskodásnak ſzerentsétlen ſzüleményei. Már megmutattam, hogy az *m* végezet, vagy egyenesebben ſzóllván az *ém* névmása, nints egyedül tsak a' mutató formában, nem foglalja magában a' tárgyas esetet: megvagyon a' ſzenvedö formában is, tsak ſzemélyt jelent, nem többet. Az *ik* végezet, igazán névmása, valamint megvagyon a' jelentö módnak jelenvaló idejében, és a' foglaló módnak jövendö idejében; úgy foglalja saját helyét másutt is, a' második múlt idöt kivévén. Hogy annak *ék* itt a' képe, melly változását a' ſzemély formálásokban megfejtettem a' ſzéphangnak törvénye ſzerént, azon akad meg Versegi; és mivel ezt meg nem tudja külömböztetni az elsö egyenes formában elsö egyes ſzemélyt jelentö, hasonló hangozatú, *ék* ragaſztéktól; 's képtelenségnek gondolja, hogy azon egy ragaſzték, elsö ſzemélyt is, harmadikat is jelentsen: ezt itt meghagyja, onnat pedig minden erejéböl el akarja ſzakaſztani.

Ezen ſzenvedö forma ſzerént hajtogattatnak a' többi megbövült gyökerü ígék is, mind a' mivelök, mind a' középnemüek. Ezeket Révai a' maga értelme ſzerént sohol sem mondja *deponens* ígéknek: az ö elnevezése a' megkülömböztetésnek elsö jelétöl vétetik, *megbövült gyökerü ígék* (*verba radice aucta*). Tsak azt jelenti (a' 932 lapon), hogy Molnár nevezi úgy a' Latán ígéknek hasonlóságokra. *Ea — Molnárus — deponen-*

tia, passiuorum terminationem habentia vocauit, Latinorum quadam similitudine. Jó oka vagyon pedig a' hasonlóságnak: nyelvünknek a' Latánra való épülése nélkül, igaz, és tökélletes a' hasonlóság. Vagyon a' Latánoknak különös ſzenvedő formájok; a' ſzerént hajlanak a' ſzenvedő végezettel bíró, mivelö, és középnemű ígék: vagyon nekünk is különös ſzenvedő formánk; nálunk is a' ſzerént hajlanak azon ſzenvedö végezettel bíró, az az, a' megbövült gyökerű, minden mivelő, és közép nemű ígék. Hijába valók tehát ezen a' ſzembe tűnö hasonlóságon rágódó félre tsapások, helytelenek a' tsúfolódások.

C. A' HARMADIK FELELET.

A' nyilvánvaló hasonlóságból jól következik az öſzvehasonlítás: igaz a' képtelenség is, mellyet ezen öſzvehasonlítás világosan mutat azon kívül; hogy azt ſzörnyüségéröl eleget vádolja, 's méltán pirongatja, a' jó forma mellett ſzólló, és viaskodó, közönséges állandó ſzokás. Erre a' közönséges állandó ſzokásra híven hallgató Igaz Magyar rémül a' képtelenségen; mellyel megrontatik az igaz ösi jó forma: továbh pedig, ha ezt az ide illö világos öſzvehasonlítást is hallja, egéſzen eliſzonyodik az oktalan törekedéssel bétolakozó *tiſztátalanságon.*

Valamint a' Latán nyelvben *hiba*, és mind azon *tiſztátalanság* a' *deponens* ígéknek, nem a' ſzenvedő, hanem a' mivelö forma ſzerént való hajlások: azonképen *éktelenség*, 's a' nyelvnek

tiſztaságát zavaró fertelmesség, nálunk is a' meg-bővült gyökerü ígéknek, nem az ő saját formájok ſzerént folyó, hanem idegenre tsigáztatott változtatások.

Iſzonyodás, jól mondja Révai (a' 932 lapon) az illyen Latán ſzollást hallani: „*preco*, et *ob-* „*testo* te, mi domine! *dignes* admittere, ut tuus „ego comes te *sequam*: in coenula tua paucis „ ego *vescam*, sed tua tantum societate *delectabo*." Szint ollyan ſzörnyüség nyelvünknek is imé *tiſztátalanságát* hallanunk azon példában: „*esedezek* „ elötted, 's igen *reménykedek*, én uram! *méltóz-* „*tass* nekem megengedned, hogy téged követ-„vén veled *nyájaskodjak*: vatsorádnál én keveset „*eſzek*, tsak egyedül társaságodban *gyönyörkö-* „*dök*." Így kívánja az igaz Latán ſzollásnak hibátlansága a' felhozatott ígéket: *precor*, *obtestor*, *digneris*, *sequar*, *vescar*, *delectabor*. Úgy akarja a' *Magyarságnak* épséges *Tiſztasága* a' mí ígéinket is megjobbíttatni: *esedezem*, *reménykedem*, *méltóztassál*, *nyájaskodjam*, *eſzem*, *gyönyörködöm*. De Versegi, az ö ékesſzóſzeretésbéli derék okaira támaſzkodván, ugyan ezeket tartja e' mondásban képtelenségeknek: neki a' másik megbomlott ejtés tiſzta, *esedezek*, *reménykedek*, *nyájaskodjak*, *eſzek*, *gyönyörködök*.

Még egy illyen példát hozok elő Édes Révainknak a' Magyar Szép Tollat fejtegető, de még kézírásban lévő, Jeles Munkájából. Boldog Tanítványai réſzesülnek drága kintseiben. A' Tör-

vény

vényſzéki Magyar Tollban is megkívánja ő, és méltán, a' tiſztaságot. Sérti ezt a' többi között leginkább ezen jó formának megbomlása. Annak ſzörnyűségét itt is jól mutatja ő e'féle öſzvehasonlítással. „Ne *indignet* tua dominatio afflicto huic „homini, sed potius benignitate eum *comple-* „*ctat*: vt libere *querat* de iniuriis, ne tam diu „frustra *praestolet*, ne *lamentet* perpetuo. *Dignet* „interpellationem meam boni consulere. Si caus- „sam iustam non haberet, equidem *vererem* pro „eo loqui." Olly ſzörnyű, és ſzidalomra méltó képtelenségeket mond a' Magyar is, a' megbővűlt gyökerű ígéknek igaz ösi jó formájokat vakmerő megrontásával. „Ne *boſzſzonkodjon* urasá- „god erre a' nyomorgattatott emberre, hanem „inkább kegyelmesen *viseltessen* hozzája: hogy „ſzabadon *panaſzolkodjon* sérelmeiről, olly so- „káig hijába ne *várakozzon*, ne *sìránkozzon* mind „untalan. *Méltóztasson* közbe ſzóllásomat jó ne- „ven venni. Ha igaz ügye nem volna, én ugyan „nem *bátorkodnék* mellette ſzóllanom." A' helyes Latán ſzóllás a' roſzúl mondatott ígéken így jobbít: *indignetur*, *complectatur*, *queratur*, *praestoletur*, *lamentetur*, *dignetur*, *vererer*. Azonképen a' *Tiſzta Magyarság* is a' mí ígéinket ezen igaz épségökben kívánja: *boſzſzonkodjék*, *viseltessék*, *panaſzolkodjék*, *várakozzék*, *sìránkozzék*, *méltóztassék*, *bátorkodnám*. Versegi azonban ezeket is képtelenségeknek mondja; amazokat pedig mind azon tiſztasággal fénylö ſzépségeknek,

A' józanon okoskodó, réſzre nem hajló, 's a' nyelv tiſztaságát buzgón ohajtó, Igaz Jó Hazafi mit mondjon már Verseginek ſzerentsétlen munkájáról: mellyet olly tiſztátalanúl írt, 's a' mellyben olly hitvány okokkal vakmerően kikelt a' *Tiſzta Magyarság* ellen? Szemtelenül viseli homlokán a' reá nem illő ſzép tzímerletet: mert az ugyan mind azon *Tiſztátalan Magyarság*; 's ezt a' nevet süti reá a' Tudós Magyar Világnak Józanabb Ítélete.

1. Már ſzinte kérkedik Versegi (a' 167 lapon), az útáltató Tótosságot ſzüntelenül böfögve, gőgös hanggal: hogy ő még a' Magyar ſzenvedő ígéket is úgy hajtogatja, mint a' rendes ſzabású mivelő ígéket; 's mikor az *ik* végezetű ígéknek ſzámokra kigondoltatott *Tótos* formát megveti, az *ik* végezetű ígék alatt még a' ſzenvedőket is oda érti. Nem kell neki az *ém* névmása az első ſzemélyekben, nem kell a' harmadik ſzemélyekben az *ék* névmása, valamint az *ik* végezetű mivelőkben, mikor egyenesen mondatnak, 's a' többi közép nemüekben, úgy épen a' ſzenvedőkben is. Tehát *eſzek*, *iſzok*, *aluſzok*, *barátkozok*, tiſztelettel *viseltetek* az Egyházi Személyekhez, és így a' többi, egyedül jó ſzóllás az ő eſze után: a' miénk, a' mellyet olly sok nyomos okon mí tartunk egyedül jónak, roſz, és megvetni való, *eſzem*, *iſzom*, *aluſzom*, *barátkozom*, tiſztelettel *viseltetem* az Egyházi Személyekhez.

Bizony reá illik Böjti Antal pirongatása (a' 165 lapon): Hogy, ha neki ezek nem tetſzenek, hanem tsak amazok, *Bitang Magyar Tejet ſzopott*; úgy ám még *Szolnokon* is, az *Elkortsosodott Magyarok* között, *Bitang Magyar Tejet ſzopott*. Tanítsa őtet tovább is az Erdélyi Jó Szívű Böjti: „Szoktak illyen ſzókkal élni, *ſzomor-* „*kodjon*, *gyönyörködjön*, ezek helyett *ſzomor-* „*kodjék*, *gyönyörködjék*. Söt még a' tiſzta ſzen- „vedő ígéket is egybe zavarják a' parantsoló ígék- „kel, midőn így ſzokták beſzélleni: *ha ez a'* „*könyv jól olvastatna*, *olvastatnék* helyett; *ha* „*ez a' gyermek jól taníttatna*, *taníttatnék* helyett. „Bizonyára a' tiſzta ſzenvedő ígéktől *olvasta-* „*tom*, *olvastatól*, *olvastatik*, jö *olvastatnám*, *ol-* „*vastatnál*, *olvastatnék*. — Nem lehet mind elő- „hordanom, egyet el nem felejthetek, midőn az „illyen ígét így változtatják, ebből p. o. *iſzom*: „*igyak én*, *igyál te*, *igyon ö*, e' helyett *igyam* „*én*, *igyál te*, *igyék ö*. — Meg kell jegyzeni, „hogy mikor az *m* betün végződő középíge tse- „lekedövé változik, *vagy igazán tselekedő*, az „első ſzemélyben az *m* betűt, sem határozva, „sem határozatlan nem változtatja: mint *eſzem*, „*eſzel*, *eſzik*; és *eſzem*, *eſzed*, *eſzi*."

Verje ö is nyakaskodó fejébe az igaz indító fö okot (a' 220 lapon), a' mellyen legbátrabban építhetünk, a' ſzüntelenül tartó közönséges állandó ſzokást. „Ne kövessenek mások minket, „mí bizonyára az ö Magyarságokat meg nem

„írígyeljük. Nézze meg akárki, a' Góthus be-
„tűkkel, és a' Deák betűkkel nyomtatott legré-
„gibb Könyveket: mindenütt feltalálja mind az
„*m* betűt sok ígéknek első ſzemélyökben, mind
„az *ik* tagot a' harmadik ſzemélyben; és ezt
„mind a' kettöt igen sokakban megtalálja. Jele
„tehát, hogy elejétöl fogva a' *Régi Jó Magya-*
„*rok* éltek mind ezekkel. — A' méltó okokon
„fundáltatott jó élést, jó ſzókat, jó ſzokást ki
„akarják írtani. Ne nyúljon e'hez *abajdotz Ma-*
„*gyar*, ha nem akar Nagy Magyar Elei ellen
„vétetni." De vét azok ellen Versegi, megál-
talkodott vakmerőségével még annyira is veteme-
dik, hogy Tótosságot fog reájok, 's őket azzal
motskolja. Hallgassa tovább is Böjti ſzavait. „Meg-
„kell magoknak az ellenkezöknek is vallaniok:
„hogy jobb Magyarság nintsen, mint az Erdé-
„lyieké. Egéſz Erdélyben mind ezen feljebb írat-
„takkal élnek, kivált a' Székelyek; kik, soha
„Európába való kijövetelektöl fogva, sem más
„nyelvet nem tudtak, sem más nemzettel egy-
„be nem elegyedtek; 's méltó okra nézve mind
„ezekkel éltek, és élnek. A' mennyit Erdélynek,
„és Magyarorſzágnak minden ſzegeleteiben lak-
„tam, nem tapaſztaltam: hogy ezeket úgy meg
„tudná valaki egymástól válaſztani, mint a' Szé-
„kely. Hibájok vagyon sok Magyaroknak az ígék-
„ben: hogy azoknak sem formáikban, sem ne-
„meikben meg nem egyezhetnek; azért az ígé-
„ket egymás között tsak zúrják, zavarják, azok-
„ban minden felé haboznak."

2. A' megbövült gyökerű formának bajnokira fogja Versegi: hogy magok sem tudják meghatározni ſzámtalan ígékben, ha *ik* végezettel kell e azokat mondani. Mi bátran mi igen tudatlanoknak mondja ezeket! A' maga nyájából valóknak zavarodásokat emlegeti, 's minket is bele kever. Tudjuk mí a' mí dolgunkat, tudjuk, miért viaskodunk: nintsenek nálunk ketséges végezetű ígék. Neki, 's társainak kétségesek, a' kiknek kedvökért mi kedvező törvényt akarna béhozatni: nem jobb e az e'féle kétséges végezetű ígéket már *ik* végezettel írni, és mondani, már nélküle; a' mint a' külömbféle környűlállások talám megkívánhatnák.

Már elöbb hozta fel az illyen példákat. Az ígék közül, úgy mond ö, *ik* nélkül járatosak a' következök: *megeſz*, *feliſz*, *megiſz*, *elmúl*, *ſzop*, 's a' t. Hallja ezekre is az Erdélyi Jámbor Böjtinek megfeddését (a' 218 lapon). „Történnek „ſzarvas hibák a' Magyar nyelvben, hogy né-„mellyek így beſzéllenek: *most eſz*, *most iſz*, „*most aluſz*, 's a' t. azt tartván, hogy *eſzek*, „*iſzok*, *aluſzok*, mondatik. Bizonyára, ha vala-„kitöl kérdenék, mondatik e *iſzok*, vagy *iſzom*, „'s azt mondaná *iſzok*, kiki tudja, mit érdem-„lene." Azt kétség kivül, a' mit már feljebb mondott: hogy *Bitang Magyar Tejet ſzopott*, *Abajdotz Magyar*.

Tovább a' puſzta gyökerökben *z* betűvel végzödö ígék is jó ſzámmal *ik* nélkül ellehetnek:

p. o. *ágaz*, *tsíráz*, *ſzomjaz*, *távoz*, *oſztoz*, *vétkez*, *virágoz*, *gyümöltsöz*, 's a' t. azután *barátkoz*, *hadakoz*, *ellenkez*, *értekez*, *gyülekez*, *nevetkez*, 's a' t. Végtére jelenti, hogy a' tehetös ígéket is, a' mellyek *ik* végezetü ígékböl lettek, némellyek azon *ik* végezettel mondják, *ehetik*, *ihatik*, *alhatik*, *barátkozhatik*, *aggódhatik*, *intselkedhetik*, *hízelkedhetik*, 's a' t. mások pedig a' nélkül, *ehet*, *ihat*, *alhat*, *barátkozhat*, *aggódhat*, *intselkedhet*, *hízelkedhet*. Ezektöl, 's a' többiektöl, mellyekhez a' közönséges állandó ſzokás oda ragaſztotta az *ik* névmását, azt elſzakaſztani mindenkor a' nyelv ellen való ſzarvas hiba. Azt tehát kinek kinek ſzabad akaratjára hagyni teljességgel nem lehet: hogy ezzel, vagy e' nélkül mondhassa. Az együgyü képüeket, és kisebb nevekedéssel, *oz*, *ez*, *öz* formálóval megſzaporodtakat, könnyü megtanúlnunk a' jó könyvekböl, 's jó Magyarokkal való társalkodásból. A' legelöl felhozattakat, mind az *ik* névmásával kell vennünk: *ágaz-ik*, *tsíráz-ik*, *ſzomjaz-ik*, *távoz-ik*, és így a' többit. A' viſzſzatérök (*reflexa*), a' mellyek *koz*, *kez*, *köz*, azután *kod*, *ked*, *köd*, nem külömben *ód*, *öd*, formalóval leſznek; együl egyig az *ik* névmásával mondatnak: *barátkoz-ik*, *hadakoz-ik*, *ellenkez-ik*, *értekez-ik*; *intselked-ik*, *hízelked-ik*; *aggód-ik*, *veſzöd-ik*, és így a' többiek is. A' tehetösök is, ha *ik* névmásával megbövült gyökerü ígékböl leſznek, azont elmúlathatatlanúl megtartják: *e-ſz-ik*, *i-ſz-ik*, *al-uſz-ik*,

barátkoz-ik, *intselked-ik*, *aggód-ik*, 's a' többiek mind ollyanok; tehát a' tehetösök is úgy mennek, *e-het-ik*, *i-hat-ik*, *al-hat-ik*, *barátkoz-hat-ik*, *intselked-het-ik*, *aggód-hat-ik*, és így tovább.

Mire vetemedett Versegi annak ürügyével: hogy ö a' nyelvet tiſztává akarja tenni! Azzal meg nem elégedvén, hogy három idöböl eröſzakosan kitörli az *ék* végezetet; melly igazán az *ik* névmása, tsak hogy a' ſzéphangnak törvénye ſzerént megváltozott: neki esik a' jelenvaló idöben is uralkodó *ik* névmásának, 's azt itt is, kinek kinek ſzabad kényére hagyván, hogy élhessen vele, vagy elhagyhassa, ingadozóvá teſzi, és nagyobb zavarodást hoz a' nyelvbe. Hogyan kérkedhetik veſzett munkája, a' mellyben ezt a' rút ſzeplöt is ſzórja ſzép nyelvünkre, a' fényes tiſztasággal? Bizony méltóbb már ezzel is a' *Tiſztátalan Magyarság* bilyegére.

D. KÜLÖNÖS FELELET A' HIBÁT NYOMOZÓ JEGYZÉSRE.

Kitetſzik, mi indúlattal írta Versegi kárhozatos munkáját: az igaz ügy mellett ſzólló jámbornak kisebbülésére törekedik mindenütt; a' kákán is tsomót keres, 's ott mutogatja, a' hol nints, vakoskodó tudatlanságának magát elárúlásával.

Révait, a' ki mind ezeket mélyebben visgálja, 's már velösen tudja régtöl fogva, arra tanítja, minemü íge a' *méltóztatik* ſzó. Annak öſzveköttetését a' nevmását magához vevö hatá-

rozatlannal, *méltóztassál nekem megengedned*, útálatos hibának kiáltja. Ezt a' Magyar nyelvben járatlan egy embertől felveſzi Révai a' Nagy Pázmánnal, a' kitöl tanúlta a' ſzókötésnek ezen módját is: *méltóztatol, Uram! ſzemedet reá vetned a' te kezed munkájára* (Libr. Prec. pag. 125). Felveſzi a' többi tiſzteletre méltó Régi Jámborokkal: a' kik ötet ebben megerösítették; 's a' *méltóztatik* igének egyéb képét is mutatták. *Méltólnál engemet ſzarándok némberiet esmérned* (Cod. MS. Transl. Ribl. Ruth II. 10.). *Méltólj minket megáldanod* (Sacri Serm. MSS.). *Méltóztassál irgalmasságot tenned én atyámmal, anyámmal* (Prec. Lib. MS.). Elöjö a' *méltólkodom* ige is illyen ſzókötésben (Vita MS. S. Pauli, I. Erem.). Nem tsak ezen egynéhány igék, *kell, illik, tetſzik, lehet*, hanem más többek is, igen nagy ſzámmal az elött ſzépen köttettek öſzve a' névmását magához vevö határozatlannal. Elhagyom az igen Régieket, közelebb való Gyöngyösi, annak Karikliája, mutat illyen példákat. *Kívántam régen olly emberre akadnom. Mondod, hogy engedted látnom jóſzágodat. Felvén, ne történjék tovább is tsalatnom. Add tudnom dolgodat. Mint merjem ötsémet azzal búsítanom.* Elég, vagy talám sok is e' már. Világosítani akarja Versegi feddö oktatását az *igyekezik* igével: 's maga ejt útálatos hibát a' viſzſzatérö igét minden jó példa nélkül mútatóképen véve, *ügyekezd azt megtudni*. Jobb ez is a' régi ſzokás ſzerént, *ügyekezzél azt*

megtudnod. Vagynak illyen példáink ugyan a' Régiségekben: *igyekezzél magadat megtartanod az ajtatosságban; ne igyekezzél híreket hallgatnod* (Dicta MSS. S. Bern.). Talám bizony Szabó Dávid is útálatos hibát ejtett ezen ſzép mondásával: *más nagy díſzeidet említenem tilalmazod* (A' Magyarság Virágai elött való Ajánlásában)?

A' sem jó Versegi ítélete ſzerént: *esedezem elötted.* Révai itt Faludival vétett, mint feljebb Pázmánnal, 's úgy tartom egyenlö ditsöséggel. Faludi így ſzóll a' Szent Emberben (§. 9. pag. 25.). *esedezzél a' mindenható elött böltseségért.*

A' név mása a' birtokos név elött *pleonasmus* ugyan, felesleg való, de a' napkeleti nyelvekben sokſzor *pleonasmus cum virtute, ad energiam:* ollyan itt az *én uram*, az esedezönek, a' reménykedönek ſzájában.

Nyissa fel ſzemeit Versegi, hogy jobban láthasson: nintsen a' kákán tsomó.

BÉFEJEZES.

Megbizonyítottam ízenként, és világosan, Meghatároztatott Feltételemet. Tiſztán megtetſzik, minden jelesebb gyözö okainkkal, az Igaz Ösi Magyar Formának Valósága, a' Tiſzta Magyarságnak egyik Fö Réſze. Mert egy teljes ſzóllásunk sem lehet íge nélkül. Az ígék között pedig ſzámtalanak a' megbövült gyökerüek: 's ezeknek gyakorta való elöfordúlásokkal, ha roſzúl hajtogattatnak, hibás, éktelen, és iſzonyú a' mí

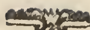

ſzóllásunk; ellenben helyes, tiſzta, és kellemetes, ha jó a' hajtogatás. Nyelvünknek Igaz Tiſztaságát ohajtó Jámbor Hazafiak elött, tsak gondolnom sem lehet, hogy érdeme ne legyen ezen Igaz Ösi Magyar Formát megtámadó zavaros Író ellen kikelt Buzgó Védelmezésemnek.

Révait támaſztotta az Isteni Gondviselés a' ſzörnyű fertelembe dűlt Szegény Nyelvünknek felsegélltetésére. Bátor ſzívvel, dolog győzéssel, sok tapaſztalással, bélátó nagy éſzſzel, 's a' jót a' roſztól megválaſztó józan ítélettel jeleskedik Halhatatlan Tanítónk, Győzethetetlen Vezérünk: 's e' földön találtatható egyik boldogságunknak tartjuk; hogy töle tanúlhatunk, 's alatta vitézkedhetünk. A' Hazaſzeretés, az a' Nemes Erköltsi Jóság, a' Társaságban minden nagy dolognak rúgó ereje, gyulaſztotta fel a' mí Kedves Révainkbán a' Tiſzta Ékesſzóſzeretést. Erre tekíntet az Orſzáglás, mikor reá bízta: hogy ő a' Közönséges Tudományoknak Fö Oskolájokban, mint egy erős fellegvárból, a' Magyar Nyelvet védelmezze; nem pedig azt, hogy nyelvet tsináljon. A' ſzerentsétlen Ellenkező maga vét abban, a' mit másnak hány ſzemére. A' nyelvnek zavarodásában, vakoskodó, és tsavargó okoskodásával, hijába való képzelődéseknek eredett Versegi, hogy millyennek kell a' nyelvnek lennie: 's a' maga eſze után kigondolt, a' mint ő hiſzi, ékesſzóſzeretésbéli derék okokat; és ezekhez ragaſzkodván, minden egyéb ide ſzolgáló sege-

delemnek gőgös megvettetésével, nyelvet tsinál, még pedig annál is roſzabbat, a' millyenné lett a' gondolatlan zavarodásban. Bátran emlegethetem méltó megſzégyenülésére Édes Tanítónknak velős ſzavait: *Scriptor sensu corrupto, et linguae peritia, quae requiritur, destitutus, recedit ab eo, quod est in lingua pulchrum, rectum, vniversale. Elatus arrogante sua persuasione, ignorata, et contemta lingue natura, et proprietate, ad effictas arbitrio suo analogias ipse sibi linguam creat, abhorrentem a sensu communi; monstrosamque hanc sobolem suam insigni impudentia obtrudit patriae nimium patienti. Elaboratioris Grammaticae Hungaricae Vol. II. Tom. I. pag.* 943. A' mí Révaink ellenben, hogy attól ójja magát, a' mit másban keményen megfedd, itt is jobb úton járt. Megvisgálván a' zavarodást, ſzerentsés válaſztással éſzbe vette a' felesebb jót; 's annak megbizonyodására felfogta az egéſz nyelvet, ſzázadokra felmenő terjedésében; azt nézte teljes menetelében, hogy millyen volt mindenkor, közönséges állandó ſzokásában; 's azt úgy adja elő, úgy védelmezi, olly épen, olly tiſztán, a' millyen magában.

Az ollyan Férfiúnak, a' ki a' valóságot nem tsak maga látja, hanem másoknak is világosan megmutatja, mind hazaſzeretésből legdrágább kintsünknek védelmére, mind pedig hivatalja ſzerént a' foganatos oktatásra, egyenesen, és bátran kell ſzóllania. Meg kell a' nyelvrontókat neveznie,

hogy nyilván legyen, kiktől óhassák magokat hív tanítványai, 's egyéb olvasói; és mivel annyira mentek már háborgó indúlatokkal, hogy őtet, nyilván, és alattomban való áskálódásokkal háborgatnák, meg kell azokat ezen vétkes tettökért is dorgálnia. Ne panaſzolkodjék tehát Versegi a' sértő hang ellen. E' tsak viſzſzaadatott hang, az is gyengébb, a' millyen a' terméſzetben ſzóllo viſzſzahang. Nagyobb a' viſzſzahangot ingerlő gonoſz hang, minden törekedésében. Rivalkodott e' már, nem tsak a' patvarosan tzimboráló tanátskozásokban, és ſzéljel futosó levelekben, hanem még, a' könyveket tudatlanúl ítélö, és hitvány bérért motskolódó újságokban is. Fogja ezeknek pártjokat Versegi, mivel közöttök ő a' Fejedelem, a' nyelvrontásban téttetett ſzarvasabb mozgásával; koptassa, eſzével viſzſza élö nyavalyája miatt, még a' nyelvtanitásban is veſzedelmes tollát: a' maga fejére fordúl a' gyalázat ſzerentsétlen törekedésével; a' ditsöség pedig mindég Révait fogja követni, még sírjában is, a' késö maradéknak háláadó emlekezetében.

Költ Bétsben,

Szent Mihály havában, 1805 eſztendőben.

AZ ÍGEHAJTOGATÁSNAK
MEGKÖLÖMBÖZTETETT HÁROM FORMÁI
A' HAT FŐ IDŐKBEN,
EGYMÁSHOZ SZÉP RENDDEL ÖSZVEÁLLÓ
VILÁGOS PÉLDÁKBAN.

AZ ELSÖ EGYENES FORMA, A' PUSZTA GYÖKERÜ.	A' MUTATÓ FORMA MIND A' KÉT EGYENESBÖL VALO MIVELÖ IGÉKBEN.	

A' JELENTÖ MÓDBAN.

A' JELENVALÓ IDÖ.

Szem.	Egyes Számban.	
3. *Ditsér.*	*Ditsér-i.*	*Által-lép-i.*
2. *Ditsér-ſz.*	*Ditsér-ed.*	*Által-lép-ed.*
1. *Ditsér-ek.*	*Ditsér-em.*	*Által-lép-em.*
Szem.	**Többes Számban.**	
3. *Ditsér-nek.*	*Ditsér-i-k.*	*Által-lép-i-k.*
2. *Ditsér-tek.*	*Ditsér-i-tek.*	*Által-lép-i-tek.*
1. *Ditsér-ünk.*	*Ditsér-j-ük.*	*Által-lép-j-ük.*
Szem.	**Egyes Számban.**	
3. *Takar.*	*Takar-ja.*	*Meg-ſzok-ja.*
2. *Takar-ſz.*	*Takar-od.*	*Meg-ſzok-od.*
1. *Takar-ok.*	*Takar-om.*	*Meg-ſzok-om.*
Szem.	**Többes Számban.**	
3. *Takar-nak.*	*Takar já-k.*	*Meg-ſzok-já-k.*
2. *Takar-tok.*	*Takar-já-tok.*	*Meg-ſzok-já-tok.*
1. *Takar-unk.*	*Takar-j-uk.*	*Meg-ſzok-j-uk.*

AZ ELSÖ MÚLT IDÖ.

Szem.	Egyes Számban.	
3. *Ditsér-e.*	*Ditsér-é.*	*Által-lép-é.*
2. *Ditsér-é l.*	*Ditsér-é-d.*	*Által-lép-é-d.*
1. *Ditsér-é-k.*	*Ditsér-é-m.*	*Által-lép-é m.*
Szem.	**Többes Számban.**	
3. *Ditsér-é-nek.*	*Ditsér-é-k.*	*Által-lép-é k.*
2. *Ditsér-é-tek.*	*Ditsér-é-tek.*	*Által-lép-é-tek.*
1. *Ditsér-é-nk.*	*Ditsér-ö-k.*	*Által-lép-ö-k.*
Szem.	**Egyes Számban.**	
3. *Takar-a.*	*Takar-á.*	*Meg-ſzok-á.*
2. *Takar-á-l.*	*Takar-á-d.*	*Meg-ſzok-á-d.*
1. *Takar-é-k.*	*Takar-á m.*	*Meg-ſzok-á-m.*

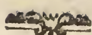
A' MÁSODIK EGYENES FORMA,
A' MEGBŐVŰLT GYÖKERŰ,
KÖZÖNSÉGES NEVÉN A' SZENVEDŐ.

A' JELENTŐ MÓDBAN.
A' JELENVALÓ IDŐ.

Szem.	Egyes Számban.	
3. *Ditsér-tet-ik.*	*Szül-et-ik.*	*Lép-ik.*
2. *Ditsér tet-el.*	*Szül-et-el.*	*Lép-el.*
1. *Ditsér-tet-em.*	*Szül-et-em.*	*Lép-em.*
Szem.	Többes Számban.	
3. *Ditsér-tet-nek.*	*Szül-et-nek.*	*Lép-nek.*
2. *Ditsér-tet-tek.*	*Szül-et-tek.*	*Lép-tek.*
1. *Ditsér-tet-ünk.*	*Szül-et-ünk.*	*Lép-ünk.*
Szem.	Egyes Számban.	
3. *Takar-tat-ik.*	*Áld-at-ik.*	*Szok-ik.*
2. *Takar-tat-ol.*	*Áld-at-ol.*	*Szok-ol.*
1. *Takar-tat-om.*	*Áld-at-om.*	*Szok-om.*
Szem.	Többes Számban.	
3. *Takar-tat-nak.*	*Áld-at-nak.*	*Szok-nak.*
2. *Takar-tat-tok.*	*Áld-at-tok.*	*Szok-tok.*
1. *Takar-tat-unk.*	*Áld-at-unk.*	*Szok-unk.*

AZ ELSŐ MÚLT IDŐ.

Szem.	Egyes Számban.	
3. *Ditsér-tet-é-k.*	*Szül-et-é-k.*	*Lép-é-k.*
2. *Ditsér-tet-é-l.*	*Szül-et-é-l.*	*Lép-é-l.*
1. *Ditsér-tet-é-m.*	*Szül-et-é-m.*	*Lép-é-m.*
Szem.	Többes Számban.	
3. *Ditsér-tet-é-nek.*	*Szül-et-é-nek.*	*Lép-é-nek.*
2. *Ditsér-tet-é tek.*	*Szül-et-é-tek.*	*Lép-é-tek.*
1. *Ditsér-tet-é-nk.*	*Szül-et-é-nk.*	*Lép-é-nk.*
Szem.	Egyes Számban.	
3. *Takar-tat-é-k.*	*Áld-at-é-k.*	*Szok-é-k.*
2. *Takar-tat-á-l.*	*Áld-at-á-l.*	*Szak-á-l.*
1. *Takar-tat-á-m.*	*Áld-at-á-m.*	*Szok-á-m.*

AZ ELSŐ EGYENES FORMA, A' PUSZTA GYÖKERŰ.	A' MUTATÓ FORMA. MIND A' KÉT EGYENESBŐL VALÓ MIVELŐ IGÉKBEN.	
Szem.	Többes Számban.	
3. *Takar-á-nak.*	*Takar-á-k.*	*Meg-ſzok-á-k.*
2. *Takar-á-tok.*	*Takar-á tok.*	*Meg-ſzok-á-tok.*
1. *Takar-á-nk.*	*Takar-ó-k.*	*Meg-ſzok-ó-k.*

A' MÁSODIK MÚLT IDŐ.

Szem.	Egyes Számban.	
3. *Ditsér-t.*	*Ditsér-t-e.*	*Által-lép-t-e.*
2. *Ditsér-t-él.*	*Ditsér-t-ed.*	*Által-lép-t-ed.*
1. *Ditsér-t-em.*	*Ditsér-t-em.*	*Által-lép-t-em.*
Szem.	Többes Számban.	
3. *Ditsér-t-enek. ditsér-t-ek.*	*Ditsér-t-é-k.*	*Által-lép-t-é-k.*
2. *Ditsér-t-etek.*	*Ditsér-t-é-tek.*	*Által-lép-t-é-tek.*
1. *Ditsér-t-ünk.*	*Ditsér-t-ük.*	*Által-lép-t-ük.*
Szem.	Egyes Számban.	
3. *Takar-t.*	*Takar-t-a.*	*Meg-ſzok-t-a.*
2. *Takar-t-ál.*	*Takar-t-ad.*	*Meg-ſzok-t-ad.*
1. *Takar-t-am.*	*Takar-t-am.*	*Meg-ſzok-t-am.*
Szem.	Többes Számban.	
3. *Takar-t-anak, takar-t-ak.*	*Takar-t-á-k.*	*Meg-ſzok-t-á-k.*
2. *Takar-t-atok.*	*Takar-t-á-tok.*	*Meg-ſzok-t-á-tok.*
1. *Takar-t-unk.*	*Takar-t-uk.*	*Meg-ſzok-t-uk.*

A' FOGLALÓ MÓDBAN.

A' JELENVALÓ IDŐ, 'S A' PARANTSOLÓ MÓD.

Szem.	Egyes Számban.	
2. *Ditsér-j.*	*Ditsér-j-ed.*	*Lép-j-ed által.*
3. *Ditsér-j-en.*	*Ditsér-j-e.*	*Lép-j-e által.*
1. *Ditsér-j-ek.*	*Ditsér-j-em.*	*Lép-j-em által.*
Szem.	Többes Számban.	
3. *Ditsér-j-enek.*	*Ditsér-j-é-k.*	*Lép-j-é-k által.*

2. *Ditsér-j-etek.*

A' MÁSODIK EGYENES FORMA, A' MEGKÖVÜLT GYÖKERŰ, KÖZÖNSÉGES NEVÉN A' SZENVEDŐ.

Szem.	Többes Számban.	
3. *Takar-tat-á-nak.*	*Áld-at-á-nak.*	*Szok-á-nak.*
2. *Takar-tat-á-tok.*	*Áld-at-á-tok.*	*Szok-á-tok.*
1. *Takar-tat-á-nk.*	*Áld-at-á-nk.*	*Szok-á-nk.*

A' MÁSODIK MÚLT IDŐ.

Szem.	Egyes Számban.	
3. *Ditsér-tet-ett.*	*Szül-et-ett.*	*Lép-ett.*
2. *Ditsér-tet-t-él.*	*Szül-et-t-él.*	*Lép-t-él.*
1. *Ditsér-tet-t-em.*	*Szül-et-t-em.*	*Lép-t-em.*

Szem.	Többes Számban.	
3. *Ditsér-tet-t-enek.* *ditsér tet-t-ek.*	*Szül-et-t-enek,* *ſzül-et-t-ek.*	*Lép-t-enek,* *lép-t-ek.*
2. *Ditsér-tet-t-etek.*	*Szül-et-t-etek.*	*Lép-t-etek.*
1. *Ditsér-tet-t-ünk.*	*Szül-et-t-ünk.*	*Lép-t-ünk.*

Szem.	Egyes Számban.	
3. *Takar-tat-ott.*	*Áld-at-ott.*	*Szok-ott.*
2. *Takar-tat-t-ál.*	*Áld-at-t-ál.*	*Szok-t-ál.*
1. *Takar-tat-t-am.*	*Áld-at-t-am.*	*Szok-t-am.*

Szem.	Többes Számban.	
3. *Takar-tat-t-anak,* *takar-tat-t-ak.*	*Áld-at-t-anak,* *áld-at-t-ak.*	*Szok-t-anak,* *ſzok-t-ak.*
2. *Takar-tat-t-atok.*	*Áld-at-t-atok.*	*Szok-t-atok.*
1. *Takar-tat-t-unk.*	*Áld-at-t-unk.*	*Szok-t-unk.*

A' FOGLALÓ MÓDBAN.

A' JELENVALÓ IDŐ, 'S A' PARANTSOLÓ MÓD.

Szem.	Egyes Számban.	
2. *Ditsér-tes-s-él.*	*Szül-es-s-él.*	*Lép-j-él.*
3. *Ditsér-tes-s-ék.*	*Szül-es-s-ék.*	*Lép-j-ék.*
1. *Ditsér-tes-s-em.*	*Szül-es-s-em.*	*Lép-j-em.*

Szem.	Többes Számban.	
3. *Ditsér-tes-s-enek.*	*Szül-es-s-enek.*	*Lép-j-enek.*

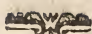
AZ ELSŐ EGYENES FORMA, A' PUSZTA GYÖKERŰ.	A' MUTATÓ FORMA MIND A' KÉT EGYENESBŐL VALÓ MIVELŐ IGÉKBEN.	
. *Ditsér-j-etek.*	*Ditsér-j-é ek.*	*Lép-j-é-tek által.*
, *Ditsér-j-ünk.*	*Ditsér-j-ük.*	*Lép-j-ük által.*
Szem.	Egyes Számban.	
. *Takar-j.*	*Takar-j-ad.*	*Szok-j-ad meg.*
. *Takar-j-on.*	*Takar-j-a.*	*Szok-j-a meg.*
. *Takar-j-ak.*	*Takar-j-am.*	*Szok-j-am meg.*
Szem.	Többes Számban.	
3. *Takar-j-anak.*	*Takar-j á-k.*	*Szok-j-á-k meg.*
2. *Takar-j-atok.*	*Takar-j-á-tok.*	*Szok-j-á-tok meg.*
1. *Takar-j-unk.*	*Takar-j-uk.*	*Szok-j-uk meg.*

A' FÉLIG MÚLT IDŐ, 'S AZ ÓHAJTÓ MÓD.

Szem.	Egyes Számban.	
3. *Ditsér-ne.*	*Ditsér-né.*	*Által-lép-né.*
2. *Ditsér-né-l.*	*Ditsér-né d.*	*Által-lép-né-d.*
1. *Ditsér né k.*	*Ditsér-né-m.*	*Által-lép-né-m.*
Szem.	Többes Számban.	
3. *Ditsér-né-nek.*	*Ditsér-né-k.*	*Által-lép-né-k.*
2. *Ditsér-né-tek.*	*Ditsér né-tek.*	*Által-lép-né-tek.*
1. *Ditsér-né-nk.*	*Ditsér-nö-k.*	*Által-lép nö-k.*
Szem.	Egyes Számban.	
3. *Takar-na.*	*Takar-ná.*	*Meg-ſzok-ná.*
2. *Takar-ná-l.*	*Takar-ná d.*	*Meg-ſzok-ná-d.*
1. *Takar-né k.*	*Takar-ná-m.*	*Meg-ſzok-ná-m.*
Szem.	Többes Számban.	
3. *Takar-ná-nak.*	*Takar-ná-k.*	*Meg-ſzok ná-k.*
2. *Takar-ná-tok.*	*Takar-ná-tok.*	*Meg-ſzok-ná-tok.*
1. *Takar-ná-nk.*	*Takar-nó k.*	*Meg-ſzok nó-k.*

A' JÖVENDŐ IDŐ.

Szem.	Egyes Számban.	
3. *Ditsér end.*	*Ditsér-end-i.*	*Által-lép-end-i.*

A' MÁSODIK EGYENES FORMA,
A' MEGBÖVÜLT GYÖKERÜ,
KÖZÖNSÉGES NEVÉN A' SZENVEDŐ.

2. *Ditsér-tes-s-etek.*	*Szül-es-s-etek.*	*Lép-j-etek.*
1. *Ditsér-tes-s-ünk.*	*Szül-es-s-unk.*	*Lép-j-ünk.*
Szem.	Egyes Számban.	
2. *Takar-tas-s-ál.*	*Áld-as-s-ál.*	*Szok-j-ál.*
3. *Takar-tas-s-ék.*	*Áld-as-s-ék.*	*Szok-j-ék.*
1. *Takar-tas-s-am.*	*Áld-as-s-am.*	*Szok-j-am.*
Szem.	Többes Számban.	
3. *Takar-tas-s-anak.*	*Áld-as-s-anak.*	*Szok-j-anak.*
2. *Takar-tas-s-atok.*	*Áld-as-s-atok.*	*Szok-j-atok.*
1. *Takar-tas-s-unk.*	*Áld-as-s-unk.*	*Szok-j-unk.*

A' FÉLIG MÚLT IDŐ, 'S AZ OHAJTÓ MÓD.

Szem.	Egyes Számban.	
3. *Ditsér-tet-né-k.*	*Szül-et-né-k.*	*Lép-né-k.*
2. *Ditsér-tet-né-l.*	*Szül-et-né-l.*	*Lép-né-l.*
1. *Ditsér-tet-né-m.*	*Szül-et-né-m.*	*Lép-né-m.*
Szem.	Többes Számban.	
3. *Ditsér-tet-né-nek.*	*Szül-et-né-nek.*	*Lép-né-nek.*
2. *Ditsér-tet-né-tek.*	*Szül-et-né-tek.*	*Lép-né-tek.*
1. *Ditsér-tet-né-nk.*	*Szül-et-né-nk.*	*Lép-né-nk.*
Szem.	Egyes Számban.	
3. *Takar-tat-né-k.*	*Áld-at-né-k.*	*Szok-né-k.*
2. *Takar-tat-ná-l.*	*Áld-at-ná-l.*	*Szok-ná-l.*
1. *Takar-tat-ná-m.*	*Áld-at-nám.*	*Szok-ná-m.*
Szem.	Többes Számban.	
3. *Takar-tat-ná-nak.*	*Áld-at-ná-nak.*	*Szok-ná-nak.*
2. *Takar-tat-ná-tok.*	*Áld-at-ná-tok.*	*Szok-ná-tok.*
1. *Takar-tat-ná-nk.*	*Áld-at-ná-nk.*	*Szok-ná-nk.*

A' JÖVENDŐ IDŐ.

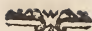
Szem.	Egyes Számban.	
3. *Ditsér-tet-end-ik.*	*Szül-et-end-ik.*	

AZ ELSŐ EGYENES FORMA, A' PUSZTA GYÖKERÜ.	A' MUTATÓ FORMA MIND A' KÉT EGYENESBŐL VALÓ MIVELŐ IGÉKBEN.	
2. *Ditsér-end-eſz.*	*Ditsér-end-ed.*	*Által-lép-end-ed.*
1. *Ditsér-end-ek.*	*Ditsér-end-em.*	*Által-lép-end-em.*
Szem.	Többes Számban.	
3. *Ditsér-end-enek.*	*Ditsér-end-i-k.*	*Által-lép-end-i-k.*
2. *Ditsér-end-etek.*	*Ditsér-end-i-tek.*	*Által-lép-end-i-tek.*
1. *Ditsér-end-ünk.*	*Ditsér-end-j-ük.*	*Által-lép-end-j-ük.*
Szem.	Egyes Számban.	
3. *Takar-and.*	*Takar-and-ja.*	*Meg-ſzok-and-ja.*
2. *Takar-and-aſz.*	*Takar-and-od.*	*Meg-ſzok-and-od.*
1. *Takar-and-ok.*	*Takar-and-om.*	*Meg-ſzok-and-om.*
Szem.	Többes Számban.	
3. *Takar-and-anak.*	*Takar-and-já-k.*	*Meg-ſzok-and-já-k.*
2. *Takar-and-atok.*	*Takar-and-já-tok.*	*Meg-ſzok-and-já-tok.*
1. *Takar-and-unk.*	*Takar-and-j-uk.*	*Meg-ſzok-and-j-uk.*

A' MIVELTETŐ IGÉKNEK HAJLÁSOK, A' NAGYOBB FORMÁLÓVAL.

MIVELŐ JELENTÉSSEL: EGYENESEN.	MUTATÓKÉPEN.	SZENVEDŐ. JELENTÉSSEL.
	A' JELENTŐ MÓDBAN. A' JELEN VALÓ IDŐ.	
Szem.	Egyes Számban.	
3. *Keres-tet.*	*Keres-tet-i.*	*Keres-tet-ik.*
2. *Keres-tet-ſz.*	*Keres-tet-ed.*	*Keres-tet-el.*
1. *Keres-tet-ek.*	*Keres-tet-em.*	*Keres-tet-em.*
Szem.	Többes Számban.	
3. *Keres-tet-nek.*	*Keres-tet-i-k.*	*Keres-tet-nek.*
2. *Keres-tet-tek.*	*Keres-tet-i-tek.*	*Keres-tet-tek.*
1. *Keres-tet-ünk.*	*Keres-tet-j-ük.*	*Keres-tet-ünk.*

A' MÁSODIK EGYENES FORMA,

A' MEGBŐVÜLT GYÖKERÜ,

KÖZÖNSÉGES NEVÉN A' SZENVEDŐ.

2. *Ditsér-tet-end-el.*	*Szül-et-end-el.*	*Lép-end-el.*
1. *Ditsér-tet-endem.*	*Szül-et-end-em.*	*Lép-end-em.*
Szem.	Többes Számban.	
3. *Ditsér tet-end-enek.*	*Szül-et-end-enek.*	*Lép-end-enek.*
2. *Ditsér-tet-end-etek.*	*Szül-et-end-etek.*	*Lép-end-etek.*
1. *Ditsér-tet-end-ünk.*	*Szül-et-end-ünk.*	*Lép-end-ünk.*
Szem.	Egyes Számban.	
3. *Takar-tat-and-ik.*	*Áld-at-and-ik.*	*Szok-and-ik.*
2. *Takar-tat-and-ol.*	*Áld-at-and-ol.*	*Szok-and-ol.*
1. *Takar-tat-and-om.*	*Áld-at-and-om.*	*Szok-and-om.*
Szem.	Többes Számban.	
3. *Takar-tat-and-anak.*	*Áld-át-and-anak.*	*Szok-and-anak.*
2. *Takar-tat-and-atok.*	*Áld-at-and-atok.*	*Szok-and-atok.*
1. *Takar-tat-and-unk.*	*Áld-at-and-unk.*	*Szok-and-unk.*

A' MIVELTETŐ ÍGÉKNEK HAJLÁSOK,

A' KISEBB FORMÁLÓVAL.

MIVELŐ JELENTÉSSEL: SZENVEDŐ

EGYENESEN. MUTATÓKÉPEN. JELENTÉSSEL.

A' JELENTŐ MÓDBAN.

A' JELENVALÓ IDŐ.

Szem.	Egyes Számban.	
3. *Kér-et.*	*Kér-et-i.*	*Kér-et-ik.*
2. *Kér-et-ſz.*	*Kér-et-ed.*	*Kér et-el.*
1. *Kér-et-ek.*	*Kér-et-em.*	*Kér-et-em.*
Szem.	Többes Számban.	
3. *Kér-et-nek.*	*Kér-et-i-k.*	*Kér-et-nek.*
2. *Kér-et-tek.*	*Kér-et-i-tek.*	*Kér-et tek.*
1. *Kér-et-ünk.*	*Kér-et-j-ük.*	*Kér-et-ünk.*

A' NAGYOBB FORMÁLÓVAL.

	MIVELŐ JELENTÉSSEL:		SZENVEDŐ
	EGYENESEN.	MUTATÓKÉPEN.	JELENTÉSSEL.
Szem.		Egyes Számban.	
3.	*Talál-tat.*	*Talál tat-ja.*	*Talál-tat-ik.*
2.	*Talál-tat-ſz.*	*Talál-tat-od.*	*Talál-tat-ol.*
1.	*Talál-tat-ok.*	*Talál-tat-om.*	*Talál-tat-om.*
Szem.		Többes Számban.	
3.	*Talál-tat-nak.*	*Talál tat-já-k.*	*Talál-tat-nak.*
2.	*Talál-tat-tok.*	*Talál-tat-já-tok.*	*Talál-tat-tok.*
1.	*Talál-tat-unk-*	*Talál-tat-j-uk.*	*Talál-tat-unk.*

AZ ELSŐ MÚLT IDŐ.

Szem.		Egyes Számban.	
3.	*Keres-tet-e.*	*Keres-tet-é.*	*Keres-tet-é-k.*
2.	*Keres-tet-é-l.*	*Keres-tet-é-d.*	*Keres-tet-é-l.*
1.	*Keres-tet-é-k.*	*Keres-tet-é-m.*	*Keres-tet-é-m.*
Szem.		Többes Számban.	
3.	*Keres-tet-é-nek.*	*Keres-tet-é-k.*	*Keres-tet-é-nek.*
2.	*Keres-tet-é-tek.*	*Keres-tet-é-tek.*	*Keres-tet-é tek.*
1.	*Keres-tet-é-nk.*	*Keres-tet-ö-k.*	*Keres-tet-é-nk.*
Szem.		Egyes Számbau.	
3.	*Talál-tat-a.*	*Talál-tat-á.*	*Talál-tat-é-k.*
2.	*Talál-tat-á-l.*	*Talál-tat-á-d.*	*Talál-tat-á-l.*
1.	*Talál-tat-é-k.*	*Talál-tat-á-m.*	*Talál-tat-á-m.*
Szem.		Többes Számban.	
3.	*Talál-tat-á-nak.*	*Talál-tat-á-k.*	*Talál-tat-á nak.*
2.	*Talál-tat-á-tok.*	*Talál-tat-á-tok.*	*Talál-tat-á-tok.*
1.	*Talál-tat-á-nk.*	*Talál-tat-ó-k.*	*Talál-tat-á-nk.*

A' MÁSODIK MÚLT IDŐ.

Szem.		Egyes Számban.	
3.	*Keres-tet-ett.*	*Keres-tet-t-e.*	*Keres-tet-ett.*
2.	*Keres-tet-t-él.*	*Keres-tet-t-ed.*	*Keres-tet-t-él.*
1.	*Keres-tet-t-em.*	*Keres-tet-t-em.*	*Keres-tet-t-em.*

A' KISEBB FORMÁLÓVAL.

MIVELŐ JELENTÉSSEL: EGYENESEN.	MUTATÓKÉPEN.	SZENVEDŐ JELENTÉSSEL.
Szem.	Egyes Számban.	
3. *Ad-at.*	*Ad-at-ja.*	*Ad-at-ik.*
2. *Ad-at-ſz.*	*Ad-at-od.*	*Ad-at-ol.*
1. *Ad-at-ok.*	*Ad-at-om.*	*Ad-at-om.*
Szem.	Többes Számban.	
3. *Ad-at-nak.*	*Ad-at-já-k.*	*Ad-at-nak.*
2. *Ad-at-tok.*	*Ad-at-já-tok.*	*Ad-at-tok.*
1. *Ad-at-unk.*	*Ad-at-j-uk.*	*Ad-at-unk.*

AZ ELSŐ MÚLT IDŐ.

Szem.	Egyes Számban.	
3. *Kér-et-e.*	*Kér-et-é.*	*Kér-et-é-k.*
2. *Kér-et-é-l.*	*Kér-et-é-d.*	*Kér-et-é-l.*
1. *Kér-et-é-k.*	*Kér-et-é-m.*	*Kér-et-é-m.*
Szem.	Többes Számban.	
3. *Kér-et-é-nek.*	*Kér-et-é-k.*	*Kér-et-é-nek.*
2. *Kér-et-é-tek.*	*Kér-et-é-tek.*	*Kér-et-é-tek.*
1. *Kér-et-é-nk.*	*Kér-et-ö-k.*	*Kér-et-é-nk.*
Szem.	Egyes Számban.	
3. *Ad-at-a.*	*Ad-at-á.*	*Ad-at-é-k.*
2. *Ad-at-á-l.*	*Ad-at-á-d.*	*Ad-at-á-l.*
1. *Ad-at-é-k.*	*Ad-at-á-m.*	*Ad-at-á-m.*
Szem.	Többes Számban.	
3. *Ad-at-á-nak.*	*Ad-at á-k.*	*Ad-at-á-nak.*
2. *Ad-at-á-tok.*	*Ad-at-á-tok.*	*Ad-at-á-tok.*
1. *Ad-at-á-nk.*	*Ad-at-ó-k.*	*Ad-at-á-nk.*

A' MÁSODIK MÚLT IDŐ.

Szem.	Egyes Számban.	
3. *Kér-et-ett.*	*Kér-et-t-e.*	*Kér-et-ett.*
2. *Kér-et-t-él.*	*Kér-et-t-ed.*	*Kér-et-t-él.*
1. *Kér-et-t-em.*	*Kér-et-t em.*	*Kér-et-t-em.*

A' NAGYOBB FORMÁLÓVAL.

	MIVELŐ JELENTÉSSEL: EGYENESEN.	MUTATÓKÉPEN.	SZENVEDŐ JELENTÉSSEL.
Szem.	Többes Számban.		
3.	*Keres-tet-t-enek, keres-tet-t-ek.*	*Keres-tet-t-é-k.*	*Keres-tet-t-enek, keres-tet-t-ek.*
2.	*Keres-tet-t-etek.*	*Keres-tet-t-é-tek.*	*Keres-tet-t-etek.*
1.	*Keres-tet-t-ünk.*	*Keres-tet-t-ük.*	*Keres-tet-t-ünk.*
Szem.	Egyes Számban.		
3.	*Talál-tat-ott.*	*Talál-tat-t-a.*	*Talál-tat-ott.*
2.	*Talál-tat-t-ál.*	*Talál-tat-t-ad.*	*Talál-tat-t-ál.*
1.	*Talál-tat-t-am.*	*Talál-tat-t-am.*	*Talál-tat-t-am.*
Szem.	Többes Számban.		
3.	*Talál-tat-t-anak, talál-tat-t-ak.*	*Talál-tat-t-á-k.*	*Talál-tat-t-anak, talál-tat-t-ak.*
2.	*Talál-tat-t-atok.*	*Talál-tat-t-á-tok.*	*Talál-tat-t-atok.*
1.	*Talál-tat-t-unk.*	*Talál-tat-t-uk.*	*Talál-tat-t-unk.*

A' FOGLALÓ MÓDBAN.

A' JELENVALÓ IDŐ, 'S A' PARANTSOLÓ MÓD.

Szem.	Egyes Számban.		
2.	*Keres-tes-s.*	*Keres-tes-s-ed.*	*Keres-tes-s-él.*
3.	*Keres-tes-s-en.*	*Keres-tes-s-e.*	*Keres-tes-s-ék.*
1.	*Keres-tes-s-ek.*	*Keres-tes-s-em.*	*Keres-tes-s-em.*
Szem.	Többes Számban.		
3.	*Keres-tes-s-enek.*	*Keres-tes-s-é-k.*	*Keres-tes-s-enek.*
2.	*Keres-tes-s-etek.*	*Keres-tes-s-é-tek.*	*Keres-tes-s-etek.*
1.	*Keres-tes-s-ünk.*	*Keres-tes-s-ük.*	*Keres-tes-s-ünk.*
Szem.	Egyes Számban.		
2.	*Talál-tas-s.*	*Talál-tas-s-ad.*	*Talál-tas-s-ál.*
3.	*Talál-tas-s-on.*	*Talál-tas-s-a.*	*Talál-tas-s-ék.*
1.	*Talál-tas-s-ak.*	*Talál-tas-s-am.*	*Talál-tas-s-am.*
Szem.	Többes Számban.		
3.	*Talál-tas-s-anak.*	*Talál-tas-s-á-k.*	*Talál-tas-s-anak.*

A' KISEBB FORMÁLÓVAL.

MIVELŐ JELENTÉSSEL: EGYENESEN.	MUTATÓKÉPEN.	SZENVEDŐ JELENTÉSSEL.
Szem.	Többes Számban.	
3. *Kér-et-t-enek, kér-et-t-ek.*	*Kér-et-t-é-k.*	*Kér-et-t-enek, kér-et-t-ek.*
2. *Kér-et-t-etek.*	*Kér-et-t-é-tek.*	*Kér-et-t-etek.*
1. *Kér-et-t-ünk.*	*Kér-et-t-ük.*	*Kér-et-t-ünk.*
Szem.	Egyes Számban.	
3. *Ad-at-ott.*	*Ad-at-t-a.*	*Ad-at-ott.*
2. *Ad-at-t-ál.*	*Ad-at-t-ad.*	*Ad-at-t-ál.*
1. *Ad-at-t-am.*	*Ad-at-t-am.*	*Ad-at-t-am.*
Szem.	Többes Számban.	
3. *Ad-at-t-anak, ad-at-t-ak.*	*Ad-at-t-á-k.*	*Ad-at-t-anak, ad-at-t-ak.*
2. *Ad-at-t-atok.*	*Ad-at-t-á-tok.*	*Ad-at-t-atok.*
1. *Ad-at-t-unk.*	*Ad-at-t-uk.*	*Ad-at-t-unk.*

A' FOGLALÓ MÓDBAN.

A' JELENVALÓ IDŐ, 'S A' PARANTSOLÓ MÓD.

Szem.	Egyes Számban.	
2. *Kér-es-s.*	*Kér-es-s-ed.*	*Kér-es-s-él.*
3. *Kér-es-s-en.*	*Kér-es-s-e.*	*Kér-es-s-ék.*
1. *Kér-es-s-ek.*	*Kér-es-s-em.*	*Kér-es-s-em.*
Szem.	Többes Számban.	
3. *Kér-es-s-enek.*	*Kér-es-s-é-k.*	*Kér-es-s-enek.*
2. *Kér-es-s-etek.*	*Kér-es-s-é-tek.*	*Kér-es-s-etek.*
1. *Kér-es-s-ünk.*	*Kér-es-s-ük.*	*Kér-es-s-ünk.*
Szem.	Egyes Számban.	
2. *Ad-us-s.*	*Ad-as-s ad.*	*Ad-as-s-ál.*
3. *Ad-as-s-on.*	*Ad-as-s-a.*	*Ad-as-s-ék.*
1. *Ad-as-s-ak.*	*Ad-as-s-am.*	*Ad-as-s-am.*
Szem.	Többes Számban.	
3. *Ad-as-s-anak.*	*Ad-as-s-á-k.*	*Ad-as-s-anak.*

A' NAGYOBB FORMÁLÓVAL.

MIVELŐ JELENTÉSSEL: EGYENESEN.	MUTATÓKÉPEN.	SZENVEDŐ JELENTÉSSEL.
3. *Talál-tas-s-atok.*	*Talál-tas-s-á-tok.*	*Talál-tas-s-atok.*
1. *Talál-tas-s-unk.*	*Talál-tas-s-uk.*	*Talál-tas-s-unk.*

A' FÉLIG MÚLT IDŐ, 'S AZ OHAJTÓ MÓD.

Szem.	Egyes Számban.	
3. *Keres-tet-ne.*	*Keres-tet-né.*	*Keres-tet-né-k.*
2. *Keres-tet-né-l.*	*Kercs-tet-né-d.*	*Keres-tet-né-l.*
1. *Keres-tet-né-k.*	*Kercs-tet-né-m.*	*Keres-tet-né-m.*
Szem.	Többes Száωban.	
3. *Kcres-tet-né-nek.*	*Keres-tet-né-k.*	*Keres-tet-né-nek.*
2. *Keres-tet-né-tek.*	*Keres-tet-né-tek.*	*Keres-tet-né-tek.*
1. *Keres-tet-né-nk.*	*Keres-tet-nö-k.*	*Keres-tet-né-nk.*
Szem.	Egyes Számban.	
3. *Talál-tat-na.*	*Talál-tat-ná.*	*Talál-tat-né-k.*
2. *Talál-tat-ná-l.*	*Talál-tat-ná-d.*	*Talál-tat-ná-l.*
1. *Talál-tat-né-k.*	*Talál tat-ná-m.*	*Talál-tat-ná-m.*
Szem.	Többes Számban.	
3. *Talál-tat-ná-nak.*	*Talál tat-ná-k.*	*Talál-tat-ná-nak.*
2. *Talál tat ná-tok.*	*Talál-tat-ná-tok.*	*Talál-tat-ná-tok.*
1. *Talál-tat-ná-nk.*	*Talál-tat-nó-k.*	*Talál-tat-ná-nk.*

A' JÖVENDŐ IDŐ.

Szem.	Egyes Számban.	
3. *Keres-tet-end.*	*Keres-tet-end-i.*	*Keres-tet-end-ik.*
2. *Keres-tet-end-efz.*	*Keres-tet-end-ed.*	*Keres-tet-end-el.*
1. *Keres-tet-end-ek.*	*Keres tet-end-em.*	*Keres-tet-end-em.*
Szem.	Többes Számban.	
3. *Keres tet end-enek.*	*Keres-tet-end-i-k.*	*Keres-tet-end-enek.*
2. *Kcres-tet-end-ctek.*	*Keres-tet-end-i-tek.*	*Keres-tet-end-etek.*
1. *Keres-tet-end-ünk.*	*Keres-tet-end-j-ük.*	*Keres-tet-end-ünk.*

A' KISEBB FORMÁLÓVAL.

MIVELŐ JELENTÉSSEL: EGYENESEN.	MUTATÓKÉPEN.	SZENVEDŐ JELENTÉSSEL.
2. *Ád-as-s-atok.*	*Ád-as-s-á-tak.*	*Ád as-s-atok.*
1. *Ád-as-s-unk.*	*Ád-as s-uk.*	*Ád-as-s-unk.*

A' FÉLIG MÚLT IDŐ ,'S AZ OHAJTÓ MÓD.

Szem.	Egyes Számban.	
3. *Kér-et-ne.*	*Kér et-né.*	*Kér-et-né-k.*
2. *Kér-et-né-l.*	*Kér-et-né-d.*	*Kér-et-né-l.*
1. *Kér-et-né-k.*	*Kér-et-né m.*	*Kér-et-né-m.*
Szem.	Többes Számban.	
3. *Kér-et-né-nek.*	*Kér-et-né-k.*	*Kér-et-né-nek.*
2. *Kér-et-né-tek.*	*Kér-et.né-tek.*	*Kér-et-né-tek.*
1. *Kér-et-né-nk.*	*Kér-et-nö-k.*	*Kér-et-né-nk.*
Szem.	Egyes Számban.	
3. *Ád-at-na.*	*Ád-at-ná.*	*Ád-at né-k.*
2. *Ád-at-ná-l.*	*Ád-at-ná-d.*	*Ád-at-ná-l.*
1. *Ád-at-aé-k.*	*Ád-at-ná-m.*	*Ád-at-ná-m.*
Szem.	Többes Számban.	
3. *Ád-at-ná-nak.*	*Ád-at-ná-k.*	*Ád-at-ná-nak.*
2. *Ád-at-ná-tok.*	*Ád-at-ná-tok.*	*Ád-at-ná-tok.*
1. *Ád-at-ná-nk.*	*Ád-at-nó-k.*	*Ád-at-ná-nk.*

A' JÖVENDŐ IDŐ.

Szem.	Egyes Számban.	
3. *Kér-et-end.*	*Kér-et-end-i.*	*Kér-et-end-ik.*
2. *Kér-et-end-esz.*	*Kér-et-end-ed.*	*Kér-et-end-el.*
1. *Kér-ct-end-ek.*	*Kér-et-end-em.*	*Kér-ct-end-em.*
Szem.	Többes Számban.	
3. *Kér-et-end-enek.*	*Kér-et-end-i-k.*	*Kér-et-end-enek.*
2. *Kér-et-end-etek.*	*Kér-et-end-i-tek.*	*Kér-et-end-etek.*
1. *Kér-et-end-ünk.*	*Kér-et-end-j-ük.*	*Kér-et-end-ünk.*

A' NAGYOBB FORMÁLÓVAL.

MIVELŐ JELENTÉSSEL: EGYENESEN.	MUTATÓKÉPEN.	SZENVEDŐ. JELENTÉSSEL.
Szem.	Egyes Számban.	
3. *Talál-tat-and.*	*Talal-tat-and-ja.*	*Talál-tat-and-ik.*
2. *Talál-tat-and-afz.*	*Talál-tat-and-od.*	*Talál-tat-and-ol.*
1. *Talál-tat-and-ok.*	*Talál-tat-and-om.*	*Talál-tat-and-om.*
Szem.	Többes Számban.	
3. *Talál-tat-and-anak.*	*Talál-tat-and-já-k.*	*Talál-tat-and-anak.*
2. *Talál-tat-and-atok.*	*Talál-tat-and-já-tok.*	*Talál-tat-and-atok.*
1. *Talál-tat-and-unk.*	*Talál-tat-and-j-uk.*	*Talál-tat-and-unk.*

A' TEHETŐS ÍGÉKNEK HAJLÁSOK.

TEHETŐS ÍGÉK

EGYŰGYŰ EREDETI IGÉKBŐL.

A' JELENTŐ MÓDBAN.

A' JELENVALÓ IDŐ.

MIVELŐ IGÉK: EGYENESEN.	MUTATÓKÉPEN.	KÖZEP IGÉK MEGBŐV. GYÖKÉR.
Szem.	Egyes Számban.	
3. *Ad-hat.*	*Ad-hat-ja.*	*Múl-hat-ik*
2. *Ad-hat-fz.*	*Ad-hat-od.*	*Múl-hat-ol.*
1. *Ad-hat-ok.*	*Ad-hat-om.*	*Múl hat-om.*
Szem.	Többes Számban.	
3. *Ad-hat-nak.*	*Ad-hat-já-k.*	*Múl-hat-nak.*
2. *Ad-hat-tok.*	*Ad-hat-já-tok.*	*Múl-h k.*
1. *Ad-hat-unk.*	*Ad-hat-j-uk.*	*Múl-hat-unk.*
Szem.	Egyes Számban.	
3. *Kér-het.*	*Kér-het-i.*	*Szűn-het-ik.*
2. *Kér-hetfz.*	*Kér-het-ed.*	*Szűn-het-el.*
1. *Kér-het-ek.*	*Kér-het-em.*	*Szűn-het-em.*

A' KISEBB FORMÁLÓVAL.

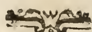
MIVELŐ JELENTÉSSEL:		SZENVEDŐ.
EGYENESEN.	MUTATÓKÉPEN.	JELENTÉSSEL.
Szem.	Egyes Számban.	
3. *Ad-at-and.*	*Ad-at-and-ja.*	*Ad-at-and-ik.*
2. *Ad-at-and-afz.*	*Ad-at-and-od.*	*Ad-at-and-ol.*
1. *Ad-at-and-ok.*	*Ad-at-and-om.*	*Ad-at-and-om.*
Szem.	Többes Számban.	
3. *Ád-at-and-anak.*	*Ad-at-and-já-k.*	*Ad-at-and-anak.*
2. *Ad-at-and-atok.*	*Ad-at-and-já-tok.*	*Ad-at-und-atok.*
1. *Ad-at-and-unk.*	*Ad-at-and-j-uk.*	*Ad-at-and-unk.*

A' TEHETŐS ÍGÉKNEK HAJLÁSOK.
TEHETŐS ÍGÉK
A' MIVELTETŐ IGÉKBŐL.

MIVELŐ JELENTÉSSEL:		SZENVEDŐ
EGYENESEN.	MUTATÓKÉPEN.	JELENTÉSSEL.

A' JELENTŐ MÓDBAN.
A' IELENVALÓ IDŐ.

Szem.	Egyes Számban.	
3. *Ad-at-hat.*	*Ad-at-hat-ja.*	*Ad-at-hat-ik.*
2. *Ad-at-hat-fz.*	*Ad-at-hat-od.*	*Ad-at-hat-ol.*
1. *Ad-at-hat-ok.*	*Ad-at-hat-om.*	*Ad-at-hat-om.*
Szem.	Többes Számban.	
3. *Ad-at-hat-nak.*	*Ad-at-hat-já-k.*	*Ad-at-hat-nak.*
2. *Ad-at-hat-tok.*	*Ad-at-hat-já-tok.*	*Ad-at-hat-tok.*
1. *Ad-at-hat-unk.*	*Ad-at-hat-j-uk.*	*Ad-at-hat-unk.*
Szem.	Egyes Számban.	
3. *Kér-et-het.*	*Kér-et-het-i.*	*Kér-et-het-ik.*
2. *Kér-et-het-fz.*	*Kér-et-het-ed.*	*Kér-et-het-el.*
1. *Kér-et-het-ek.*	*Kér-et-het-em.*	*Kér-et-het-em.*

TEHETŐS ÍGÉK

EGYÜGYÜ EREDETI IGÉKBŐL.

MIVELŐ IGÉK:		KÖZÉP IGÉK.
EGYENESEN.	MUTATÓKÉPEN.	MEGBŐV. GYÖKÉR.
Szem.	Többes Számban.	
3. *Kér-het-nek.*	*Kér-het-i-k.*	*Szün-het-nek.*
2. *Kér-het-tek.*	*Kér-het-i-tek.*	*Szün-het-tek.*
1. *Kér-het-ünk.*	*Kér-het-j-ük.*	*Szün-het-ünk.*

AZ ELSŐ MÚLT IDŐ.

Szem.	Egyes Számban.	
3. *Ád-hat-a.*	*Ád-hat-á.*	*Múl-hat-é-k.*
2. *Ád-hat-á-l.*	*Ád-hat-á-d.*	*Múl-hat-á-l.*
1. *Ád-hat-é-k.*	*Ád-hat á m.*	*Múl-hat-ám.*
Szem.	Többes Számban.	
3. *Ád-hat-á-nak.*	*Ád-hat-á-k.*	*Múl-hat-á-nak.*
2. *Ád-hat-á tok.*	*Ád-hat-á-tok.*	*Múl-hat-á-tok.*
1. *Ád-hat-á-nk.*	*Ád-hat ó-k.*	*Múl-hat-á-nk.*
Szem.	Egyes Számban.	
3. *Kér-het e.*	*Kér-het-é.*	*Szün-het-é-k.*
2. *Kér-het-é-l.*	*Kér-het-é-d.*	*Szün-het-é-l.*
1. *Kér-het-é-k.*	*Kér-het-é-m.*	*Szün-het-é-m.*
Szem.	Többes Számban.	
3. *Kér-het-é-nek.*	*Kér-het-é-k.*	*Szün-het-é nek.*
2. *Kér-het-é tek.*	*Kér-het-é-tek.*	*Szün-het-é-tek.*
1. *Kér-het-é-nk.*	*Kér-het-ö-k.*	*Szün-het-é-nk.*

A' MÁSODIK MÚLT IDŐ.

Szem.	Egyes Számban.	
3. *Ád-hat-ott.*	*Ád-hat-t-a.*	*Múl-hat-ott.*
2. *Ád-hat-t-ál.*	*Ád-hat-t-ad.*	*Múl-hat-t-ál.*
1. *Ád-hat-t-am.*	*Ád-hat-t-am.*	*Múl-hat-t-am.*
Szem.	Többes Számban.	
3. *Ád-hat-t-anak, ad-hat-t ak.*	*Ád-hat-t-á-k.*	*Múl-hat-t-anak, múl-hat-t-ak.*

TEHETŐS ÍGÉK

A' MIVELTETŐ IGÉKRŐL.

	MIVELŐ JELENTÉSSEL:		SZENVEDŐ
	EGYENESEN.	MUTATÓKÉPEN.	JELENTÉSSEL.
Szem.	Többes Számban.		
3.	*Kér-et-het-nek.*	*Kér-et-het-i-k.*	*Kér-et-het-nek.*
2.	*Kér-et-het-tek.*	*Kér-et-het-i-tek.*	*Kér-et-het-tek.*
1.	*Kér-et-het-ünk.*	*Kér-et-het-j-ük.*	*Kér-et-het-ünk.*

AZ ELSŐ MÚLT IDŐ.

Szem.	Egyes Számbau.		
3.	*Ad-at-hat-a.*	*Ad-at-hat-á.*	*Ad-at-hat-é-k.*
2.	*Ad-at-hát-á-l.*	*Ad-at-hat-á-d.*	*Ad-át-hat-á-l.*
1.	*Ad-at-hat-é-k.*	*Ad-at-hat-ám.*	*Ad-at-hat-á-m.*
Szem.	Többes Számban.		
3.	*Ad-at-hat-á-nak.*	*Ad-at-hat-á-k.*	*Ad-at-hat-á-nak.*
2.	*Ad-at-hat-á-tok.*	*Ad-at-hat-á-tok.*	*Ad-at-hat-á-tok.*
1.	*Ad-at-hat-á-nk.*	*Ad-at hat-ó-k.*	*Ad at-hat-á nk.*
Szem.	Egyes Számban.		
3.	*Kér-et-het-e.*	*Kér et het-é.*	*Kér-et-het-é-k.*
2.	*Kér-et-het-é-l.*	*Kér-et-het-é-d.*	*Kér-et het-é-l.*
1.	*Kér-et-het-é-k.*	*Kér et-het-é m.*	*Kér-et-het-é-m.*
Szem.	Többes Számban.		
3.	*Ker-et-het é-nek.*	*Kér-et-het-é-k.*	*Kér-et-het-é-nek.*
2.	*Kér et-het-é-tek.*	*Kér-et-het-é-tek.*	*Kér-et-het-é-tek.*
1.	*Kér-et-het-é-nk.*	*Kér-et-het-ö-k.*	*Kér-et-het-é-nk.*

A' MÁSODIK MÚLT IDŐ.

Szem.	Egyes Számban.		
3.	*Ad-at-hat-ott.*	*Ad-at-hat-t-a.*	*Ad-at-hat-ott.*
2.	*Ad-at-hat-t-ál.*	*Ad-at-hat-t-ad.*	*Ad-at-hat-t-ál.*
1.	*Ad-at-hat-t-am.*	*Ad-at-hat-t-am.*	*Ad-ut-hat-t-am.*
Szem.	Többes Számban.		
3.	*Ad-at-hat t-anak, ad-at-hat-t-ak.*	*Ad-at-hat-t-á-k.*	*Ad-at-hat-t-anak, ad-at-hat-t-ak.*

TEHETŐS ÍGÉK.

EGYÜGYÜ EREDETI IGÉKBŐL.

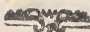
MIVELŐ IGÉK:		KÖZÉP IGÉK.
EGYENESEN.	MUTATÓKÉPEN.	MÉGBÖV. GYÖKER.
2. *Ad-hat-t-atok.*	*Ad-hat-t-á-tok.*	*Múl-hat-t-atok.*
1. *Ad-hat-t-unk.*	*Ad-hat-t-uk.*	*Múl-hat-t-unk.*
Szem.	Egyes Számban.	
3. *Kér-het-ett.*	*Kér het-t-e.*	*Szün-het-ett.*
2. *Kér-het-t-él.*	*Kér-het-t-ed.*	*Szün-het-t-él.*
1. *Kér-het-t-em.*	*Kér-het-t em.*	*Szün-het t-em.*
Szem.	Többes Számban.	
3. *Kér-het-t-enek, kér-het-t-ek.*	*Kér-het-t-é-k.*	*Szün-het-t-enek, ſzün-het-t-ek.*
2. *Kér-het-t-etek.*	*Kér-het-t-é-tek.*	*Szün-het-t-etek.*
1. *Kér-het-t-ünk.*	*Kér-het-t-ük.*	*Szün-het-t-ünk.*

A' FOGLALÓ MÓDBAN.

A' JELENVALÓ IDŐ, 'S A' PARANTSOLÓ MÓD.

Szem.	Egyes Számban.	
2. *Ad-has-s.*	*Ad-has-s-ad.*	*Múl-has-s-ál.*
3. *Ad-has-s-on.*	*Ad-has-s-a.*	*Múl-has-s-ék.*
1. *Ad-has-s-ak.*	*Ad has-s-am.*	*Múl-has-s-am.*
Szem.	Többes Számban.	
3. *Ad-has-s-anak.*	*Ad-has-s-ák.*	*Múl-has-s-anak.*
2. *Ad has-s-atok.*	*Ad-has-s-á-tok.*	*Múl-has-s-atok.*
1. *Ad-has-s-unk.*	*Ad has-s-uk.*	*Múl-has-s-unk.*
Szem.	Egyes Számban.	
2. *Kér-hes-s.*	*Kér-hes-s ed.*	*Szün-hes-s-él.*
3. *Kér-hes-s-en.*	*Kér-hes-s-e.*	*Szün-hes-s-ék.*
1. *Kér-hes-s-ek.*	*Kér-hes-s-em.*	*Szün-hes-s-em.*
Szem.	Többes Számban.	
3. *Kér-hes-s-enek.*	*Kér-hes-s-é-k.*	*Szün-hes-s-enek.*
2. *Kér-hes-s-etek.*	*Kér-hes-s-é-tek.*	*Szün-hes-s-etek.*
1. *Kéres-hes-s-ünk.*	*Kér-hes-s ük.*	*Szün-hes-s-ünk.*

A'

TEHETŐS ÍGÉK

A' MIVELTETŐ IGÉKBŐL.

MIVELŐ JELENTÉSSEL: EGYENESEN.	MUTATÓKÉPEN.	SZENVEDŐ JELENTÉSSEL.
2. *Ad at-hat-t-atok.*	*Ad at-hat-t-átok.*	*Ad at-hat-t-atok.*
1. *Ad-at-hat-t unk.*	*Ad-at-hat-t-uk.*	*Ad-at-hat-t-unk.*
Szem.	Egyes Számban.	
3. *Kér-et-het-ett.*	*Kér et-het-t-e.*	*Kér-et-het ett.*
2. *Kér-et-het-t-él.*	*Kér-et-het-t-ed.*	*Kér-et-het-t-él.*
1. *Kér-et-het-t-em.*	*Kér-et-het t-em.*	*Kér et-het-t-em.*
Szem.	Többes Számban.	
3. *Kér-et-het-t enek, kér-et-het-t-ek.*	*Kér-et-het-t-é-k.*	*Kér-et-het-t-enek, kér-et-het-t-ek.*
2. *Kér-et-het-t-etek.*	*Kér-et-het-t-é-tek.*	*Kér-et-het-t-etek.*
1. *Kér-et-het-t-ünk.*	*Kér-et-het-t-ük.*	*Kér-et-het-t-ünk.*

A' FOGLALÓ MÓDBAN.

A' JELENVALÓ IDŐ, 'S A' PARANTSOLÓ MÓD.

Szem.	Egyes Számban.	
2. *Ad-at-has-s.*	*Ad-at-has-s-ad.*	*Ad-at-has-s-ál.*
3. *Ad-at-has-s-on.*	*Ad-at-has-s-a.*	*Ad-at-has-s-ék.*
1. *Ad-at-has-s ak.*	*Ad at-has-s-am.*	*Ad-at-has-s-am.*
Szem.	Többes Számban.	
3. *Ad-at-has-s-anak.*	*Ad-at-has-s-á-k.*	*Ad-at-has-s-anak.*
2. *Ad-at-has-s-atok.*	*Ad-at-has-s-á-tok.*	*Ad-at-has-s-atok.*
1. *Ad-at-has-s unk.*	*Ad-at-has-s-uk.*	*Ad-at-has-s-unk.*
Szem.	Egyes Számban.	
2. *Kér-et-hes-s.*	*Kér-et-hes-s-ed.*	*Kér-et-hes-s él.*
3. *Kér-et-hes-s-en.*	*Kér-et-hes-s-e.*	*Kér-et-hes-s-ek.*
1. *Kér-et-hes-s-ek.*	*Kér-et-hes-s-em.*	*Kér-et-hes-s-em.*
Szem.	Többes Számban.	
3. *Kér-et-hes-s-enek.*	*Kér-et-hes-s-é-k.*	*Kér-et-hes-s-enek.*
2. *Kér-et-hes-s-etek.*	*Kér-et-hes-s-é-tek.*	*Kér-et-hes-s-etek.*
1. *Kér-et-hes-s-ünk.*	*Kêr-et-hes s-ük.*	*Kér-et-hes-s ünk.*

TEHETŐS ÍGÉK

EGYŰGYŰ EREDETI IGÉKBŐL.

	MIVELŐ IGÉK:		KÖZÉP IGÉK.
	EGYENESEN.	MUTATÓKÉPEN.	MEGBŐV. GYÖKÉR.

A' FÉLIG MÚLT IDŐ, 'S AZ OHAJTÓ MÓD.

Szem.	Egyes Számban.		
3.	*Ad-hat-na.*	*Ad-hat-ná.*	*Múl-hat-né-k.*
2.	*Ad-hat-ná-l.*	*Ad-hat-ná-d.*	*Múl-hat-ná-l.*
1.	*Ad-hat-né-k.*	*Ad-hat-ná-m.*	*Múl-hat-ná-m.*
Szem.	**Többes Számban.**		
3.	*Ad-hat-ná nak.*	*Ad-hat-ná-k.*	*Múl-hat-ná-nak.*
2.	*Ad-hat-ná-tok.*	*Ad hat-ná-tok.*	*Múl-hat-ná-tok.*
1.	*Ad-hat-ná-nk.*	*Ad-hat-nó-k.*	*Múl-hat-ná-nk.*
Szem.	**Egyes Számban.**		
3.	*Kér-het-ne.*	*Kér-het-né.*	*Szűn-het-né-k.*
2.	*Kér-het-né-l.*	*Kér-het-né-d.*	*Szűn-het-né-l.*
1.	*Kér-het-né-k.*	*Kér-het-né-m.*	*Szűn-het-né-m.*
Szem.	**Többes Számban.**		
3.	*Kér-het-né-nek.*	*Kér-het-né-k.*	*Szűn-het-né-nek.*
2.	*Kér-het-né-tek.*	*Kér-het-né-tek.*	*Szűn het-né-tek.*
1.	*Kér-het-né-nk.*	*Kér-het-nö-k.*	*Szűn-het-né-nk.*

A' JÖVENDŐ IDŐ.

Szem.	Egyes Számban.		
3.	*Ad-hat-and.*	*Ad-hat-and-ja.*	*Múl-hat-and-ik.*
2.	*Ad-hat-and-afz.*	*Ad-hat-and-od.*	*Múl-hat-and-ol.*
1.	*Ad hat-and-ok.*	*Ad-hat-and-om.*	*Múl-hat-and-om.*
Szem.	**Többes Számban.**		
3.	*Ad-hat-and-anak.*	*Ad-hat-and-já-k.*	*Múl-hat-and-anak.*
2.	*Ad-hat-and-atok.*	*Ad-hat-and-já-tok.*	*Múl-hat-and-atok.*
1.	*Ad-hat-and-unk.*	*Ad-hat-and-j-uk.*	*Múl-hat-and-unk.*

TEHETŐS ÍGÉK

A' MIVELTETŐ IGÉKBŐL.

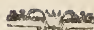
MIVELŐ JELENTÉSSEL:		SZENVEDŐ
EGYENESEN.	MUTATÓKÉPEN.	JELENTÉSSEL.

A' FÉLIG MÚLT IDŐ, 'S AZ OHAJTÓ MÓD.

zem.	Egyes Számban.	
3. *Ad-at-hat-na.*	*Ád-at-hat-ná.*	*Ád-at-hat-né-k.*
2. *Ád-at-hat-ná-l.*	*Ád-at-hat-ná-d.*	*Ád-at-hat-ná-l.*
1. *Ád-at-hat-né-k.*	*Ád-at-hat-ná-m.*	*Ád-at-hat-ná-m.*
Szem.	Többes Számban.	
3. *Ad-at-hat-ná-nak.*	*Ad-at-hat-ná-k.*	*Ad-at-hat-ná-nak.*
2. *Ad-at-hat-ná-tok.*	*Ad-at-hat-ná tok.*	*Ad-at-hat-ná-tok.*
1. *Ad at-hat-ná-nk.*	*Ad-at-hat-nó-k.*	*Ad-at-hat-ná-nk.*
Szem.	Egyes Számban.	
3. *Kér-et-het-ne.*	*Kér-et-het-né.*	*Kér-et-het-né-k.*
2. *Kér-et-het-né-l.*	*Kér et-het né-d.*	*Kér-et-het-né-l.*
1. *Kér-et-het-né-k.*	*Kér-et-het-né-m.*	*Kér-et-het-né-m.*
Szem.	Többes Számban.	
3. *Kér-et-het-né-nek.*	*Kér-et-het-né-k.*	*Kér-et-het-né-nek.*
2. *Kér-et-het-né-tek.*	*Kér et-het-né-tek.*	*Kér-et-het-né tek.*
1. *Kér-et-het-né-nk.*	*Kér-et-het-nö-k.*	*Kér-et-het-né-nk.*

A' JÖVENDŐ IDŐ.

Szem.	Egyes Számban.	
3. *Ad-at-hat-and.*	*Ad-at-hat-and-ja.*	*Ad-at-hat-and-ik.*
2. *Ad-at-hat-and-afz.*	*Ad-at-hat-and-od.*	*Ad-at-hat-and-ol.*
1. *Ad-at-hat-and-ok.*	*Ad-at-hat-and-om.*	*Ad-at-hat-and-om.*
Szem.	Többes Számban.	
3. *Ad-at-hat-and-anak.*	*Ad-at-hat-and-já-k.*	*Ad-at-hat-and-anak.*
2. *Ad at-hat-and-atok.*	*Ad-at-hat-and-já-tok.*	*Ad-at-hat-and-atok.*
1. *Ád-at-hat-and-unk.*	*Ad-at-hat-and-j-uk.*	*Ád-at-hat-and-unk.*

TEHETŐS ÍGÉK

EGYŰGYŰ EREDETI IGÉKBŐL.

MIVELŐ IGÉK:		KÖZEP IGÉK
EGYENESEN.	MUTATÓKÉPEN.	MEGBŐV. GYÖKÉR.
Szem.	Egyes Számban.	
3. *Kér-het-end.*	*Kér het-end-i.*	*Szün-het-end-ik.*
2. *Kér-het-end-efz.*	*Kér-het-end-ed.*	*Szün-het-end-el.*
1. *Kér-het-end-ek.*	*Kér het-end-em.*	*Szün-het-end em.*
Szem.	Többes Számban.	
3. *Kér-het-end enek.*	*Kér-het-end-ik.*	*Szün het-end-enek.*
2. *Kér-het-end etek.*	*Kér-het-end-i-tek.*	*Szün-het-end-etek.*
1. *Kér-het-end-ünk.*	*Kér-het-end-j-ük.*	*Szün-het-end-ünk.*

JEGYZES,

A' MIVELTETŐ, ÉS SZENVEDŐ ÍGÉKRŐL.

A' miveltetö, és fzenvedö ígéknek azon egy a' formálójok: a' kisebb *et, at*, melly többire egy betűfogásból álló gyökerekhez ragafztatik, p. o. *kér-et*, *ad-at*; a' nagyobb pedig *tet, tat*, melly több betűfogásból álló gyökerekhez járúl, p. o. *keres-tet*, *talál-tat*. Külömbségök vagyon még is ezeknek a' fzemélyeket formáló névmásaitól, 's a' névmásaival megkülömböztetett formáktól. A' míveltetö ígék, mivelö jelentésökkel, a' mint a' fzókötés kívánja, az elsö egyenes, vagy pufzta gyökerű, és a' mutató forma fzerént változnak; a' fzenvedők pedig a' megbövült gyökerű forma fzerént. A' melly fzemélyek meg-

TEHETŐS ÍGÉK.

A' MIVELTETŐ IGÉKBŐL.

MIVELŐ JELENTÉSSEL:		SZENVEDŐ
EGYENESEN.	MUTATÓKÉPEN.	JELENTÉSSEL.
Szem.	Egyes Számban.	
3. *Kér-et-het-end.*	*Kér-et-het-end-i.*	*Kér-et het end ik.*
2. *Kér-et-het-end-efz.*	*Kér-et het-end-ed.*	*Kér-et-het-end el.*
1. *Kér-et-het-end-ek.*	*Kér-et-het-end-em.*	*Kér-et-het-end-em.*
Szem.	Többes Számban.	
3. *Kér-et-het-end-enek.*	*Kér-et-het-end-i-k.*	*Kér-et-het-end-enek.*
2. *Kér-et-het-end-etek.*	*Kér-et-het-end-i-tek.*	*Kér-et-het-end-etek.*
1. *Kér-et-het-end-ünk.*	*Kér-et-het-end-j-ük.*	*Kér-et-hel-end-ünk.*

---

egyeznek egymással ezen három formákban; azokban, a' mivelö, vagy fzenvedö jelentésnek különbségét az értelem mutatja a' fzavaknak öfzve köttetésökből. Világos a' fzenvedö jelentés ezen fzókötésben, *én is közéjek fzámlál-tat-om;* ebben is világos a' mívelö, *a' nyájamat fzámlál-tat-om.* Nyilván külömböz ezekben is, a' fzenvedö, és mivelö jelentés: *nekem is jutalom ad-at-ott már; az atyám nektek is jutalmat ad-at-ott.* Azont tanította már fzáz efztendövel ez elött Perefzlényi Pál (a' 115 lapon). ,, Mandatiuum saepe conue-,,nit voce cum passiuo: vt *olvas-tat-om*, lego, ,,et curo legi aliquid certi. Differt tamen a pas-,,siuo, primo sensu, — tertio, quod assumat af-,,fixa saltem actiuae vocis, tam indeterminatae,

„quam determinatae significationis." Hibás tehát némellyeknek a' felettébb való világosság után törekedő ſzorgalmok: kik ezért, a' ſzenvedőnek a' miveltetötöl való megkülömböztetésére, kettöztetik benne a' *tet*, *tat*, formálót. Már 1649 eſztendőben kárhoztatta Medgyesi Pál ezt a' bomlott ſzokást: „Nem hagyhatom ſzó nélkűl (úgy „mond ő) ama' sok *tattattakat*, *tettetteket* is, „a' mint *in passiuis* fel kezdök venni; mint mi„kor ez illyen ſzókat, *ictus*, *visus*, *raptus*, etc. „így mondják ki, *üt-tet-tet-ett*, *lát-tat-tat-ott*, „*ragad-tat-tat-ott*. 's a' t." Elég ezekben az egyſzer vétetett formáló: *üt-tet-ett*, *lát-tat-ott*, *ragad-tat-ott*. Iſzonyú ezen hibaja miatt a' Meliboeus Grammaticája. Vét a' Debretzeni Grammatica is (a' 115 lapon): hogy a' *zár-at-ik* jó ſzenvedő példában, a' formálásnak *zár-at* gyökerétől, a' melly mellett híven megmarad a' jelentő módban ezen formálással, *zár-at-é-k*, *zár-at-ott*, el áll a' foglaló módban hibás formálásával, *zár-at-tas-s-ék*, *zár-at-tat-né-k*, *zár-at-tat-and-ik*. Elég, és jó, itt is az előbbi formálásnak azon egy hasonlóságot tartó menetele, *zár-as-s-ék*, *zar-at-né-k*, *zár-at-and-ik;* a' melly ſzépen megtartatott a' *vet-tet-ik* ſzenvedő példában (a' 117 lapon,) egyaránt mind a' két módban.

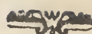
INTER PROPOSITIONES EX LINGVA HUNGARICA ANNO MDCCCIV TENTAMINI SUBIECTAS, QVAE SEQVVNTUR AD PRAESENTEM DISCEPTATIONEM ACCOMODATAE, SUNT

EX ETYMOLOGIA DE VOCVM INFLEXIONE IN VERBIS

Coniugationum formas, personarum formatiuis inter se clare distinctas, praesertim in numero singulari, habet lingua nostra omnino tres: duas indeterminatas, primam radice nuda, secundam radice aucta; et tertiam determinatam; quam induunt verba actiua de vtraque forma priore, quoties cum accusatiuo construuntur demonstrato.

In verborum inflexione rite instituenda, non modo radices eorum separandae sunt ab affixis formatiuis; sed et ipsa haec formatiua inter se probe secernenda veniunt; quae vulgo, ignoratione arcani in sinu linguae reconditi, male sumuntur concreta.

Nam horum alia sunt signa characteristica modorum, et temporum, voces de primigenia lingua significantes; alia personarum formatiua, ipsa nimirum pronomina personalia, hodierna, et anti-

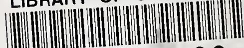

qua; quibus intermixtae sunt et connectentes vocales euphonicae in concursu duriore.

Formam indeterminatam secundam, radice aucta, hodie non paucorum inscitia nimium corrumpit, temereque miscet cum forma indeterminata prima. Sed satis hos refellit, et hodiernorum vsus melior, et cumprimis veterum omnium, constans, et perpetua distinctae huius formae tenacitas, eamque cum altera, in frequenti licet concursu, non confundendi sancta quaedam religio.

In forma determinata, temporis praeteriti primi modi indicatiui, et temporis imperfecti modi optatiui, primae plurales personae, genuinae, huic formae propriae, *kérök*, *írók*, *kérnök*, *írnók*, hodie perperam negliguntur; substitutis in locum earum personis alienis de forma indeterminata. Rectiora docet, praeter meliorem vel hodiernorum vsum, et venerandae antiquitatis constans sibi auctoritas perpetua, et ipsa analogia, et socia etymologia harum personarum formationem penitus euoluens.

Az 55 lapon hiba esett Erdősi János Grammaticájának kiadatása idejében (1541 efztendőben): mellyet így kell megjobbítani (1539 efztendőben). Az elöbbi efztendő az Új Testamentom kiadatásának az ideje.

LIBRARY OF CONGRESS
0 019 389 706 A